

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
משפטים
י"ח – כ"ד שבט תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אסורה. הבהמה בהנאה ואע"פ שהשחיטה לאו לעבודה זרה היתה ואפילו לא זרק דמה לעבודה זרה נאסרה וילפינן טעמא בשחיטת חולין דגמר לה רבי יוחנן ממחשבת פגול דהויא מעבודה לעבודה דהשחוט את הזובח על מנת לזרוק את הדם לשלמי פיגול: **וריש לקיש אמר מותרת.** לא ילפי חוץ מפנים אין מחשבתן מעבודה לעבודה: **הניחא.** הא דמייתר לן זובח ללמד על הכלל ולא מקמינן לה האי דרשא לומר שמחשב מעבודה לעבודה הא ניחא לרבי יוחנן דנפקא ליה לענין איתסורי ממחשבת פיגול איכא למימר דלענין איחיובי גברא נמי מהתם ילפי ועל כרחיך אייתר לה זובח אלא לר"ל דלא ילפי עבודה זרה מפיגול נימא דהאי זובח להכי הוא דאתא שמחשבתן מעבודה לעבודה: **הגוים העובדין את החרים.** תניא במסכת ע"ז (דף מה.) ההרים מותרין בהנאה דכתיב באלהיהם על ההרים ולא ההרים באלהיהם: **ועובדיהם בסייף.** אע"ג דמחובר לא מסתר עבודה זרה מידא הוי והכא נמי לא בעיא קרא הואיל ושחיטה צורך זריקה היא והא חשב בשחיטה ע"מ לזרוק הוה ליה לעובד עבודה זרה דהא זריקה בלא שחיטה לא סגי הלכך על כרחיך אי השתחואה ללמד על הכלל נפקא ליה לא ה"ל למיכתב זובח: **איבה יעבדו.** דמשמע דדרכה אין שלא כדרכה לא: **למעוטי מאי.** שלא כדרכה מאחר דילפינן בהשתחואה דאפילו אינה עבודת פנים מחייב שלא כדרכה אי נימא למעוטי עבודת בזיון לעבודה זרה שבזובחן למה לי למעוטי מדאי קרא: **הא מהשתחואה נפקא.** שמלמדת על הכלל שאינו חייב אלא דרך כבוד כדשהשתחואה: **אלא הא רא"ר אלעזר מניין לזובח בחמה.** שהיא עבודת כבוד למרקוליס שעבודתה בזיון וה"ה לפעור אם איתא לרבה בר רב חנין שהשתחואה מלמדת על הכלל ל"ל האי קרא להכי מהשתחואה נפקא: **לזובח להכעיס.** ואינו מתבזין לקבלו עליו באלוה ואשמועינן קרא דעובר בלאו: **ארבכו אעבור.** משעה שהסיתוהו לבקשן: **האומר אעבור.** ונתרצה חייב מיתה דנפקא לן לקמן מלא תאבה ולא תשמע הא אבה ושמע חייב מיד: **אלך ואעבוד.** שמחזר הליכה אע"ג דאיכא למימר אדהכי הדר ביה: **נלך ונעבוד.** אע"פ שכלל עצמו עם אחרים דאיכא למימר הני אחרים לא אזלי ואידנו נמי לא ליזיל: **א"ל.** מתני' דקתני עובד אין אומר לא: **באומר איני מקבלו עלי.** באלוה: **אלא בעבודה.** עד שאעבדנו דכל כמה דלא פלח ליה אין כאן אבה ושמע וסיפא דמשמע באמירה חייב בשקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דאמר אעבוד מסתמא קבליה עליה באלוה אי לא פירש בהדיא שאינו מקבלו עליו אלא בעבודה: **בואו ונעבדוני.** עושה את עצמו עבודה זרה ומסית בני אדם לעבדה: **מחייב.** מיתה במסית: **רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב.** בשביל דבור בלא מעשה אלא בניסת לעבודה זרה ואבה ושמע ואמר אעבוד אלך ואעבוד אבל באומר בואו ונעבדוני פטור אלמא טעמא דרבי יהודה במסית אחרים לעצמו טעמא אחרינא הוא דהא בניסת חיובי מחייב בדיבורא: **מסית לעצמו.** במסית אחרים לעצמו שיעבודותו אי הוי מסית או לא: **לא שמעי ליה.** שהרי הוא אדם כמותם ואפילו הניסתים לשאר צלמי עבודה זרה אין ניסתין לעבוד אדם:

ריש לקיש אמר מותרת. פי' בהנאה ולא באבילה דמומר לעבודה זרה אסור לאכול משחיטתו אי נמי אפילו באבילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומר:

איבה יעבדו למעוטי מאי. תימה השתא נמי דאמר זביחה יצאה ללמדך תקשה ליה איבה יעבדו למעוטי מאי דלמעוטי שלא כדרכה בשאר עבודות לא איצטריך דמזביחה נפקא דוקא עבודת פנים וע"כ איכה יעבדו לרבויי אתא כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס דלא נפקי ליה לא מזביחה ולא מהשתחואה ואי לאו איכה יעבדו ה"א דאפילו כדרכה בעינן דרך ביבוד וי"ל דאי השתחואה ללמד עבודת כוכבים ומזלות אפילו שלא כדרך כבוד כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס נמי לא צריך קרא דמהשתחואה נפקא אע"ג דעבודתה דרך בזיון כיון שעובדין אותה בכך וגדולה מזו בעי למימר הש"ס בסמוך דנפקא ליה פוער למרקוליס מהשתחואה דלהכי איצטריך איכה יעבדו אע"ג דאין עבודתו בכך אלא משום דעבודתו דרך בזיון וכ"ש פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס אע"ג דדרך בזיון כיון דעבודתו בכך:

מניין לזובח בהמה למרקוליס. דמזובח לאלהים נפקא לן בזובח למכובדים אבל בזובח למבזים לא וא"ת אזדהר שמעינן מלא יזבחו ענוש מנא ליה בזובח למבזים ור"ק דמזובח לאלהים שמעינן לעיל ענוש אבל אזהרה לזובח שלא כדרכה מנא ליה דהא לעיל גבי השתחואה איצטריך קרא לענוש ואזדהר שלא כדרכה וי"ל דזובח לאלהים לענוש ולא יזבחו לאזדהר וניהא השתא דקאמר אם אינו ענין לכדרכה דהא כתיב איכה יעבדו דהל"ל אם אינו ענין למכובדים דהא כתיב זובח לאלהים וגו' תנהו ענין למבזים והשתא לכל שלא כדרכה איצטריך לא יזבחו ולא נקט מרקוליס אלא משום דסתם מבזים לאו אורחייהו בזביחה וא"ת נימא דהני קראי למכובדים אבל למבזים מנא לן דהא לקמן שלש השתחואות חד איצטריך לכשלא כדרכה דמכובדים וחד לשלא כדרכה דמבזים וי"ל כיון דגלי קרא גבי השתחואה דלא שני ה"ה בשאר עבודות וכן פי' בקונט' לקמן:

האומר אעבוד. פ"ה משנתרצה חייב דנפקא ליה מלא תאבה ולא תשמע אליו הא אבה ושמע חייב וקשה דאבתי לא ס"ד האי טעמא עד דמייתי ליה דרב יוסף אלא היינו טעמא דמקבלו עליו באלוה:

ומר סבר מסית לעצמו לא שמעי ליה. תימה נהי דלא שמעי ליה לחייבי מיתה כשאר מסית דמחייב בדיבורא כשמכמינין לו עדים ואמרו האיך נניח אלהים חיים ונעבוד עצים ואבנים ואם אין חוזר בו חייב דהכי משמע ויש לומר דוקא מסית לעבודה זרה דשמעי ליה דממשכי בתריה טפי אבל מסית לעצמו לא חשיב מסית כ"כ משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש אידהו מינן וע"ל דבבולה שמעתין פליגי בניסת והא דקאמרינן לעיל היכא דפלחו כ"ע לא פליגי ר"ל במסית ס"ע לא פליגי דכיון דאי פלחו מחייב על כן יש לחייב המסית בדיבורה במסית לעבודה זרה כי פליגי בדיבורא בעלמא בניסת כשאמר אין דרכי מאיר סבר דיבורא מילתא הוא ומחייב ניסת ומסיק דניסת לעבודה זרה דשמעי ליה אפילו רבי יהודה מודה דמחייב בדיבור כי פליגי במסית לעצמו אי מחייב ניסת או לא אבל במסית פשיטא דמחייב בדיבורא:

רבא אמר פטור. אע"ג דבפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עד.) אמר בעבודה זרה יהרג ואל יעבור ר"ל נהי דחייב למסור עצמו לבתהלה מ"מ היכא דלא מסר את עצמו לא מיחייב מיתה ואין לומר דרבא לטעמיה דאמר בפ' ר' ישמעאל (ע"ז דף נד. ושם) אפי' עבודה זרה בצינעא נאמר וחי בהן ולא שימות בהן דא"כ הני (בריתות) דמייתי לימא דאתיא כמ"ד בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עד). יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא וי"מ הא דאמר יהרג ואל יעבור היינו בסתם עבודה זרה והכא איירי בעבודה זרה שהכל עובדים מאהבה ומיראה דומיא דהמן דמייתי ומתני' דאחד העובד משמע ליה דאיירי כה"ג דאי בסתם עבודה זרה לא איצטריך דשמעינן ממתני' דהפורר עצמו לפיור אע"ג דמכוין לבוויי חייב מיהו ההיא דבהן משיח הוה מצי לאוקומי בסתם עבודה זרה אלא דמשני שפיר וא"ת לרבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן ור"ל דבאמר במדרש שהיו צלמים על לבו אי נמי משום קידוש השם דבאמרינן בירושלמי דשביעית (פ"ד) כגון פפוס ולוליינוס אחים שנתן להם מים בזוכוכית צבועה ולא קיבלו ורבא אמר פטור. אע"ג דבפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עד.) אמר בעבודה זרה יהרג ואל יעבור ר"ל נהי דחייב למסור עצמו לבתהלה מ"מ היכא דלא מסר את עצמו לא מיחייב מיתה ואין לומר דרבא לטעמיה דאמר בפ' ר' ישמעאל (ע"ז דף נד. ושם) אפי' עבודה זרה בצינעא נאמר וחי בהן ולא שימות בהן דא"כ הני (בריתות) דמייתי לימא דאתיא כמ"ד בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עד). יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא וי"מ הא דאמר יהרג ואל יעבור היינו בסתם עבודה זרה והכא איירי בעבודה זרה שהכל עובדים מאהבה ומיראה דומיא דהמן דמייתי ומתני' דאחד העובד משמע ליה דאיירי כה"ג דאי בסתם עבודה זרה לא איצטריך דשמעינן ממתני' דהפורר עצמו לפיור אע"ג דמכוין לבוויי חייב מיהו ההיא דבהן משיח הוה מצי לאוקומי בסתם עבודה זרה אלא דמשני שפיר וא"ת לרבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן ור"ל דבאמר במדרש שהיו צלמים על לבו אי נמי משום קידוש השם דבאמרינן בירושלמי דשביעית (פ"ד) כגון פפוס ולוליינוס אחים שנתן להם מים בזוכוכית צבועה ולא קיבלו ורבא

מַאי שְׁנָא אִיהוּ מִנַּיְן דִּידֵן. וְאִין דְּקָאָמְרִי, אַחֹנֵי עֲלֵיהּ.
וּמַתְנִיתִין, כֵּאן בְּיָחִיד הַנִּיסָּת, כָּאן בְּרַבִּים הַנִּיסָּתִים.
יָחִיד, לָא מִימְלַךְ וְטָעֵי בַּתְּרֵיהּ. רַבִּים, מִימְלְכִי וְלָא טָעֲוּ בַּתְּרֵיהּ. אָמַר רַב יוֹסֵף, מָנָא אָמְינָא לָהּ, דִּכְתִיב 'לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו', הָא אָבָה וְשָׁמַע' חַיָּיב. אִיתֵיבֵיהּ אַבַּיֵי, מִי שְׁנֵי בֵּין נִיסָּת דְּרַבִּים לְנִיסָּת יָחִיד, וְהָתַנְיָא 'כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶּן אִמֶּךָ', אֶחָד יָחִיד וְאֶחָד הַנִּיסָּת, וְאֶחָד רַבִּים הַנִּיסָּתִים. וְהוֹצִיא הַמֻּתְּוֶה יָחִיד מִכְּלַל רַבִּים, וְרַבִּים מִכְּלַל יָחִיד. יָחִיד מִכְּלַל רַבִּים, לְהַחֲמִיר עָלָיו גּוּפוֹ וּלְהָקֵל עַל מָמוֹנוֹ. רַבִּים מִכְּלַל יָחִיד, לְהָקֵל עַל גּוּפָם וּלְהַחֲמִיר עַל מָמוֹנָם. בְּהָא מִילְּתָא הוּא דִּשְׁנֵאנִי, אֲבָל בְּכָל מִילֵּי, כִּי הֲדֵדֵי נִינְהוּ. אֶלָּא מֵאַחַר דְּאִיכָּא לְמֵימַר טַעְמָא מִפְּנֵי שֶׁהָרַבִּים אֵין לָהֶם מִי שֶׁיְּחַיְּבֵם, הָא א

ואי לא קבליה עליה באלוה. אלא לכבוד המלך השתחוה לו לא בלום הוא דהא לא אכזוף לשם עבודה זרה: אלא לאו. שעבד עבודה זרה מאהבה ומיראת אדם כסבור שמותר לעשות והאי אומר מותר כי האי גוונא דידע ליה לאיסור עבודה זרה בכל עבודות שלה לאו העלם דבר קרי ליה אע"פ שנעלם ממנו איסור אהבה ויראה שאין זו מגוף האיסור אלא א"כ נעלם ממנו עיקר עבודה זרה באחת מעבודותיה כסבור שעבודה זו מותר לה: ורבא אמר לך. לא הוי שגגת מעשה הכי אלא באומר מותר לעבוד עבודה זרה כסבור אין עבודה זרה בתורה: אומר מותר היינו העלם דבר. ובהא אפילו רבנן מודו: ומשני אומר מותר דקאמינא היינו דקא עקר לה לגמרי: העלם דבר קיום מקצת וכבוש מקצת. כגון יש עבודה זרה בתורה שלא לזבוח ושלא לקטר אבל המשתחוה מותר: אינו חייב אלא אחת. וכל עבודותיה באותה אחת הן לא תעבדם (שמות ב) הלכך אין כאן חלוק חטאות: פוק תני לברא. דטעות הוא ולקמן מפרש טעמא: הבערה. שיצאה מכלל לא תעשה כל מלאכה (שם) דשבת: ללאו יצאה. להוציאה מהזמורי שאר מלאכות וללמד עליה שאינה לא בכרת ולא במיתה אלא בלאו: לחלק. לחלוק ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא מאבות מלאכות הנעשית במשכן וחייב עליה החבוט בפני עצמו שפרט לה לברה אף כל שהוא אב מלאכה אם עשאן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת דכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: השתחואה נמי ללאו יצאה. לקמן (דף סג.) אמר שלש השתחואות נאמרו באזהרת עבודה זרה אחת לשלא בדרכה לבדאמרן לעיל אזהרה מניין ת"ל לא תשתחוה ואחת לבדרכה ואחת לחלק מה השתחואה מיוחדת מעשה לעצמו וחייב עליה בעצמה אף כל עבודה ועבודה בשוגג חייב עליה חטאת לעצמה ותנא דר' זכאי סבירא ליה כר' יוסי דההוא השתחואה יתירא לאו

1 וְאִי לָא קַבְלֵיהּ בְּאֱלוֹהַּ, לֹא בְּלוּם הוּא. אֶלָּא
2 לָאו, מַאֲהֲבָה וּמִיְּרָאָה. וְרָבָא אָמַר לָךְ, לֹא. בְּאוֹמֵר
3 מוּתָּר, אוֹמֵר מוּתָּר, הֵיינוּ הָעֲלֵם דָּבָר? בְּאוֹמֵר מוּתָּר,
4 לְגַמְרֵי. הָעֲלֵם דָּבָר, קִיּוּם מִקְצָת וּבִיטּוּל מִקְצָת. תָּנֵי רַבִּי זַבַּאי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְיֵשׁ
5 וְנִיסְּפַּר וְהִשְׁתַּחֲוָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמַר לֵיהּ, פּוֹק תְּנִי לְבַרְיָא. אָמַר רַבִּי
6 אַבָּא, הָא דְּאָמַר רַבִּי זַבַּאי, מַחֲלוֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי נָתָן. דְּתַנְיָא, הַבְעָרָה לְלָאו יָצְאָה, דִּבְרֵי רַבִּי
7 יוֹסֵי. וְרַבִּי נָתָן אוֹמֵר, לְחַלֵּק יָצְאָה. לְמַאן דְּאָמַר, הַבְעָרָה לְלָאו יָצְאָה, הִשְׁתַּחֲוָאָה נַמִּי, לְלָאו
8 יָצְאָה. לְמַאן דְּאָמַר הַבְעָרָה לְחַלֵּק יָצְאָה, הִשְׁתַּחֲוָאָה נַמִּי לְחַלֵּק יָצְאָה. מַתְקִיף לַהּ רַב יוֹסֵף,
9 דִּילְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָתָם הַבְעָרָה לְלָאו יָצְאָה, דְּנָפְקָא לֵיהּ חִילּוּק מְלָאכוֹת
10 מֵאַחַת מֵהֶנָּה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, 'וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֶנָּה', פְּעָמִים שֶׁחַיָּיב אַחַת עַל פּוֹשֶׁן,
11 פְּעָמִים שֶׁחַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי, דִּכְתִיב 'וְעָשָׂה
12 מֵאַחַת מֵהֶנָּה', אַחַת מֵאַחַת, הֶנָּה מֵהֶנָּה, אַחַת שֶׁהִיא הֶנָּה, וְהֶנָּה שֶׁהִיא אַחַת. 'אַחַת', 'שִׁמְעוֹן'.
13 'מֵאַחַת', 'שֵׁם מִשְׁמְעוֹן'. 'הֶנָּה', אֲבוֹת. 'מֵהֶנָּה', תּוֹלְדוֹת. אַחַת שֶׁהִיא הֶנָּה, זְרוֹן שַׁבָּת וְשִׁגְגוֹת
14 מְלָאכוֹת. הֶנָּה שֶׁהִיא אַחַת, שִׁגְגַת שַׁבָּת זְרוֹן מְלָאכוֹת. אֲבָל הָכָא, דְּלָא נָפְקָא לֵיהּ חִילּוּק
15 מְלָאכוֹת מִדּוּכְתָּא אָחֳרִיתִי, דְּכוּלֵּי עָלְמָא הַשְׁתַּחֲוָאָה לְחַלֵּק יָצְאָה. חִילּוּק מְלָאכוֹת דַּעֲבוֹדַת
16 כּוֹכָבִים, נַמִּי תִּיפּוֹק לֵיהּ 'מֵאַחַת מֵהֶנָּה'. 'אַחַת', 'וְיִחַד. 'מֵאַחַת', סִימָן אֶחָד. 'הֶנָּה', אֲבוֹת.
17 זְיוּף, קִיטּוּר, נִיסּוּךְ וְהַשְׁתַּחֲוָאָה. 'מֵהֶנָּה' תּוֹלְדוֹת. שֶׁכֵּר מַקֵּל לְפָנֶיהָ אַחַת שֶׁהִיא הֶנָּה, זְרוֹן
18 עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְשִׁגְגַת עֲבוֹדוֹת. הֶנָּה שֶׁהִיא אַחַת, שִׁגְגַת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְזִרּוֹן עֲבוֹדוֹת. הַאי
19 שִׁגְגַת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, הֵיכִי דָּמֵי. אִי כְּקַבָּר, בֵּית הַכְּנֶסֶת הוּא וְהִשְׁתַּחֲוָה לוֹ, חֲרֵי לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם.
20 אֶלָּא, דַּחֲוָה אַנַּדְרְטָא וְסָגִיד לֵיהּ. אִי כְּקַבְלֵיהּ עֲלֵיהּ, מֵזִיד הוּא. אִי לָא קַבְלֵיהּ עֲלֵיהּ, לֹא בְּלוּם
21 הוּא. אֶלָּא, מֵאַהֲבָה וּמִיְּרָאָה. הֲנֵיחָא לְאַבַּיֵי, דְּאָמַר חַיָּיב. אֶלָּא לְרָבָא דְּאָמַר פָּטוּר, מַאי אִיכָּא
22 לְמֵימַר. אֶלָּא בְּאוֹמֵר מוּתָּר, תִּפְשׁוֹט. דִּכְוָתֵיהּ מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן, הֶעְלֵם זֶה וָזֶה בִּירְדוֹ, מַהוּ?
23 תִּיפְשׁוֹט דְּאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. הָא לָא קַשְׁיָא, וְהָכָא בְּמַשְׁמֵשׁ פֶּה. וּכְנַשְׁיָא שְׁעָיָר, וּבְיָחִיד בִּשְׁבָּה וְשָׁעִירָה. וְאִילּוּ בַּעֲבוֹדַת
24 כּוֹכָבִים, דְּאִילּוּ הָכָא כְּתִיב בְּמַשְׁמֵשׁ פֶּה, וּכְנַשְׁיָא שְׁעָיר, וּבְיָחִיד בִּשְׁבָּה וְשָׁעִירָה. וְאִילּוּ בַּעֲבוֹדַת
25 כּוֹכָבִים תְּנַן, וְשָׁוִין שֶׁבִּשְׁעִירָה בְּיָחִיד, וְתוּ לָא מִידִי. כִּי אָתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אָמַר,

ורבא אמר לך) לא באומר מותר. וברייש הגולין (מכות דף ז. ושם) דממעט רבא מבשגגת פרט לאומר מותר התם גרס רבה דעני אביי בתריה אי נמי גבי גלות טובא בשגגה כתיבי: **מאי** טעמא דר' יוסי. בפ' כלל גדול (שבת ד' ע.) פ"ה דאכתי מ"ם דמאתה ומ"ם דמהנה למאי אתו ולשון מ"ט לא משמע כן ויש לפרש מ"ט דר' יוסי הא לשמעון ולשם משמעון לאבות ולתולדות איצטריך ומפרש משום דאסמכינהו אהדדי דרשינן נמי אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת: העלם

כי

העלם זה הוה בידו. פי' דלא ידע לשבת בשום מלאכה כדמוכח בפ' כלל גדול (שבת דף ע. ושם) דמייתי עלה מתני' ארבעים מלאכות חסר אחת וא"ר יוחנן שאם עשה כולם בהעלם אחד בר' ולא דמי לשכח עיקר שבת דרגן התם אינו חייב אלא אחת דשכח לגמרי כגון תינוק שנשבה לבין הגוים אבל הכא כי מדברו ליה מדבר וא"ת מאי קאמר הכא תפשוט דילמא הכא דאינו חייב אלא אחד דשכח לגמרי כגון תינוק שנשבה לבין הגוים ויש לומר דה"מ לשנויי הכי ובפ"ק דבריתות (דף ג:) משני רב פפא משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים אי נמי דטעו בהאי קרא (שמות ב) אלהי כסף ואלהי זהב אסירי דמיני אחרינא לא וה"נ הוה מצי לאקומי במפקד לעבודה זרה שדרכה בניפוח והוא סבור שאין דרכה בכך אלא כיון דלא קאי הכי לא חשש לדקדק: **הא** לא קשיא תיפשוט. בפרק כלל גדול (שבת דף ע: ושם) אהדר ליה רב נחמן לרבא האי העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת ותימה דבפרק ב' דשבועות (דף יט. ושם) לענין טומאה ובפ"ג (דף כו.) לענין שבועה בעי בה"ג וקא פשיט רב נחמן לחומרא והכא לקולא

וי"ל הכא שאני דשבת עיקר המצוה:

רישא בעבודה זרה וסיפא בשאר מצות. תימה הא איכא לאוקומי כולה בשאר מצות ומאי משא"כ בשאר מצות דגון שחט וזרק בחוץ דאינו חייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (לעיל דף לד.) ולרבי אבהו דפליג עליה משכחת ליה לר' ישמעאל דאית ליה (ר"ה יז:) עקיבא הורק שגג בלא מתנין בגון שהיה צריך לשחוט בהמה של חולין ונתכוין לשוחטה ונמצאת אחרת והיא של קדשים ובנגדו בשבת שהיה צריך לחתוך תלוש ומתכוין לחתוך אותו ונמצא שהוא מחובר פטור דשמא דשלאכת מחשבת אסרה תורה וי"ל דלא מ"ל הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין ובה"ג אפילו צריך למחובר ונתכוין לחותכו ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת מיהו קשה לוקמה בשאר מצות כמו בנרבע לזכור ולבהמה דאמר לעיל (דף נד:) דאינו חייב אלא אחת וי"ל דעבודה זרה שייך לקרות שאר מצות שעקורה בנגד כל המצות אבל רביעה לא אע"ג דמוקמינן סיפא בחלבים איידי דנקט רישא שאר מצות נקט סיפא שאר מצות וק"ק דמשמע דאי הוה מתוקמה רישא בחלבים הוה ניחא:

להגביה את התלוש וחתך את המחובר. פ"ה דכתיב אשר חטא בה כדדרשינן בפרק ספק אבל (בריתות דף יט.) פרט למתעסק ולקשה למה ליה לשמואל במתעסק בשבת טעמא דמלאכת מחשבת ת"ל מבה וי"ל דה"ק בשבת פטור אף על פי שנתנה משום מלאכת מחשבת ועי"ל מתעסק דפטר הכתוב מבה התם היינו כדמפרש התם לרבא משכחת לה כגון שנתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר דהיינו ונמצא שהוא מחובר דנעשית מחשבתו דאי מחובר אחר אפילו היכא דנתכוין למחובר פטור דומיא דפטור דתנן בהזיה פירקא (דף כ.) ולאביי משכחת לה כגון דנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר כלומר ונמצא שהוא מחובר דכל ה"ג מלאכת מחשבת היא ולא מיפטר אלא מבה אבל מתעסק דשמואל דפטר משום מלאכת מחשבת היינו במתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דלא נעשית מחשבתו והא דקאמר התם אהא דמוקי אשר חטא בה פרט למתעסק מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב שכן נהנה אלא שמואל המתעסק וכו' משמע דשמואל איירי בהאי גוונא במתעסק לא מייתי דשמואל אלא משום חלבים ועריות דלא מיתוקם ביה קרא:

אמר

הָכִי הָנָא קַמֵּיהּ, חֹמֶר בְּשַׁבָּת מִשְּׁאָר מִצְוֹת, חֹמֶר בְּשָׁאָר מִצְוֹת מִבְּשַׁבָּת, חֹמֶר בְּשַׁבָּת, שֶׁהַשַּׁבָּת, עֲשָׂה שְׁתַּיִם בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשָׁאָר מִצְוֹת. חֹמֶר בְּשָׁאָר מִצְוֹת, שֶׁבְּשָׁאָר מִצְוֹת, שָׁגַג בְּלֹא מַתְכִּוִּין, חַיָּיב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת. אָמַר מַר, חֹמֶר בְּשַׁבָּת, שֶׁהַשַּׁבָּת עֲשָׂה שְׁתַּיִם. הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵימָא דַּעֲבַד קְצִירָה וּטְחִינָה, דִּכְוָותָהּ גַּבֵּי שָׁאָר מִצְוֹת, דְּאִכַּל חֵלֶב וְדָם. הָכָא תְּרֵתֵי מִיחַיַּיב, וְהָכָא חָדָא מִיחַיַּיב. אֶלָּא, גַּבֵּי שָׁאָר מִצְוֹת דְּאִינּוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, הֵיכִי דָּמֵי דְּאָכַל חֵלֶב וְחֵלֶב, דִּכְוָותָהּ גַּבֵּי שַׁבָּת דְּעָבַד קְצִירָה וּקְצִירָה. הָכָא חָדָא מִיחַיַּיב, וְהָכָא חָדָא מִיחַיַּיב, וְתֵיתֵי דְּאָמַר לֵיהּ 'פּוֹק תְּנֵי לְבָרָא'. מַאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ דְּעָבַד קְצִירָה וּטְחִינָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשָׁאָר מִצְוֹת, אֲתַאן לְעַבוֹדַת כּוֹכָבִים כְּדְרַבִּי אַמִּי, דְּאָמַר רַבִּי אַמִּי, זִיבַּח וְקִיטֵּר וְנִיסַּךְ בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. לָא מִיתּוֹקְמָא לֵיהּ בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דְּקָתָנֵי סֵיפָא, חֹמֶר בְּשָׁאָר מִצְוֹת שֶׁבְּשָׁאָר מִצְוֹת שָׁגַג בְּלֹא מַתְכִּוִּין חַיָּיב. שׁוֹגֵג בְּלֹא מַתְכִּוִּין בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, הֵיכִי דָּמֵי. אִי דְּקָמְבַר בֵּית הַכִּסֵּאָה הוּא, וְהִשְׁתַּחֲוָה לוֹ, הֲרֵי לִבּוֹ לְשָׁמַיִם. אֶלָּא, דַּחֲוָה אַנַּדְרְטָא וּסְגִיד לֵיהּ, אִי קָבְלֵיהּ עֲלֵיהּ בְּאֱלֹהוּת, מֵיזֵד הוּא. וְאִי לָא קָבְלֵיהּ עֲלֵיהּ, לֹא כְּלוּם הִיא. אֶלָּא, מֵאֲהָבָה וּמֵיִרְאָה. חֲנִיחָא לְאַבַּיֵי דְּאָמַר חַיָּיב, אֶלָּא לְרָבָא דְּאָמַר פָּטוּר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. אֶלָּא, בְּאוֹמֵר מוּתָּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת, דִּפְטוּר לְגַמְרֵי. עַד כָּאן לָא בָּעֵא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן הָעֶלֶם זֶה וָזֶה, אֶלָּא אִי לְחִיּוּבֵי חֲדָא, אִי לְחִיּוּבֵי תְּרֵתֵי. פָּטוּר לְגַמְרֵי, לֵיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר. מַאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ, רֵישָׁא בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְסֵיפָא בְּשָׁאָר מִצְוֹת, וְשָׁגַג בְּלֹא מַתְכִּוִּין, דְּקָמְבַר רוֹק הוּא וּבְלָעוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת דְּפָטוּר, שֶׁנִּתְחַיְּבִין לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַתָּלוּשׁ וְחִתַּךְ אֶת הַמְּחוּבָּר, פָּטוּר, וְכִדְרַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר, הַמִּתְעַסֵּק בַּחֲלָבִים וּבְעֲרָיוֹת חַיָּיב, שֶׁכֵּן נֶהֱנָה. הַמִּתְעַסֵּק בְּשַׁבָּת פָּטוּר, מִלְּאכֶת מַחֲשֶׁבֶת אֲסָרָה תּוֹרָה. רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רֵישָׁא בְּחַד טַעֲמָא וְסֵיפָא בְּחַד טַעֲמָא. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאן דְּמִתְנַגֵּם לִי חֲבֵית אַלְבָּא דְּחַד תְּנָא, מוֹבִילְנָא מָאנֵיהּ בְּתֵרֵיהּ לְבֵי מְסוֹתָא. גּוּפָא,

אמר

הָכִי תְּנָא קַמֵּיהּ: חוֹמֶר בְּשַׁבָּת מִשְּׁאָר מִצְוֹת, חֹמֶר בְּשָׁאָר מִצְוֹת מִבְּשַׁבָּת. חוֹמֶר בְּשַׁבָּת, שֶׁהַשַּׁבָּת, עָשָׂה שְׁתַּיִם בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשָׁאָר מִצְוֹת. חוֹמֶר בְּשָׁאָר מִצְוֹת, שֶׁבְּשָׁאָר מִצְוֹת, שָׁגַג בְּלֹא מַתְכִּוִּין, חַיָּיב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת. אָמַר מַר, חוֹמֶר בְּשַׁבָּת, שֶׁהַשַּׁבָּת עָשָׂה שְׁתַּיִם. הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵימָא דַּעֲבַד קְצִירָה וּטְחִינָה, דִּכְוָותָהּ גַּבֵּי שָׁאָר מִצְוֹת, דְּאָכַל חֵלֶב וְדָם. הָכָא תְּרֵתֵי מִיחַיַּיב, וְהָכָא חָדָא מִיחַיַּיב. אֶלָּא, גַּבֵּי שָׁאָר מִצְוֹת דְּאִינּוּ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, הֵיכִי דָּמֵי דְּאָכַל חֵלֶב וְחֵלֶב, דִּכְוָותָהּ גַּבֵּי שַׁבָּת דְּעָבַד קְצִירָה וּקְצִירָה. הָכָא חָדָא מִיחַיַּיב, וְהָכָא חָדָא מִיחַיַּיב, וְתֵיתֵי דְּאָמַר לֵיהּ 'פּוֹק תְּנֵי לְבָרָא'. מַאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ דְּעָבַד קְצִירָה וּטְחִינָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשָׁאָר מִצְוֹת, אֲתַאן לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים כְּדְרַבִּי אַמִּי, דְּאָמַר רַבִּי אַמִּי, זִיבַּח וְקִיטֵּר וְנִיסַּךְ בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. לָא מִיתּוֹקְמָא לֵיהּ בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דְּקָתָנֵי סֵיפָא, חֹמֶר בְּשָׁאָר מִצְוֹת שֶׁבְּשָׁאָר מִצְוֹת שָׁגַג בְּלֹא מַתְכִּוִּין חַיָּיב. שׁוֹגֵג בְּלֹא מַתְכִּוִּין בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, הֵיכִי דָּמֵי. אִי דְּקָמְבַר בֵּית הַכִּסֵּאָה הוּא, וְהִשְׁתַּחֲוָה לוֹ, הֲרֵי לִבּוֹ לְשָׁמַיִם. אֶלָּא, דַּחֲוָה אַנַּדְרְטָא וּסְגִיד לֵיהּ, אִי קָבְלֵיהּ עֲלֵיהּ בְּאֱלֹהוּת, מֵיזֵד הוּא. וְאִי לָא קָבְלֵיהּ עֲלֵיהּ, לֹא כְּלוּם הִיא. אֶלָּא, מֵאֲהָבָה וּמֵיִרְאָה. חֲנִיחָא לְאַבַּיֵי דְּאָמַר חַיָּיב, אֶלָּא לְרָבָא דְּאָמַר פָּטוּר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. אֶלָּא, בְּאוֹמֵר מוּתָּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת, דִּפְטוּר לְגַמְרֵי. עַד כָּאן לָא בָּעֵא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן הָעֶלֶם זֶה וָזֶה, אֶלָּא אִי לְחִיּוּבֵי חֲדָא, אִי לְחִיּוּבֵי תְּרֵתֵי. פָּטוּר לְגַמְרֵי, לֵיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר. מַאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ, רֵישָׁא בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְסֵיפָא בְּשָׁאָר מִצְוֹת, וְשָׁגַג בְּלֹא מַתְכִּוִּין, דְּקָמְבַר רוֹק הוּא וּבְלָעוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת דְּפָטוּר, שֶׁנִּתְחַיְּבִין לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַתָּלוּשׁ וְחִתַּךְ אֶת הַמְּחוּבָּר, פָּטוּר, וְכִדְרַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר, הַמִּתְעַסֵּק בַּחֲלָבִים וּבְעֲרָיוֹת חַיָּיב, שֶׁכֵּן נֶהֱנָה. הַמִּתְעַסֵּק בְּשַׁבָּת פָּטוּר, מִלְּאכֶת מַחֲשֶׁבֶת אֲסָרָה תּוֹרָה. רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רֵישָׁא בְּחַד טַעֲמָא וְסֵיפָא בְּחַד טַעֲמָא. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאן דְּמִתְנַגֵּם לִי חֲבֵית אַלְבָּא דְּחַד תְּנָא, מוֹבִילְנָא מָאנֵיהּ בְּתֵרֵיהּ לְבֵי מְסוֹתָא. גּוּפָא,

אמר

הכי תנא קמיה. ר' זכאי קמיה דר' יוחנן: **חומר בשבת וכו'.** לקמן מפרש לה: **שגג בלא מתכוין.** לא נתכוין למלאכה זו אלא לדבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו: **קצירה וטחינה.** דאיכא שמות מחולקין ומשום הכי חייב שתים: **חלב וחלב.** שני זיתים בשני ימים ולא נודע לו בנתיים שחטא אינו חייב אלא אחת כדמפרש טעמא לקמן: **שבשאר מצות שגג בלא מתכוין.** בחלבין ובעריות איכא למתוקמא בגון חלב המהותך לפניו וכסבור רוק הוא ובלעו דלא מתכוין לאכילה אלא מתעסק בדבר אחר בבליעת רוק והיכי דמי שוגג גמור כסבור שומן הוא ואכלו דנתכוין לאכילה אבל זה לא שוגג הוא ואפ"ה חייב דראמרן לקמן בשמעתין שכן נהנה משא"כ בשבת בגון נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור שנאמר (ויקרא ד) אשר חטא בה עד שיתכוין למלאכה זו פרט למתעסק בדבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו ומיהו מתעסק העלה בידו אבילת חלבים או עריות חייב שכבר נהנה אבל בעבודה זרה ליכא לאוקומא והיכי דמי שגג בלא מתכוין אי נימא וכו': **הרי לבו לשמים.** ולשמים נתכוין והשתחוה ואין כאן עבירה כלל לא שוגג ולא מזיד: **אלא.** שוגג בלא מתכוין בגון מאהבה ומיראה ולא נתכוין לעבודה זרה אלא לאהבת האיש ושגג בסבור מותר לעשות כן: **אלא באומר מותר.** דאמר אין עבודה זרה בתורה וכיון דלא החזרה לו מעולם אין מתכוין קרי ליה: **המתעסק בחלבים ובעריות.** בשעלה בידו חלבים ועריות היה מתעסק ולא נתכוין לכך כל מתעסק קרי ליה שאינו מתכוין בדבר זה כלל: **שכן נהנה.** הלכך חשיב בכוונה: **מלאכת מחשבת.** שחשב לעשות זאת: **ר' יוחנן.** דאמר ליה פוק תני לברא ולא אוקים רישא בעבודה זרה וסיפא בשאר מצות אזיל לטעמיה דלא מוקים רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא: **דא"ר יוחנן.** בבבא מציעא בפרק המפקיד: **מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא כו'.** דקתני התם המפקיד חבית אצל חברו ולא ידחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה אם מתוך ידו נשברה לצרכו חייב לצרכה פטור אם משהניחה נשברה בין לצרכה בין לצרכו פטור ידחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משהניחה לצרכו חייב לצרכה פטור ופריך התם מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הבית למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר צריך דעת בעלים אי רבי ישמעאל מאי אירייא לא ידחדו אפילו ידחדו נמי לא מבעיא קאמר לא מיבעיא ידחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא ידחדו דלאו מקומה הוא לא בעיא דעת בעלים סיפא אתאן לר"ע אי ר"ע מאי אירייא ידחדו אפילו לא ידחדו נמי לא מבעיא קאמר לא מבעיא לא ידחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו ידחדו נמי דמקומה הוא בעינן דעת בעלים רישא ר"י וסיפא ר"ע ואילו הוה בעי לאוקומא רישא בשהניחה במקומה הראשון וסיפא בשהניחה במקום שאינה מקומה כדמוקי לה אמוראי התם ה"מ לאוקומיה כולה כר' ישמעאל וארי' מאן דמתרגם וכו' דלא הוה בעי לאוקמיה רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא: **מסותא.** מרחץ במו מסותה וירחץ מתרגמינן (והסחו):

ה"ג **א"ד אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד וכו'**. ול"ג והשתחוה דהשתחואה לאו בכלל שאר עבודות היא דעל כרחך לית ליה לר' אמי השתחואה לחלק יצאה מדקאמר אינו חייב אלא אחת: **מ"ם דר' אמי**. דלית ליה השתחואה לחלק יצאה: **לא תעבדם**. כללן כולן כאחד ולא תעבדם יתירי כתיבי ודרשינן חד מיניהו להכי: **מי אמר אביי**. כרבי אמי דאינו חייב אלא אחת: **ששלש השתחואות**. לא השתחוה להם דעשרת הדברות (שמות ב) כי לא תשתחוה לאל אחר (שם לד) לא תשתחוה לאלהיהם (שם כג) והשתחואה דדברות אחרונות לא חשיב דאהדורי קא מהדר ליה משה לישראל מה ששמע בסיני: **אחת לברכה וכו'**. דאי כתיב חדא הוה אמינא לא אסר אלא בעבודה זרה דדרך עבודתה בהשתחואה: **לדבריו דר' אמי קאמר**. אביי להך דרשה דלא תעבדם אבל אביי לא ס"ל ומוקים לה ללאוי יתירי ור' אמי מוקי להך השתחואה לומר ללאו יצאה: **לברכה ושלא בברכה**. שהשתחואה היא להך עבודה זרה בברכה ושלא בברכה כגון שדרכה לעבוד דרך כבוד ולא בהשתחואה ואי כתיב חד לא הוה מרבינן אלא כי האי גונא אבל משתחוה לפעור לא כתב רחמנא השתחואה יתירא שניה לשלא בדרכה כגון פעור ומרקוליס שעבודתה בבזיון והא דא"ר אלעזר לעיל (דף סא.) וזבח למרקוליס חייב מלא יזבחו ואע"ג דחד קרא יתירא הוא דאיכא ולא מוקים לה בזובח למקטר' דעבודתו דרך כבוד דסבר כיון דגלי בהשתחואה ק"ו בזביחה מיהו כולה מילתא לא ילפינן מהשתחואה דא"כ הוה מרבינן כל עבודות בכבוד אע"ג דלאו עבודת פנים לכך יצאה זביחה לומר שלא חייבה אלא עבודות פנים: **כיון דאמר אלי אתה חייב**. אע"ג דלא פלחה: **לקרבן**. אם שגג: **ואפילו לרבנן**, בתמיה דלפליג רבנן בכריתות (דף ז.) במגדף עליה דרבי עקיבא דאמרי מגדף אינו מביא קרבן דבעינן מעשה: **והתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה**. דגבי חוצאת כתיב (ויקרא ד) ועשה אחת מכל מצות ה': **ר' עקיבא היא דאמר דלא בעינן מעשה גמור**. דמגדף מחייב משום מעשה ווטא דעקימת קומתו הויא מעשה מעשה והבא נמי בכיפת קומתו הויא מעשה והאי דקתני אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה לאפוקי הרהורא דלא מחייב עלה: **מגדף**. מברך את השם: **אתקושי אתקוש**. אלי אתה בזביחה דכתיב וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל: **אלמלא וי"ו שבתיב**. דהא לא כפרו בהקב"ה לגמרי שהרי שתפוהו בדבר אחר: **שאיוו לאלוהות הרבה**. אף לאלוהות אחרים וקבלו עליהם: **אבל המנסך וכו' עובר בלא תעשה**. ואל תלכו אחרי אלהים אחרים (ירמיה כה) אי נמי אל תפנו אל האלילים (ויקרא יט) וכגון שאין דרכן בכך: **הנודר בשמו**. ושם אלהים אחרים לא תזכירו: **המקיים**. הנשבע ומתרגמינן קיים: **לאו שבכללות**. דכולהו משתמעי בחד קרא: **ועדיין הדם כמוזר**. הקרבנות: **שאין מברין**. את האבלים ברחבה כדרך שמברין את האבלים בסעודת ראשונה משל אחרים כדאמרינן במועד קטן (דף כז:): **על הדם**. על הנרצח ומסברא מוקמינן לה אהרוצח בית דין שנהרגין על עונש שלא ינהגו בהם כבוד משום כפרה: **לבן סורר ומורה**. דלא ענש אלא א"כ הזהיר והיכן הזהיר לה אתבלו על הדם לא תאבלו אבילה שתהרגהו על: **לאו שבכללות**. דכל הני משמע מינייהו לומר

אמר ר' אמי זיבח וקיטר וניסך. פירש הקונטרס דלא גרסינן והשתחוה דלאו היא ולפיכך בהך דר' זכאי לעיל נמי ל"ג ליה וקשה אמאי א"ל פוק חני לברא אפילו ר' נתן דאמר התם לחלק הכא מודה ללאו יצאת כדמפרש אביי טעמא הכא מדתכתיב לא תעבדם מיהו אפשר הא דאמר ליה פוק חני לברא משום דלא דריש ליה לא תעבדם ולרב שמואל בר יהודה דהכי תנא קמיה אוקימתא קמייתא דרבי זכאי מלא תעבדם בר' אמי ולר"ת נראה דגרס בדרב זכאי והשתחוה ובדר' אמי ל"ג דקסבר ר' אמי דלחלק על עצמה יצאת דלא תעבדם אשאר עבודות קאי דהכי כתיב לא תשתחוה להם ולא תעבדם והא דפריך הא אמר אביי שלש השתחואות למ"ל דלחלק על עצמה לא קאמר מדקאמר לחלק על כל אחת משמע אבל לר' זכאי דתנא השתחואה ע"כ ללאו יצאת ס"ל מדלא מחייב שתים ואי עבדה באפי נפשה לא מחייב כלל כיון דללאו יצאת ולא תני ליה בהדי אחריני אלא לאשמועינן היא גופה דללאו יצאה ואמר ליה ר' יוחנן פוק חני לברא דלחלק יצאה אפי' כל אחת ואחת כיון דלא דרשת לא תעבדם מדס"ל השתחואה ללאו יצאה:

אחת לשלא בדרכה. הא לא מיבעי לן קרא לענוש ואזהרה דמבזיון דמיבעי לן לעיל (דף סא.) השתחואה לשלא בדרכה דמכובדים כיון דגלי לן באזהרה דכל שלא בדרכה שוין הוא הדין בענוש:

אלא על כל דבר שיש בו מעשה. פ"ה דגבי חטאת כתיב ועשה אחת ולא דק דבפ"ק דבריתות (דף ב.) מייתי איהך קרא דתנן לעושה בשגגה יצא מגדף: **כי** קאמר רב נמי לר"ע. אליבא דר"ל קאמר הכי דלר' יוחנן דאמר לקמן (דף סה.) כפיפת קומתו ועקימת פיו הוה מעשה מתוקמא דרב אפילו ברבנן:

כל המשתף שם שמים. לא דמי להא דבתיב (שופטים ז) חרב לה' ולגדעון וכן (במדבר כא) דברנו בה' ובך דלא אסור אלא במידי דאלהות:

משום דהוי לאו שבכללות. תימה ת"ל דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אזהרה לבן סורר ומורה ועוד תימה הא בן סורר ומורה לוקה כדתנן בפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עא:) וילפינן בגמרא ויסרו מויסרו וע"ב אזהרתיה מלא תאבלו על הדם וכיון דגלי רחמנא אהאי לאו דלקי ס"ל למימר בכל דוכתי דלקי לכל הפחות היכא דאין יכול לבא לידי מיתה:

על כולם אינו לוקה. אפי' למ"ד בס"ם כל שעה (פסחים דף מא:) דלקי אנא ואמבושל משום מגפן חנוכו מיפרשי טפי מקרא דלא יעשה מגפן חנוכו ולא יעשו כמו לא תעבדם דלא כאייריי במגפן ומנשק והא דאמרינן בפ"ק דביצה (דף יב.) דמבשל גיד הנשה ב"ש לוקה חמש וחד מינייהו המבשל ב"ש לא חשבינן להו לאו שבכללות דכתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו כמו לא תעבדם דהכא דמשמע כל מלאכה שהיא עבודה: שלא

---

1 אָמַר רַבִּי אַמִּי, זִיבַּח וְקִיטֵּר וְנִיסֵּךְ בְּהֶעְלֵם אֶחָד אֵינוֹ
2 חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמַר אַבָּיֵי, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אַמִּי, אָמַר
3 קְרָא ׳לֹא תַעֲבֹדֵם׳, הָכָתוּב עָשָׂאָן כְּוֻלָּן עֲבוֹדָה אַחַת.
4 וּמִי אָמַר אַבָּיֵי הָכִי, וְהָאָמַר אַבָּיֵי, שֵׁשׁ הִשְׁתַּחֲוָאוֹת
5 בָּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, לָמָּה. אַחַת לְבִרְכָּה, וְאַחַת שֶׁלֹּא
6 בִּרְכָּה, וְאַחַת לְחֶלֶק. לְדִבְרֵיהֶן דְּרַבִּי אַמִּי הָכָא, וְלֵיתֵי
7 לָא סְבִירָא לֵיהּ. גּוּפָא, אָמַר אַבָּיֵי, שֵׁשׁ הִשְׁתַּחֲוָאוֹת
8 בָּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, לָמָּה. אַחַת לְבִרְכָּה, וְאַחַת שֶׁלֹּא
9 בִּרְכָּה, וְאַחַת לְחֶלֶק. לְבִרְכָּה, מְאֵיכָה יַעֲבְדוּ הַגּוֹיִם
10 הָאֵלֶּה׳ נָפְקָא. אֶלָּא, אַחַת בִּרְכָּה וְשֶׁלֹּא בִּרְכָּה, וְאַחַת
11 לְשֶׁלֹּא בִּרְכָּה, וְאַחַת לְחֶלֶק: הַמְקַבְּלוֹ עָלָיו בְּאֱלוֹהַּ,
12 הָאוֹמֵר לוֹ ׳אֵלִי אַתָּה׳: אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר
13 אֲבוּהּ אָמַר רַב, בֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ ׳אֵלִי אַתָּה׳, חַיָּיב. לְמַאי,
14 אִי לְקָטְלָא, מַתְנִיתִין הִיא. אֶלָּא לְקָרְבָּן, וְאַפִּילּוּ לְרַבָּנָן.
15 וְהָתָנֵיָא, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא עַל דָּבָר שֵׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה, כְּגוֹן
16 זִיבּוּחַ וְקִיטּוּר וְנִיסּוּךְ וְהִשְׁתַּחֲוָאָה. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מַאן
17 תָּנָא הִשְׁתַּחֲוָאָה, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר לָא בָּעֵינַן
18 מַעֲשֶׂה. מִכְּלָל, דְּרַבָּנַן סְבְרִי בָּעֵינַן מַעֲשֶׂה. כִּי קָאָמַר רַב
19 נַמִּי, לְרַבִּי עֲקִיבָא קָאָמַר. לְרַבִּי עֲקִיבָא, פְּשִׁיטָא, הֵיכִי
20 מְגַדֵּף. מַהוּ דְּתֵימָא, עַד כָּאן לֹא מְחַיֵּיב רַבִּי עֲקִיבָא קָרָבָן,
21 אֶלָּא בְּמִגַּדֵּף, דִּכְתִיב בֵּיהּ כָּרֵת. אֲבָל הָכָא דְּלָא כְּתִיב
22 בֵּיהּ כָּרֵת, אֵימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאִתְקוֹשֵׁי אִתְקוּשׁ.
23 דִּכְתִיב ׳וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ׳ וְגוֹ׳. אָמַר רַבִּי
24 יוֹחָנָן, אִלְמָלֵא ׳וְ׳ שֶׁבְּ׳הֶעְלוּךָ׳, נִתְחַיְּבוּ רְשָׁעִיהֶם שֶׁל
25 יִשְׂרָאֵל כְּלָיָיה. כְּתַנָּאֵי, אֲחֵרִים אוֹמְרִים, אִלְמָלֵא וְ׳ו
26 שֶׁבְּ׳הֶעְלוּךָ׳, נִתְחַיְּבוּ רְשָׁעִיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלָיָיה. אָמַר
27 לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, וַהֲלֹא כָּל הַמִּשְׁתַּף שֵׁם שָׁמַיִם
28 וְדָבָר אַחֵר, נֶעֱקַר מִן הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר ׳בִּלְתִּי לַה׳ לְבַדּוֹ׳.
29 אֶלָּא, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אֲשֶׁר הֶעָלוּךָ׳, שֶׁאִוּוּ אֱלוֹהוּת
30 הַרְבֵּה: אֲבָל הַמְנַסֵּךְ וְהַמְנַשֵּׁק הַמְכַבֵּד וְהַמְרַבֵּץ כּוּ׳: כִּי
31 אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַל פֻּלְמוֹס לוֹקֶה, חוּץ
32 מֵהַמּוֹדֶה בְּשִׁמּוֹ וְהַמְקַיֵּים בְּשִׁמּוֹ. מַאי שְׁנָא הַמּוֹדֶה בְּשִׁמּוֹ
33 וְהַמְקַיֵּים בְּשִׁמּוֹ, דְּלָא לָקֵי, מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ ׳לְאוֹ שֶׁאֵין
34 בּוֹ מַעֲשֶׂה׳. הָנֵי נַמִּי, לָאוֹ שֶׁבִּכְלָלוֹת הוּא, וְאֵין לוֹקִין עַל
35 לָאוֹ שֶׁבִּכְלָלוֹת, דְּתַנְיָא, מְנַיִן לְאוֹכֵל מִן הַבְּהֵמָה קוֹדֶם
36 שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁהּ, שֶׁהוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לֹא
37 תֹאכְלוּ עַל הַדָּם׳. דָּבָר אַחֵר, ׳לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם׳
38 לֹא תֹאכְלוּ בְּשֵׂר וַעֲדַיִן דָּם בְּמִזְרָק. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר,
39 מְנַיִן שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַחֲזִיר בֵּית דִּין, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לֹא
40 תֹאכְלוּ עַל הַדָּם׳. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְנַיִן לְמְנַהֲדְרִין
41 שֶׁהָרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁאֵין מוּעֲמָדִין כְּלוּם עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם,
42 תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם׳. [רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר], אַזְהָרָה לְבֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה מְנַיִן, תַּלְמוּד
43 לוֹמַר ׳לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם׳. וְאָמַר רַבִּי אַבִּין בַּר חִיָּיא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי אַבִּין בַּר כַּהֲנָא, עַל פֻּלְמוֹס
44 אֵינוֹ לוֹקֶה, מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ ׳לְאוֹ שֶׁבִּכְלָלוֹת׳. אֶלָּא, כִּי אֲתָא רַבִּין, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַל פּוּלְמוֹס
45 אֵינוֹ לוֹקֶה, חוּץ מִן הַמּוֹדֶה בְּשִׁמּוֹ וְהַמְקַיֵּים בְּשִׁמּוֹ. מַאי שְׁנָא אַהֲנָךְ דְּלָא לָקֵי, דַּהֲוָה לֵיהּ ׳לְאוֹ
46 שֶׁבִּכְלָלוֹת׳, הָנֵי נַמִּי ׳לְאוֹ שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה׳ נִינְהוּ. הֲהוּא, כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר ׳לְאוֹ שֶׁאֵין בּוֹ
47 מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו. דְּתַנְיָא, ׳לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר׳ בָּא הַכָּתוּב לִיתֵּן עֲשֵׂה אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה,

לומר

שלא ידור בשמו ולא יקיים בשמו. אע"ג דדני ב' מלא ישמע נפקי ובסמוך נמי אמרינן דלא ישמע אזהרה למדיח אין זה לאו שבכללות דהרב מילתא היא שנשמעמע שם עבודה זרה והא דלא נפקי כולהו מלא תזכירו משום דאי לא כתיב אלא חד קרא הוה מקמינן ליה לנדר ומקיים א"נ משום עבודה זרה הכתובה בתורה דמותר להזכיר שמה איצטרך ואפ"ה לנדור ולקיים אסור מידו קשה דלא ישמע הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וי"ל דמשום הכי קאמר ד"א לאוקמי לא ישמע אזהרה למדיח ומעיקרא לא פלגינהו בב' קראי אלא לאסמוכינהו בעלמא דעיקר מילתא דכולהו מלא תזכירו נפקא:

אשור לאדם שיעשה שותפות. אמר ר' שמואל ב"ש שבועה עצמה דאין לקבל הימנו ור"ת אומר מותר לקבל הימנו השבועה קודם שיפסיד כדאמר בפ"ק דמס' ע"ג (דף ה:) דמלוה ע"פ נפרעין ממנו מפני שהוא כמציל מידם ולא חיישינן דלמא אזיל ומודה ואע"ג דהתם ספק והכא ודאי מ"מ בזמן הזה כולן נשבעים בקדשים שלהן ואין מתפסין בהם אלהות ואע"פ שמה שמוזכירין עמהם ש"ש וכוונתם לדבר אחר מ"מ אין זה שם עבודה זרה גם דעתם לעשה שמים ואע"פ שמשתפין שם שמים ודבר אחר לא אשכחן דאסור לגרום לאחרים לשתף ולפני עור ליכא דבני נח לא הוזהרו על כך:

מרקוליס

1 לוֹמַר שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יַעֲקֹב
2 אוֹמֵר, לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֶלָּא מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ
3 לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה, וְכָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה אֵין
4 לוֹקִין עָלָיו, מִכְּלָל דִּרְדֵי יְהוּדָה סָבַר, לוֹקִין עָלָיו: הַנּוֹדֵר
5 בִּשְׁמוֹ וְהַמַּקְנֵים בִּשְׁמוֹ, הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַנּוֹדֵר
6 בִּשְׁמוֹ וְהַמַּקְנֵים בִּשְׁמוֹ, מְנַלָּן. דְּתָנְיָא, 'וְשֵׁם אֱלֹהֵים
7 אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ 'שְׁמוֹר
8 לִי בִּצְדָּ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים פְּלוֹנִית'. 'לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ',
9 שֶׁלֹּא יְדוֹר בִּשְׁמוֹ וְלֹא יַקְנֶיא בִּשְׁמוֹ, וְלֹא יְגוֹרֵם לַאֲחֵרִים
10 שֶׁיִּדְרוּ בִּשְׁמוֹ וְיַקְנִימוּ בִּשְׁמוֹ. דָּבָר אַחֵר 'לֹא יִשָּׁמַע עַל
11 פִּיךָ', אַזְהָרָה לְמֵסִית וְלַמַּדִּיחַ. מֵסִית, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ
12 'כִּכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ' וְגוֹ'. אֶלָּא, אַזְהָרָה לְמַדִּיחַ.
13 וְלֹא יְגוֹרֵם לַאֲחֵרִים שֶׁיִּדְרוּ בִּשְׁמוֹ וְשֶׁיַּקְנִימוּ בִּשְׁמוֹ,
14 מְסַיְּעָא לֵיהּ לְאַבּוּהּ דִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר אַבּוּהּ דִּשְׁמוּאֵל,
15 אָסוּר לְאָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה שׁוּתָּפוּת עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים,
16 שֶׁמָּא יִתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה, וְנִשְׁבַּע בְּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
17 שֶׁלּוֹ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה 'לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ'. כִּי אֲתָא עוּלָּא, בָּת בְּקָלְבְּלוּ. אָמַר לֵיהּ רָבָא, וְהֵיכָא
18 בָּת מַר. אָמַר לֵיהּ, וְהָכְתִיב 'וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ'. אָמַר לֵיהּ, הָכִי
19 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַכָּתוּבָה בַּתּוֹרָה, מוּתָּר לְהַזְכִּיר שְׁמָהּ. וְהָא, הֵיכָא כְּתִיבָא,
20 דִּכְתִיב 'פֶּרֶץ בֵּל קֹרֵם נְבוֹ'. וְאִי לֹא כְּתִיבָא, לֹא. מֵתִיב רַב מַשְׁרְשְׁיָא, רָאָה אַחַת מִרּוּפֵּה כָּשָׁלֹשׁ,
21 שֶׁהִיא כְּמִגְדַּל[ו] לְשִׁילֹה, שֶׁהֵן שְׁתֵּי מְבִילוֹת שְׁנֵי סְפוּגִין, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. אָמַר רָבִינָא, 'גַּד' נַמִּי
22 מִכְּתָב כְּתִיב, דִּכְתִיב 'הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן'. אָמַר רַב נַחְמָן, כָּל לֵיצָנוּתָא אֲסִירָא, חוּץ מִלֵּיצָנוּתָא
23 דַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים דְּשָׁרְיָא, דִּכְתִיב 'פֶּרֶץ בֵּל קֹרֵם נְבוֹ' קָרְעוּ יְחִדּוּ לֹא יָכְלוּ מַלֵּט מַשָּׂא', וּכְתִיב
24 'דִּבְּרוּ לְעֻגְלוֹת בֵּית אֵון יָגוּרוּ שֶׁכֵּן שֹׁמְרוֹן כִּי אָבַל עָלָיו עַמּוֹ וּכְמָרָיו עָלָיו יָגִילוּ עַל כְּבוֹדוֹ', אַל
25 תִּקְרֵי 'כְּבוֹדוֹ' אֶלָּא 'כְּבִידוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב 'וַעֲתָה יוֹסִפוּ לְחַטֹּאת וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה
26 מִכַּסְפָּם כְּתַבְנִים עֲצַבִּים' וְגוֹ'. מַאי 'כְּתַבְנִים עֲצַבִּים'. מְלַמֵּד, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד עָשָׂה דְּמוּת יְרֵאָתוֹ
27 וְנִמְחָה בְּכִיסוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁזּוֹרְקָה מוֹצִיאָהּ מִתּוֹךְ חֵיקוֹ, וּמְחַבְּקָהּ וּמְנַשְּׁקָהּ. מַאי 'זוֹבְחֵי אָדָם עֲגָלִים
28 יִשָּׁקוּן', אָמַר רַבִּי יִצְחָק דְּבֵי רַבִּי אַמִּי, שֶׁהוּא מְשָׁרֵתְנִי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים נוֹתְנִים עֵינֵיהֶם בְּבַעֲלֵי מָמוֹן,
29 וּמַרְעִיבִים אֶת הָעֲגָלִים, וְעוֹשִׂין דְּמוּת עֲגָבִים וּמְעַמְּדִין בְּצַד אֲבוּסֵיהֶן וּמוֹצִיאִין אוֹתָן לְחוּץ, כֵּיוָן
30 שֶׁרָאוּ אוֹתָן רָצִין אַחֲרֵיהֶן וּמְמַשְׁמְשִׁין בָּהֶן, אוֹמְרִים לוֹ, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים חָפֵץ בְּךָ יְבֹא וְיוַּבֵּד עַצְמוֹ
31 לוֹ. אָמַר רָבָא, הַאי 'זוֹבְחֵי אָדָם עֲגָלִים יִשָּׁקוּן', 'עֲגָלִים יִשָּׁקוּן לְזוֹבְחֵי אָדָם' מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר
32 רָבָא, כָּל הַזּוֹבֵחַ אֶת בְּנוֹ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, [אוֹמְרִים] לוֹ זוֹרֹן גָּדוֹל הַקְרֵיב לוֹ, יָבֹא וְיִשַּׁק לוֹ.
33 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, 'וְאַנְשֵׁי בָבֶל עָשׂוּ אֶת סְכוֹת בְּנוֹתֹ', וּמַאי נִיהוּ, תַּרְנְגוֹלָת. 'וְאַנְשֵׁי כּוּת
34 עָשׂוּ אֶת נֵרְגַל', וּמַאי נִיהוּ, תַּרְנְגוֹל. 'וְאַנְשֵׁי חֲמָת עָשׂוּ אֶת אַשִּׁימָה', וּמַאי נִיהוּ, בַּרְוָזָא קַרְוָא.
35 'וְהָעִוִּים עָשׂוּ [נִבְחַז] וְאֶת תַּרְתָּק', וּמַאי נִיהוּ, כֶּלֶב וַחֲמוֹר. 'וְהַסְּפָרְוִים שׂוֹרְפִים אֶת בְּנֵיהֶם
36 (וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם) בָּאֵשׁ לְאַדְרַמֶּלֶךְ וַעֲנַמֶּלֶךְ אֱלֹהֵי סְפָרְוִים', וּמַאי נִיהוּ, הַפְּרַת וְהַסּוּס. 'אַדְרַמֶּלֶךְ',
37 דְּאַדֵּר לֵיהּ לְמָרֵיהּ בְּטִעְוָתָא. וְ'עַנַמֶּלֶךְ', דְּעָנֵי לֵיהּ לְמָרֵיהּ בְּקַרְבָּא. אַף חִזְקִיָּה מָלַךְ יְהוּדָה, בִּיקֵּשׁ
38 אֲבִיו לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּן, אֶלָּא שֶׁסָּכְתוֹ אִמּוֹ. 'סַלְמַנְדְּרָא', אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, יוֹדְעִין הָיוּ
39 יִשְׂרָאֵל בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ, וְלֹא עָבְדוּ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים אֶלָּא לְהַתִּיר לָהֶם עֲרָיוֹת
40 בְּפָרְהֶסְיָא. מֵתִיב רַב מַשְׁרְשְׁיָא, 'כִּזְכֹּר בְּנֵיהֶם מִזְבְּחוֹתָם' וְגוֹ', וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ
41 לוֹ נַעֲנוּעִין עַל בְּנוֹ. פָּתַר דַּאֲבִיקוּ בֵּיהּ. תָּא שְׁמַע, 'וְנָתַתִּי פְּנֵיכֶם עַל פִּגְרֵי גִלּוּלֵיכֶם', [אָמְרוּ],
42 אֶלְיָהוּ הַצַּדִּיק הָיָה מְחַזֵּר עַל תִּפְוֵחֵי רָעָב שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. פַּעַם אַחַת, מָצָא תִּינוֹק שֶׁהָיָה תָּפוּחַ
43 וּמוּטָל בָּאַשְׁפָּה. אָמַר לוֹ, מֵאֵיזֶה מִשְׁפָּחָה אַתָּה. אָמַר לוֹ, מִמִּשְׁפָּחָה פְּלוֹנִית אֲנִי. אָמַר לוֹ, כְּלוּם
44 נִשְׁתַּיֵּיר מֵאוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה. אָמַר לוֹ, לָאו, חוּץ מִמֶּנִּי. אָמַר לוֹ, אִם אֲנִי מַלְמֵדְךָ דָּבָר שֶׁאַתָּה חַי בּוֹ,
45 אַתָּה לָמֵד. אָמַר לוֹ, הֵן. אָמַר לוֹ, אֱמוֹר בְּכָל יוֹם 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד'. אָמַר לוֹ,

לוֹמַר שֵׁאין לוֹקִין עָלָיו. דִּמְשַׁמַע שזה עונשו של לאו שאם הוותירו ישרפנו ויפטר: לא מן השם הוא זה. כלומר טעם זה אינו מן העיקר: **שמור לי.** המתן: **לא יגרום לאחרים.** לגרום: **וכל ישראל ישמעו ויראו.** ולא יוסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך: **בת בקלנבו.** לן באותה עיר והיא נקראת על שם עבודה זרה שבה: **ראה אחת מריבה בשלש.** זב שראה ראיה ארוכה שהוא שופע כג' ראיות שנעשה בהן זב גמור שהוא כמגדיון לשילה כשיעור מהלך מאותה עבודה זרה ששמה גדיון עד שילה שהן שתי טבילות ושני ספוגין שכן נתנו חכמים שיעור בין ראיה לראיה כדי לטבול ולהסתפג באלונטית דהיינו בין ראיה ראשונה לשניה טבילה וספוג וכן בין שניה לשלישית: **קרם.** נתרז כלומר כרע על ברכיו ונתרז דהיינו ליצנותא דאישתעי ביה קרא לא יוכלו מלט משא הרעיי שבנקביהם לא יוכלו לסבול ונתרז: **לענלות בית און.** על עגלים שבבית אל: **יגורו שכן שומרון.** יראגו שוכני שומרון: **כי אבל עליו עמו.** שיטלט סנחריב וילך לו: **וכמריו.** שהיו נושאין אותה: **עליו יגילו.** ששמחים על כובד משא שגלה מהם: **אלא כבידו.** משא עגבוניתו ורידי שבהן ואע"ג דלאו בעלי חיים ניגנהו ואין להם ריעי משתעי בהו קרא ל' גנאי: **מרעיבים את העגלים.** בעלי חיים שהיו עובדין אותן והיו מרעיבין אותן ועושין דמות עצביהם של בעלי ממון כלומר דמות דיוקנם ומעמידין אותן בצד אבוסיהן של עגלים ומחמת שהיו רואין את הדמות תמיד היו מכירין אותן ורצין אחריהם וממשמשין בהן כלומר האכילנו ואומרין להם הכומרים עבודה זרה חפץ בך וכו': **זבחי אדם.** משמע אותן שזבחו האדם: **עגלים ישקון.** לאחר מכאן לעגלים ישקון: **ישקון לזבוח אדם מבעי ליה.** להם הם הכומרים אומרים עגלים הללו נושקין אתכם לזבוח עצמכם להם: **ואנשי בבל עשו את סכות בנות.** פסוק א' בס' מלכים באותן אומות שהרושיב סנחריב בשומרון ובעריה ועשו להם עבודה זרה: **תרנגולת.** לדמות תרנגולת היו עובדין ובלשונם קורין לתרנגולת סוכות בנות: **ברחא קרחא.** עז ברחא קרוי כל צאן והעז קרי ליה קרחא ע"ש שאין לו צמר כל כך: **נבחן.** כלב נובח: **דאדר ליה למריה.** מהדר את אדוניו ומכבדו שמשליך עליו משאו שהיה צריך לטעון על צוארו אדר מלך מהדר את מלכו כלומר את אדוניו: **לעשות לו בן.** לשורפו באש כמו הספרים: **סלמנדרא.** חיה קטנה שיוצאה מתנור שהאש בוערת בו שבע שנים והסך מדמה אין האור שולט בו ובאחו מצינו כתוב (מ"ב ט:ז) גם את בנו העביר באש ולא מצינו לו בן אלא חזקיהו: **אלא להתיר להם עריות בפרהסיא.** שהיה יצרן תקפן על עריות אמרו נפרוק כל עול תורה מעלינו ואל יוכיחונו על העריות אבל על עבודה זרה לא תקפן יצרן: **כזכור בניהם מזבחותם.** משמע שהיו להם געגועין עליהם כאדם שיש לו געגועין על בנו וזכרו נאנח והכי משמע כזכור בניהם דומה להם זכירת מזבחותם ואשרידם: **בתר דאביקו ביה.** אחר שנתקשרו בה מעצמן תקפה חיבתן עליהן: **תפוחי רעב.** כמו נפוחי:

חם. שתוק כמו (במדבר יג) ויהס כלב השתיקם: ויצעקו בני ישראל בקול גדול. באנשי בנסת הגדולה כתיב: בייא בייא. בלשון ארמי הוי לשון גנוח וצעקה כמו אהה בלשון הקודש: היינו האי דהדריה לביתיה. למקדש: (ובעו רחמי). היו מבקשים רחמים שימשכ בידם יצר הרע של עבודה זרה: לקבולי ביה אגרא. לכוף את יצרנו ולקבל שכר על כך: לא איהו בעינן וכו'. אלמא יצר תקפ: יתבי תלתא יומין וכו'. מלתיה דרב יהודה מסיק: אמת. משמע מסכים אני עמהם בתקנה זו שטוב הדבר לסלקו: חותמו של הקב"ה אמת. שהמלך נאות ומסכים עם עבדיו חותם עמהם בתקנתם את חותמו: בגוייא. ארי קטן: ביניתא. שער: דודא דאברא. קלחת של עופרת: אברא שאף קלילה. שואף את הקול ומעכבו לצאת יותר מכל כלי מתכות: זאת הרשעה. זהו יצר הרע ובנבואת זכריה כתיב שהיה בתוחלת בית שני: דעבירה. של עריות: חבשוה תלתא יומין וכו'. ומתוך כך פסק חמום הזכרים מלהוליד והנקבות מלילד: אימו ביעתא בת יומא (ולא אשתכח). נתבקשה ביצה שנולדה בו ביום: ולא אשתכח. שאפילו אותן שהיו גמורות קודם לכן פסקו מלצאת: לבעי פלוגא. שלא יהא שולט במקום עבירה כדי שלא יהא תובע עריות: בחילנהו לעיניה. סמו עיניו בכחול: אהני ביה. הך תקנתא פורתא דלא איגרי בקריבתה באמו ובאחותו אבל מתגרה הוא באשת איש ובנדה: תרדיו. בלד"ש בלע"ז ומשלשלין את המעים וכן שכר חדש: אתם בית ישראל אינן בן. רב יהודה קאמר לה למדרשיה לקרא: הנצמדים לבעל פעור. כלומר אבל אבותם לא השיבו זאת על לבם ש"ז מגונה היא מכל ע"ז שבעולם ונצמדו ואדבקו בה כצמיד פתיל המוקף ע"פ כלי שממרדחין אותו בשעונה יפה ואל המקום לא היו נצמדים אלא דבוקים כתמרות המדובקות שדבוקות ואינן דבוקות: במתניתא תנא. שבח הוא אצלם דדבוק משמע מחובר טפי מנצמד צמידין אינן מחוברין ונמשכין וזזין אילך ואילך דבוק משמע יפה יפה: כבבא. שם יהודי הוא: בן אלם. בסמך ושם מקום הוא: וקינח בחומטו. של פעור: מקלסין. משבחין: ואע"ג דמכוין לבזויי. חייב קרבן על שגגתו ואם התרו בו חייב מיתה: לבי תוורתא. מקום: פיסא. בלשם"א בלע"ז: מרקולים הוא. זה וזהו עבודתו: למרקולים תנן. לפניו לכבדו ואני זורקתי להכות בגופו: במרקולים. עצמו להחזותו: אישקלי. אע"ג שכבר עבד ואין השבון לדבר קא בעי למשקליה כדי שלא תתנאה בעבודה שלו: ריווחא לחבריתה שביק. מפנה לה מקום לווריקט: מתני' שימסור למולך. מוסרו ביד משרתי ע"ז: ויעביר באש. בגמרא מפרש היכי הוו עבדי ולילפי מקראי דתרוייהו בעינן: גמ' קתני. מתניתין (דף נג.) בחייבי סקילה ע"ז באנפי נפשה העובד ע"ז וקתני מולך אלמא מולך לאו בכלל ע"ז ונפקא מינה דאם זבח וקטר לפניו פטור אי נמי העביר מזרעו לשאר ע"ז ואין דרכה בכך לא מחייב דמולך דוקא כתוב שמסו מולך: אחד למולך ואחד לשאר ע"ז. העביר זרעו חייב קסבר מולך נמי ע"ז הוא ולא איצטריך לאזהורה עלה בבדרכה דמאיכה יעבדו (דברים יב) ונפקא אלא לומר לך שאם עשה שלא כדרכה חייב: שלא למולך פטור. דמולך דווקא כתיבי שדרכה בכך ולא משום ע"ז אזהר עליו דהא מאיכה יעבדו נפקא אלא חוק הוא להם והתורה הקפיד על חוק זה בסקילה לפיכך הוצרך לכתוב: כל שהמליכו עליהם. שקרא שמו מולך: רבא אמר. לא אמרו דבר אחד דמולך עראי איכא ביניייהו בגון צרור וקיסם שאינו ראוי לבך וזה לפי שעה המליכוהו עליו להעביר לו בנו זה לרי"א בר' שמעון לא מחייב אלא במולך קבוע ובא: אמר

מרקולים. אור"ת קילוס שמה לשון שבח אלא שהכמים כינו אותה לגנאי וקראוה קוליס לשון לעג וקלס (תהלים מד) ומר לשון חלוף כמו במר דשחוטה (חולין דף צד:). במר דפרולא (ב"ק דף קיג.) במר דכנתא (בכורות דף ל.) כלומר חילוף קילוס שהחליפו שמה: אע"ג דמקמיכוין לבזויה. ולעבודה בבזוי דאי לא קמכוון אלא לבזות הא אפילו עובד מאהבה ומיראה פטור לרבא ואפילו לאביי דמחייב התם הכא מודה דפטור:

קתני ע"ז וקתני מולך. אף על גב דקתני ע"ז וקתני פעור ומרקוליס לא דמי דהתם לפרושי דינא קאתי אבל הכא דייק מרישא דקתני אלו הן הנסקלין עובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ולא קתני פעור ומרקוליס: העביר

1 חם שָׁלֹא לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם ה', שֶׁלֹּא לִימְּדוּ אֲבִיו וְאִמּוֹ.
2 מַיִד, הוֹצִיא יִרְאָתוֹ מֵחֵיקוֹ, וּמַחֲבָקָהּ וּמְנַשְּׁקָהּ עַד
3 שֶׁנִּבְקְעָה מֵרִיסוֹ וְנָפְלָה יִרְאָתוֹ לָאָרֶץ, וְנָפַל הוּא עָלֶיהָ,
4 לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְנָתַתִּי פִּגְרֵיכֶם עַל פִּגְרֵי גִלּוּלֵיכֶם'.
5 בָּתַר דַּאֲבִיקוּ בֵּיהּ. תָּא שְׁמַע, 'וַיִּצְעֲקוּ בְקוֹל גָּדוֹל אֶל
6 ה' אֱלֹהֵיהֶם'. מַאי אֲמוֹר, אָמַר רַב יְהוּדָה, וְאִיתֵּימָא
7 רַבִּי יוֹנָתָן, 'בְּנֵי בֵּייָא', הֵינוּ דְּאַחְרְבֵיהּ לְבֵיתָא, וְקָלֵיהּ
8 לְהֵיכָלָא, וְקָטְלִינְהוּ לְצַדִּיקֵי, וְאַגְלְיִנְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהוּ, וְעַדַיִן הוּא מְרַקֵּד בֵּינַיִן. כְּלוּם
9 יְהַבְתְּיהּ לָן אֶלָּא לְקַבּוֹלֵי בֵּיהּ אַגְרָא, לָא אִיהוּ בְּעֵינַן וְלָא אַגְרֵיהּ בָּעֵינַן. בָּתַר דַּאֲבִיקוּ בֵּיהּ.
10 יָתְבוּ תְּלָתָא יוֹמֵי בְּתַעֲנִיתָא, בָּעוּ רַחֲמֵי, נָפַל לְהוּ פִּיתְקָא מֵרָקִיעָא דַּהֲוָה כְּתִיב 'אֱמֶת'.
11 אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, שָׁמַע מִינַּהּ, חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'אֱמֶת'. נָפַק גִּוּזְרֵיהּ אִינּוּרָא מִבֵּית
12 קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, אָמַר לְהוּ נְבִיא לְיִשְׂרָאֵל, הֵינוּ יְצִירָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה. בַּהֲדֵי דְּקָתָפְסֵי לֵיהּ,
13 אִישְׁתְּמִיט בֵּינַיְיתָא מִינַּיְיהוּ, וַאֲזַל קָלֵיהּ בְּאַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי. אָמְרוּ, הֵיכִי נֵיעֲבֵד, דִּילְמָא מִשְׁמַיָּא
14 מְרַחֲמֵי עֲלֵיהּ. אָמַר לְהוּ נְבִיא, שַׁדְיוּהוּ בְּדוּדָא דַּאֲבָרָא, וְכִסְיוּהוּ בַּאֲבָרָא דְּשַׁיְיעָא קָלֵיהּ, דִּכְתִיב
15 'וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיִּשְׁלָךְ אֹתָהּ אֶל תּוֹךְ הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת אֶבֶן הָעֹפֶרֶת אֶל פִּיהָ'. אָמְרֵי,
16 הוֹאִיל וְעָת רָצוֹן הוּא, נֵיצְעֵי רַחֲמֵי אֵיצְרֵיהּ דַּעֲבוֹדָה זָרָה. בָּעוּ רַחֲמֵי, אִיסְּמַר בֵּידֵיהוּ. חַבְשׁוּהוּ
17 תְּלָתָא יוֹמֵי, אֵיבְעוּ בֵּיעֲתָא בַּת יוֹמָא וְלָא אַשְׁכְּחוּ. אָמְרוּ, הֵיכִי נֵיעֲבִיד, נֵיצְעֵי פַּלְגָא,
18 פַּלְגָא מֵרָקִיעָא לֹא יָהֲבִי. מֵהֵיכָן אִינְהוּ לְעֵינֵיהּ, אֲהֲנֵי בֵּיהּ דְּלָא אִיגְּרֵי אִינִישׁ בְּקִרְבְּתֵיהּ. אָמַר רַב
19 יְהוּדָה אָמַר רַב, מַעֲשֶׂה בְּנִבְרִית אַחַת שֶׁהָיְתָה חוֹלֶה בִּיוֹתֵר. אָמְרָה, אִם תַּעֲמוֹד הֲהֵיא אִשָּׁה
20 מְחוֹלָיְיהּ, תֵּלֵךְ וְתַעֲבוֹד לְכָל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁבָּעוֹלָם. עָמְדָה, [הָלְכָה] וְעָבְדָה לְכָל עֲבוֹדָה זָרָה
21 שֶׁבָּעוֹלָם. בֵּינְתַיִם שֶׁהִגִּיעָה לְ'פְעוֹר', שְׁאֲלָה לְכוֹמְרֵים בַּמֶּה עוֹבְדִין לוֹ. אָמְרוּ לָהּ, אוֹכְלִין תֶּרֶדִין
22 וְשׁוֹתִין שֵׂכָר וּמַתְרִיזִין בְּפָנָיהּ. אָמְרָה, מוּטָב שֶׁתְּהֵא חוֹזֶרֶת וְהֵיא אִשָּׁה לְחוֹלְיָהּ, וְלֹא תַּעֲבוֹד עֲבוֹדָה
23 זָרָה בְּכָךְ. אַתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵינָן בֶּן, 'הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר', כְּ'צְמִיד פָּתִיל'. 'וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים
24 בַּה' אֱלֹהֵיכֶם', כְּשֶׁתֵּי תְּמָרוֹת הַדְּבוּקוֹת זוֹ בְּזוֹ. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא, 'הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר',
25 כְּצָמִיד עַל יַד אִשָּׁה. 'וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם', דְּבוּקִים מַמָּש. תְּנוּ דְּבָנָן, מַעֲשֶׂה בְּסַבְטָא
26 בֶּן אֶלָם, שֶׁהִשְׁפִּיר חֲמוֹרוֹ לְנְכְרִית אַחַת, בֵּינְתַיִם שֶׁהִגִּיעָה לַפְּעוֹר, אָמְרָה לוֹ הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶפָּנֶה
27 וְאֵצֵא. לְאַחַר שֶׁיָּצְאָה, אָמַר לָהּ, אַף אַתְּ הַמְתִּינִי עַד שֶׁאֶפָּנֶה וְאֵצֵא. אָמְרָה לוֹ, וְלֹא יְהוּדִי
28 אַתָּה? אָמַר לָהּ, וּמַאי אִיכְּפַת לִיךְ. נִטְנָם, פָּעַר בְּפָנֶיהָ וְקִינַּח בְּחוֹמְטוֹ, וְהָיָה מִשְׁרֵי עֲבוֹדָה זָרָה
29 מְקַלְסִין לוֹ וְאוֹמְרִים, מֵעוֹלָם לֹא הָיָה אָדָם שֶׁעָבַד לוֹ בְּכָךְ. הִפְעִיר עַצְמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר, חֲרֵי
30 זֶה עֲבוֹדָתוֹ, אַף עַל גַּב דִּמְכַוֵּין לְבִיזּוּי. הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוֹלִיס, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתוֹ, אַף עַל גַּב
31 דִּמְכַוֵּין לְמִירְגְמִיה. רַב מְנַשֶּׁה הֲוָה קָאָזִיל לְבֵי תּוֹרְתָא. אָמְרוּ לוֹ, עֲבוֹדָה זָרָה הִיא דְּקָא הָכָא.
32 שָׁכַל פִּיסָא, שָׁדָא בֵּיהּ. אָמְרוּ לוֹ, מַרְקוֹלִיס הִיא. אָמַר לְהוּ, 'הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוֹלִיס', תְּנַן, אַתָּא,
33 שָׁאַל בֵּי מִדְרְשָׁא. אָמְרוּ לֵיהּ, 'הַזּוֹרֵק אֶבֶן בְּמַרְקוֹלִיס' תְּנַן, אַף עַל גַּב דִּמְכַוֵּין לְמִירְגְמִיה. אָמַר
34 לְהוּ, אֵיזִיל אִישְׁקְלֵיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, אֶחָד הַנִּסְקָלִים וְאֶחָד הַנִּסְרָפִים חַיָּיב, כָּל חֲדָא וַחֲדָא רְווּחָא
35 לַחֲבֵירְתָהּ שָׁבֵיק: **משנה** הַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לְמוֹלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּמְסוֹר לְמוֹלֶךְ, וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ.
36 מָסַר לַמּוֹלֶךְ וְלֹא הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ, הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ וְלֹא מָסַר לַמּוֹלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּמְסוֹר לַמּוֹלֶךְ
37 וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ: **גמרא** קָתָנֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָתָנֵי מוֹלֶךְ. אָמַר רַבִּי אַבָּיִן, תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר,
38 מוֹלֶךְ לָאו עֲבוֹדָה זָרָה הִיא. דְּתַנְיָא, אֶחָד לַמּוֹלֶךְ, וְאֶחָד לִשְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה, חַיָּיב. רַבִּי אֶלְעָזָר
39 בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לַמּוֹלֶךְ חַיָּיב, שֶׁלֹּא לַמּוֹלֶךְ פָּטוּר. אָמַר אַבַּיֵי, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן
40 וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס, אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא דַּאֲמָרַן. רַבִּי חֲנִינָא
41 בֶּן אַנְטִיגְנוֹס, דְּתַנְיָא, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, מִפְּנֵי מָה תְּפָסָה תּוֹרָה לְשׁוֹן 'מוֹלֶךְ',
42 כָּל שֶׁהִמְלִיכוּהוּ עֲלֵיהֶם, אֲפִילּוּ צְרוֹר וְאֲפִילּוּ קִיסָם. רָבָא אָמַר, מוֹלֶךְ עֲרַאי, אֵיפָא בֵּינַייהוּ.

העביר כל זרעו פטור. וא"ת מקמא מיחייב ליה וי"ל כגון שאין לו אלא בן אחד או שהעבירם בבת אחת:

שלש בריחות בע"ז. פ"ה שתים גבי מולך בקדושים והשלישי בשלח לך בי דבר ה' בזה וקשה (לר"י) דאיה ליה ברישי מי שהיה טמא (פסחים ד' צג.) מגדף היינו מברך השם ובסוף פרק קמא דשבועות (דף יג.) מוקי בי דבר ה' בזה לפורק עול ומגלה פנים בתורה כרת בע"ז שלא כדרכה מנלן ויש לומר דכרת ג' בפרשת אחרי מות דכתיב מולך בקדושים והשלישי בשלח לך כי כל אשר יעשה מכל התועבות ואכולהו כתיב בי כל אשר יעשה טמא (פסחים ד' צג.) מגדף היינו מברך וגו' ואף על גב דהוי ליה טפי לאוקמי לגופיה למעביר בנו שלא כדרכה ניחא ליה לאוקמיה בע"ז באם אינו ענין כיון דהשתא סבירא ליה מולך לאו היינו ע"ז וחוק בעלמא הוא דלא מסתבר לחיובי עליה אלא כדרכה: **למעביר** בנו ובתו שלא כדרכה. תימה כיון דמולך ע"ז הוא ת"ל מדהוה כרת דמוקמינן לע"ז שלא כדרכה ויש לומר דלא הוה מוקמינן ליה לע"ז כיון דגבי מולך כתיב אי לאו דאשכחן קרא אחרינא למולך:

וכי שלשה עולמות יש. לאו לר' עקיבא פריך דאיהו מוקי לה במברך את השם אלא אליבא דנפשיה קאמר בדפ"ה ואם תאמר לרבי עקיבא נמי תקשה וכי שלשה עולמות יש דלעולם הזה נפקא לן מקראי דמולך בע"ז מיהו ר' עקיבא איבא למימר דלא דריש כי דבר ה' בזה בע"ז אלא בדרשינן פ"ק דשבועות (שם) אבל מרבי ישמעאל קשיא דדריש בחלק המבוזה דיבור ראשון שנאמר בסיני דהיינו ע"ז דאכתי תקשה ליה וכי שלשה עולמות יש דע"ז נפקא ליה מקראי דמולך וי"ל דרבי ישמעאל הוה דריש קראי דמולך תרתי לע"ז שלא כדרכה משום עולם הזה ולעולם הבא אי נמי חד לע"ז שלא כדרכה ותרתי למולך לעולם הזה ולעולם הבא:

והנשאל

בנו ובתו חייב, אביו ואמו, אחיו ואחותו, פטור. העביר עצמו, פטור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר, למולך חייב, שלא למולך פטור. אמר עולא, מאי טעמא דרבי אלעזר ברבי שמעון, אמר קרא לא ימצא בך, בך בעצמך. ורבנן לא דרשי, ורחמנן, אבידתו אבידת אביו, שלו קודמת. ואמרינן, מאי טעמא. ואמר רב יהודה, אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון, שלו קודמת לשל כל אדם. ורחמם, מ'אפס'. אמר רבי יוסי ברבי חנינא, שלש בריחות בעבודה זרה, לפזה. אחת לברכה, ואחת לשלא כדרכה, ואחת למולך. ולימאן דאמר, מולך' עבודה זרה היא, כרת במולך למה לי? למעביר בנו שלא כדרכה. ולימאן דאמר, מגדף' עבודה זרה היא, כרת במגדף למה לי? לברתיני, חכרת תכרת, חכרת' בעולם הזה, חכרת' לעולם הבא. דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי ישמעאל, והלא כבר נאמר ונכרתה, וכי שלשה עולמים יש. אלא, ונכרתה' בעולם הזה, חכרת' לעולם הבא, תכרת' דברה תורה כלשון בני אדם:

משנה

אמר רבי יאי, אין חייב עד שימסרנו למלך עבודה זרה, שנאמר ומזרעך לא תתן להעביר למולך. תניא נמי הכי יכול העביר ולא מסר כו' ול"ג בברייתא ברישא ומזרעך לא תתן דתו לא יכול למיתני יכול העביר ולא מסר דהאי לא תתן מסירה משמע אלא הכי קתני יכול העביר ולא מסר יהא חייב ותיפוק ליה מלא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש דלא כתיבא מסירה ת"ל לא תתן להעביר. לא תתן לאחרים להעביר וסתמא דמילתא שמסיק שלה קא מעבירין לה: ת"ש תניא נמי הכי יכול העביר ולא מסר כו' ול"ג בברייתא ברישא ומזרעך לא תתן דתו לא יכול למיתני יכול העביר ולא מסר דהאי לא תתן מסירה משמע אלא הכי קתני יכול העביר ולא מסר יהא חייב ותיפוק ליה מלא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש דלא כתיבא מסירה ת"ל לא תתן להעביר. לא תתן לאחרים להעביר וסתמא דמילתא שמסיק שלה קא מעבירין לה: ת"ש תניא נמ

מתני' פיתום. שם המכשף המדבר משחיז מעלה את השמן מן הארץ ומושיב לו בשחיז תחת זרועותיו ומדבר משחי איישל"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר בפיו.** כדמפרש בגמרא חיזה אחת יש ששמה יודוע ומכניס ממנה עצם לתוך פיו והעצם מדבר מאליו על ידי כשפים: **הרי אלו בסקילה.** כדכתיב (ויקרא כ) באבן ירגמו אותם:

והנשאל בהם. שבא ושואל בהם להגיד לו דבר העתיד בגון שאול: **באוהרה.** דאל תפנו אל האובות (שם יט) ואוהרה דמכשפות גופיה מלא ימצא בך וגו' וחובר חבר ושואל אוב וידעוני (דברים יח): **גמ'** בברייתות קא חשיב לכל ברייתות שבתורה שחייבין עליהן על שגגתן חטאת ותנן (שם דף ב.) בעל אוב ולא תנא ידעוני: **הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו.** בלאו דאל תפנו אל האובות ואל הידעונים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהלאוין מתלקין לחטאות כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה דהיינו דברים שהן בלא תעשה וסמיך ליה או הודע אליו אלמא חטאת אלאוין קיימי והני אף על גב דכי עבד לחד מיניייהו באפי נפשיה מיחייב דהא לאו אתרוייהו קאי לא תני להו לתרוייהו התם דכי תבינא התם מידי דמחייב אכל חד וחד כי עביד להו כי הדדי הוא דתנינן בראמרינן התם ברישא דגמ' דפרכינן מנינא למה לי שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת הלכך לא מצי למתני ל"ז בריתות לחייבו ל"ז חטאות והא דנקט הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בברת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק בריתות דהא מפטם שמן המשחה וסך משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמותו (שמות ל) אע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת כדכתיב (שם) איש אשר יקרוח כמותו ואשר יתן ממנו על זר ונברת מעמיו אמרי' התם דכי עביד להו בשוגג בהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: **ריש לקיש אמר ידעוני.** להכי לא תנינא לה להתם משום דאפי' כי עביד לה באפי נפשיה לאו בר קרבן הוא לפי שאין בו מעשה וחטאת אינה באה אלא על המעשה דכתיב ועשה אחת אבל בעל אוב צריך להקיש בזרועותיו דלקמן והקשת זרועותיו חשיב ליה למעשה אבל הכנסת העצם ידעוני אינו מדבר בשעת מעשה אלא לאחר המעשה שהוא בפיו מדבר העצם מאליו: **ורבי יוחנן.** דאמר ידעוני באפי נפשיה בר קרבן הוא ואהי דשיירה משום דלא מיחייב תרתי משום: **מאי שנא בעל אוב דניקט.** לומר למתניתיה דשיירה לידעוני ולא נקט ידעוני ולשיירה לבעל אוב: **משום דפתח ביה קרא.** בכל דוכתי אוב כתיב ברישא: **חלוקין הן במיתה.** כשפירש סקילתן חלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיתם בם ולא כתיב וידעוני הלכך אי הוה ידעוני בר קרבן הוה מיחייב עליה נמי כי עביד ליה בהדי אוב: **מ"ט לא אמר בריש לקיש.** דפטר ליה לגמרי מקרבן הא ודאי בעינן מעשה: **ר"ע היא.** דקא חשיב מגדף בההוא מנינא ופליגי רבנן עליה במגדף משום דאין בו מעשה הלכך לר' עקיבא מחייב עליה ולא שיירה אלא משום דלא מחייב תרתי אתרייהה: **עקימת שפתיו.** שעוקמין ומנענעין כשהוא מדבר חשיב ליה ר"ע מעשה אבל ידעוני אפי' עקימת שפתים ליכא: **ואפ' לרבנן.** קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בתמיהה כלומר מדלא פליגי רבנן עליה התם אלא במגדף אבל בבעל אוב מודו אלמא הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: **אינו חייב.** קרבן על שגגתן: **מאן תנא השתחואה.** לענין קרבן: **ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה.** רבה אלא משום זוטא: **בי אמר ריש לקיש.** דדהקת זרועותיו לבעל אוב הוי מעשה לר' עקיבא קאמר: **אי הכי.** מתני' דקתני התם במילתא דרבנן יצא מגדף שאינו מחייב על שגגתו חטאת לפי שאין בו מעשה וגבי חטאת כתיב תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה ואי הכי יצא מגדף ובעל אוב מבעיא ליה: **במקבר לשד.** בעל אוב דקתני בברייתות דמודו ביה רבנן בדבי עסקינן שמקטר לפני השד הממונה על אותו דבר דהוי מעשה גמור: **עובר עבודה זרה הוא.** ועובד עבודה זרה הא קתני לה התם: ומשני **במקבר לחבר.** אינו מקטר לשם אלהות אלא ע"י הקטרה נעשה המכשפות לחבר השדים לכאן: **חובר חבר הוא.** ואינו אלא בלאו: **והתורה אמרה חבר בגון זה בסקילה.** תירוץ הוא מאחר שמחבר את השדים במזיד אמרה התורה שיהא בסקילה וכל שזדונו חייב מיתה על שגגתו מביא קרבן דכי אמרי' חובר חבר אינו אלא באזהרה זה המחבר חיות ובהמות נחשים ועקרבים למקום אחד ע"י לחשים: **אחד חבר גדול.** מאסף חיות ובהמות גדולות: **חבר קטן.** מחבר שקצים ורמשים: **ואפ' נחשים ועקרבים.** לגרותן זה בזה או למקום מדבר שלא ימצאו ביישוב וזיקן: **אפור.** וכגון שאין רצין אחריו שאין כאן משום פקוח נפש: **הואיל וישנו בלב.** עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב שמתכוין לברך השם שאפילו מברך את השם בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב:

מתיב

משנה בַּעַל אוֹב, זֶה פִּיתוֹם הַמְדַבֵּר מִשֵּׁחְיוֹ. וְיִדְּעוֹנִי, זֶה הַמְדַבֵּר בְּפִיו. חֲיֵי אֵלּוּ בְּסִקְלָה, וְהַנִּשְׁאָל בָּהֶם בַּאֲזָהָרָה: **גמרא** מַאי שְׁנָא הָכָא דְּקָתָנֵי בַּעַל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי בְּרֵיתוֹת דְּקָתָנֵי בַּעַל אוֹב, וְשִׁיְירֵיהּ לְיִדְּעוֹנִי. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, הוֹאִיל וּשְׁנֵיהֶן בְּלָאו אֶחָד נֶאֱמְרוּ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר, יִדְּעוֹנִי, לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה. וְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי שְׁנָא בַּעַל אוֹב דְּנָקֵט, מִשּׁוּם דְּפָתַח בֵּיהּ קְרָא. וְרֵישׁ לָקִישׁ, מַאי מַעֲמָא לָא אָמַר בְּרִישָׁא? רַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר רַב פָּפָּא, חֲלוּקִין הֵן בְּמִיתָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן, חֲלוּקָה דְּלָאו, שֶׁמָּה חֲלוּקָה. דְּמִיתָה, לֹא שֶׁמָּה חֲלוּקָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי מַעֲמָא לָא אָמַר כְּרֵישׁ לָקִישׁ. אָמַר לָךְ, מַתְנִיתִין דְּכְרֵיתוֹת, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר לֹא בְּעֵינָן מַעֲשֶׂה. וְרֵישׁ לָקִישׁ, נְהִי דְּלָא בָּעֵי רַבִּי עֲקִיבָא מַעֲשֶׂה רַבָּה, מַעֲשֶׂה זוּטָא בָּעֵי. מְנַדֵּף, מַאי מַעֲשֶׂה אִיכָּא. עֲקִימַת שְׂפָתָיו, הֲוֵי מַעֲשֶׂה. בַּעַל אוֹב, מַאי מַעֲשֶׂה אִיכָּא. הַקְשָׁת זְרוֹעוֹתָיו, הֲוֵי מַעֲשֶׂה. וְאֶפִילּוּ רַבָּנַן? וְהָתַנְיָא, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה, כְּגוֹן זִיבּוּחַ, קִיטּוּר וְנִיסּוּךְ וְהִשְׁתַּחֲוָאָה. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מַאן תָּנֵא הִשְׁתַּחֲוָאָה, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר לֹא בְּעֵינַן מַעֲשֶׂה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, בְּפִיפַת קוֹמָתוֹ, לְרַבָּנַן הֲוֵי מַעֲשֶׂה. הָשְׁתָּא לְרֵישׁ לָקִישׁ, בְּפִיפַת קוֹמָתוֹ, לְרַבָּנַן הֲוֵי מַעֲשֶׂה, הַקְשַׁת זְרוֹעוֹתָיו דְּבַעַל אוֹב, הֲוֵי מַעֲשֶׂה. כִּי קָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ נָמֵי, לְרַבִּי עֲקִיבָא, אֲבָל לְרַבָּנַן לֹא. אִי הָכִי, עֲצָא מְנַדֵּף וּבַעַל אוֹב, מֵיפְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר עוּלָּא, בְּמִקְטַר לַשֵּׁד. אָמַר לֵיהּ רָבָא, מְקַטֵּר לַשֵּׁד, עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הוּא. אֶלָּא אָמַר רָבָא, בְּמִקְטַר לְחַבֵּר. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, הַמְקַטֵּר לְחַבֵּר, חוֹבֵר חָבֵר הוּא. אִין, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה חוֹבֵר זֶה, בְּסִקְלָה. תָּנוּ רַבָּנַן, חוֹבֵר חָבֵר, אֶחָד חָבֵר גָּדוֹל וְאֶחָד חָבֵר קָטָן, וַאֲפִילּוּ נָחָשִׁים וְעַקְרַבִּים. אָמַר אַבַּיֵי, הִלְכָךְ, הָאי מַאן דְּצָמֵיד זִיבּוּרָא וְעַקְרַבָּא, אַף עַל גַּב דְּקָא מְיַכֵּוין לְרַבָּנַן, חַיָּיב. וְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי שְׁנָא דִּכְפִיפַת קוֹמָתוֹ דְּלָא לֵיזְקוֹ, אֲסוּר. וְרַבִּי יוֹחָנָן, הֲוֵי מַעֲשֶׂה, וַעֲקִימַת שְׂפָתָיו לֹא הֲוֵי מַעֲשֶׂה. אָמַר רָבָא, שַׁאנֵי מְנַדֵּף, הוֹאִיל וְיֶשְׁנוֹ בַּלֵּב.

והנשאל בהן. פ"ה באזהרה דאל תפנו ואזהרה דמכשפות גופיה מלא ימצא בך וקשה דאי אל תפנו אזהרה לנשאל א"כ יהא בו כרת דכתיב בפרשת קדושים והנפש אשר תפנה וגו' והכרתי אותה וי"ל איפכא דאזהרה לנשאל מלא ימצא בך דכתיב בקרא בתריה שואל אוב וידעוני:

הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו. פ"ה שהלאוין מחלקים לחטאות כדכתיב אשר לא תעשינה וסמיך ליה או הודע אליו ואף על גב דבס"פ כלל גדול (שבת דף סט.) הוא דדריש ריש לקיש בשגגה עד שישגג בלאו שבה ור' יוחנן ס"ל שגג בכרת אע"פ שהזהיר בלאו מ"מ בלאוין תליא מילתא כיון דאשכחן מפטם וסך דאיכא שני לאוין וכרת אחד מסתברא דלכך כתובין שני לאוין כדי לחייבו שני חטאות: **מאן** תנא השתחואה ר' עקיבא היא. תימה הא לא מחייב ר"ע במגדף אלא משום דכתיב כרת במקום קרבן כדתנן בספ"ק דכריתות (דף ז) וא"כ בהשתחואה דלא כתיב ביה כרת במקום קרבן ליפטר וכן ידעוני אליבא דר' יוחנן לר"ע אמאי חייב הא לא כתיב ביה כרת במקום קרבן וי"ל דר"ע אליבא דדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא בעינן מעשה לדידכו אודו לי מיהת במגדף דכתיב ביה כרת במקום קרבן א"כ כיון דחייב רחמנא במגדף ש"מ דבבל דוכתי לא בעי מעשה לענין קרבן כלל דעקימת שפתיו לרבי יוחנן אליבא דר"ע לא חשיב מעשה הואיל וישנו בלב כדלקמן ולר"ל אליבא דר"ע מחייביה אע"פ דלית בה מעשה רבה אלא זוטא: **יצא** מגדף ובעל אוב מיבעי ליה. בריש בריתות (דף ג.) משני חדא מהרתי נקט וליתני בעל אוב מגדף איצטריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת במקום קרבן אימא מודו ליה לר"ע קמ"ל דרך הש"ס בכמה מקומות כן כדאשכחן בס"ק דחולין (דף כב. ושם) ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כדהונה בעיא אצבע ובסוף התודה (מנחות דף פג.) משני כדי נסבא ובסוף דם החטאת (זבחים דף צח. ושם) משני הנך ב' שיניתי: **הואיל** ושנו בלב. פי' בקונט' שאפ' מברך השם כל דהיום כאן לפי כלפי מעלה אלא לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד אינו חייב וקשה השתא השתחואה נמי ישנה בלב כדאמרינן (לעיל דף סא:) גבי אנדרטא אי לא קיבלה באלוה לאו כלום הוא וי"ל מדכתיב גבי נינוה (נחום א) ממך יצא חושב על ה' רעה דהיינו רבשקה שגידף שהיה שלוחו של סנחריב מלך אשור וניינוה בארץ אשור ותלאו הכתוב במחשבה ולפי מאי דפרישי' לעיל (שם ד"ה רבא) דבסתם עבודה זרה מאהבה ומיראה חייב ניחא דאין חילוק בלב:

יצאו

מתיב

יצאו עדים. תימה למ"ל למעוטי עדים זוממין מקרבן הא אפילו בשוגג מיקטלי דלא בעי התראה ור"ל דמשכחה לה שהזימו קודם גמר דין דאין נהרגין עד שינמר הדין א"נ כגון שחזרו בהן מעצמן ואמרו מבודין אנחנו: **הואיל** וישנו בקול. תימה כי הדר ביה משניהא דקול ומסיק שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה מאי משני מכל הני דתנו בת"כ בהדיא עדים זוממין דממעטו מועשה מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח ונביא השקר ובספרים ישנים ל"ג עדים זוממין ור"ג אלא אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בקול וכי פריך וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא לא פריך אלא מעדים זוממים לחודיה דמודה ר' יוחנן בבולהו דקול לאו מעשה הוא אלא דוקא גבי חסמה משום דבדבורו קא עביד מעשה כשהבהמה שוחה לאכול והוא נועד בה וזקפת ראשה וה"נ עדים זוממין בדיבוריהו עבדי מעשה לחייב הנדון תדע (דבפרק בתרא דסוטות (דף טז:) א"ל רבי יוחנן לתנא לא תיתני מימר דבדיבוריה עבד מעשה אלמא לא חשיב עקימת שפתיו מעשה אלא היכא דבדיבורו עביד מעשה הלכך שינויא דקול קאי ולא הדרא ביה אלא מעדים זוממים מיהו בפ"ק דכריתות (דף ד.) קשה דאיכא התם כל הך סוגיא דשינויא דקול ליתא התם כלל וא"כ תקשה ליה מכל הני דתורת כהנים:

ריש לקיש אמר פשוט. אליבא דמ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו פליגי בפרק הפעולים (ב"מ דף צ: ושם) דהא ר"ל אית ליה פרק שבועות שתים (שבועות דף כא.) לוקין עליו:

מעלה בזבורו. פ"ה מעלה ומושיב המת על זבורו ולא יחבן בבעל אוב דשאול אלא נראה דשם מכשפות כך הוא תרגומו דאוב וידעוני מתרגמינן בידיע וכורין ומיהו יש לתמוה קצת דהוה ליה למנקט המעלה בידיע שהוא תרגומו של אוב:

המחלל

בעל אוב יוכיח, קברו של אביו יוכיח, שאין מעלה עשן בשבת. אמר לו, ביזיתו, ביישתו וקיללתו. **שואל אוב, היינו [דורש] אל המתים? דורש למתים, כדתניא, וזה המדעים עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שתשרה עליו רוח טומאה. וכשהיה רבי עקיבא מגיע למקרא זה, היה בוכה. ומה המדעים עצמו כדי שתשרה עליו רוח טומאה, שורה עליו רוח טומאה. המדעיע עצמו כדי שתשרה עליו רוח טהרה, על אחת כמה וכמה. אבל מה אעשה שעונותינו גרמו לנו, שנאמר [אם] עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם.** אמר רבא, אי בעו צדיקי, ברוי עלמא, שנאמר כי עונותיכם היו מבדילים וגו'. רבא ברא גברא, שדריה לקמיה דרבי זירא, הוה קא משתעי בהדייהו, ולא הוה קא מהדר ליה. אמר ליה, מן חבריא את, הדר לעפריך. רב חנינא ורב אושעיא, הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקו בספר יצירה, ומיברו להו עיגלא תילתא, ואכלי ליה. תנו רבנן, מעונן, רבי שמעון אומר, זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. ואמרי לה האוחז את העינים, זה האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר, זה המהשב עתים ושעות ואומר, היום יפה לצאת, למחר יפה ליקח. לימודי ערבי שביעיות. חיטין יפות. עיקורי קטניות. מהיות רעות. תנו רבנן, מנחש, זה האומר, פתו נפלה מפיו, מקלו נפלה מידו, בנו קורא לו מאחריו, עורב קורא לו, צבי הפסיקו בדרכך, נחש מימינו, ושועל משמאלו, אל

מתיב רבי זירא עדים זוממין. אצל חטאת היא שנויה בתורת כהנים גבי פר כהן משיח אחר שראינו דברים שהן בעובד עבודה זרה ודברים שאינן בעובד עבודה זרה למה נאמרה עובד עבודה זרה לומר לך מה עבודה זרה מיוחדת שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אף כל שחייבין הני מילי עדים זוממין מיחד שחייבין עליה מיתת ב"ד אף אני מרבה חייבי מיתות ב"ד ואת מי אני מרבה מקלל לאביו ומסית ועדים זוממין ת"ל ועשה יצאו עדים זוממין שאין בהם מעשה ואמאי לא הויא עקימת שפתיו מעשה הא לא תליא בבונת הלב: ת"ש **אשר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנן בקול.** עיקר חיובן בשמיעת קולם לפני ב"ד הוא בא וקול ליתי ביה ממש הלכך הוי כמגדף דתלוי בלב: **חסמה בקול.** לפרה דשה וכשרוצה לאכול חסמה בקולו: **והנחיה בקול.** מנהג בבלאים דחזיב משום לא תחרוש בשור ובחמור (דברים כב): **בראייה.** עיקר חיובא בא ע"י הראייה שמעידין שראו וראיה ליה בה מעשה: **מכן הפרקים.** מעלה את המת וישוב לו באחד מבין פרקי העצמות של מכשף כגון על פרקי אצבעותיו או על פרקי ברכיו: **יזוק.** שם חיה: **כי אורחיה.** מתוך קברו ומתוך כך קולו נמוך: **לא דסליק ויתיב בין הפרקים.** ומיהו קולו נמוך לפי שאין בו חיותא: **כזבורו.** מעלה ומושיב את המת על זכרותו: **בגולגולת.** המוטלת מן המת לארץ ועונה מה ששואלין אותו ע"י כישוף: **אינו עולה כדרכו.** אלא רגליו למעלה: **עולה כדרכו.** ולא סליק למיתב בין הפרקים: **מה היום מיומים.** למה תחשב יום שבת יותר משאר ימים: **ומה נבר מגוברין.** מה לאיש במוך להיות שר וגדול מכל אנשים: **דמרי צבי.** אדני חפץ לגדלני המלך קיסר המשילני: **שבת נטי דמרי צבי.** הקב"ה חפץ והזהיר על כבודה: **דמי ימי דהאדנא שבתא היא.** דילמא אחד משאר ימים הוא שבת: **נהר שבתיון יוכיח.** נהר אחד של אבנים ובכל ימות השבת שוטף והולך ובימות השבת שוקט ונח: **בעל אוב יוכיח.** שאינו עולה בשבת: **קברו של אביו.** דטורנוסרופוס כל ימות השבת היה מעלה עשן שהיה נדן ונשרף ובשבת פושעי גיהנם שובתין: **ביזיתו ביישתו** קללתו. דך קללה אינה אלא גדוף וכן היה לשונם כמו (מלכים א ב) קללה נמרצת שלא היה שם קללה אלא גדוף: **היינו דורש אל המתים.** ולמה נכתבו שניהם במקום אחד: **שתשרה רוח טומאה עליו.** שד של בית הקברות יהא אוהבו ומסייעו בכשפיו: **המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טהרה.** נבואת שכינה: **ראבי"ו.** שהיא המדה נותנת שע"י תענית ובקשה תשרה עליו שכינה דהא מדה טובה תיתירה על מדת פורענות ואנו צועקין על כך ואין אנו נענין אבל מה אעשה וכו': **אי בעו צדיקי.** להיות נקיים מכל עון: **הוו ברי עלמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים.** הא אם לא היו בהם עונות אין כאן הבדלה: **ברא גברא.** ע"י ספר יצירה שלמדו צרוף אותיות של שם: **ולא היה מהדר ליה.** שלא היה בו דבור: **מן חבריא.** הנבראים ע"י החברים אתה: **עיגלא תילתא.** גדול כאלו הגיע לשלישי שניו וגמרה גזילתו דחכי שניזיל ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח.) ומגדלין אותן עד שיהו משולשין. ל"א שהיה טוב ובעל טעם כאילו הוא שליש לבטן: **שבעה מיני זכור.** שכבת זרע מז' בריות ומעביר על עיניו ועושה כשפים: **אוחז את העינים.** אוחז וסוגר עיני הבריות ומראה להם באילו עושה דברים של פלא והוא אינו עושה כלום: **המחשב עתים ושעות.** לשון מעונן כמו בעל עונות שמבחין את עונה ואומר היום יפה לצאת לדרך ויצליח למחר יפה ליקח מקח וישתכר בו ולהוקח: **לימודי ערבי שביעיות.** כלומר ערב שביעית למדין ורגילין להיות חטין יפות: **עקרי קטניות מהיות רעות.** כלומר העוקר קטנית ואינו קורצן שוב אינן מתליעות ואין מרקיבות: **פתו נפלה מפיו.** צריך לדאג היום מהזיקו: **נחש בא מימינו או שועל משמאלו.** סימן רע הוא לו: **צבי הפסיקו.** שהיה הולך ממזרח למערב והצבי הולך מצפון לדרום והפסיק דרכו:

אל תתחיל בי. כשבא הגבאי לגבות מס ממנו או קיצת העיר אומר לו בבקשה ממך אל תתחיל בי להיות ראשון בדבר הפסד שסימן רע הוא לו: **שחרית הוא.** שהיה תובע ממנו חוב אמר לו שחרית הוא ולא אתחיל תחלת מעשה היום בפירעון: **ראש חדש הוא.** המתן לי עד מחר: **מוצאי שבת הוא.** ראשון לימי השבוע: **המנחשין.** בשיורצאין לדרך או בשמתחילין בשום דבר: **מתני' המחלל את השבת.** דחשיב ליה תנא בנסקלין כגון שחללו במלאכה גמורה: **שחייבין על זדונו ברת ועל שגגתו חטאת.** כגון דבר שיש בו מעשה ומלאכת מחשבת ולא המתעסק: **גמ' תחומין ואליבא דר"ע.** דליף להו מקראי במסכת סוטה (דף כו:): **הבערה ואליבא דר' יוסי.** דאמר ללאו יצאת ור"ע מודה נמי בתחומים דאין חייבים עליהם ברת דתנן (שבת דף עג.) אבות מלאכות מ' חסר אחת ולא פליג ר' עקיבא: **מתני' עד שיקללם בשם.** שיקלל בשמות הגמורין: **קללם בכנוי.** כגון שדי צבאות חנון רחום: **גמ' בנקבו יומת.** היה לו לכתוב מה ת"ל שם אם אינו ענין לו דהא כתיב ונוקב שם תנהו ענין למקלל אביו ואמו ור' מנחם לא ס"ל הא דדרשינן לעיל (דף נו.) מהאי קרא עד שיברך שם בשם ואפי' לא ברך שם בשם אלא יתברך יוסי ר' מנחם בר' יוסי מחייב עליה: **איש איש כי יקלל וגו' לרבות בת.** שקללה או טומטום שקלל: **אין לי אלא אביו ואמו.** באחד: **אביו שלא אמו ואמו שלא אביו** מניין ת"ל **אביו ואמו** קלל. כלומר סמך קללה בראש המקרא לאביו ובסופו סמך לאמו: **ר' יונתן אומר.** מתחלת המקרא משמע את אביו ואת אמו דאע"ג דוי"ו מוסיף על ענין ראשון משמע נמי א' מהם עד שיפרט לך הכתוב יחדיו כדרך שהוצרך לפרוט בכלאים שכתוב בו (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור ופרט בו יחדיו שלא תאמר אסור לחרוש בשור לבדו ובחמור לבדו ואביו ואמו קלל דסיפא דריש ליה רבי יונתן לקמן באלו הן הנחנקין לרבות את המקלל לאחר מיתה: **מה לחלן בסקילה.** דכתיב באבן ירגמו אותם: **בנין אב משניהם.** דמחד מיניהו לא אתיא דאיכא למיפרך מה לדיין שכן אתה מצווה וחייב מיתה על הוראתו שנאמר (דברים יז) ושמרת לעשות ככל אשר יורוך והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי וגו' ובנשיא איכא למיפרך שכן אתה חייב מיתה על המראתו שלא למרוד בצוויו ולהמרות את פיו שנאמר ביהושע כל איש אשר ימרה את פיך וגו': **לא ראי דיין כראי נשיא.** לא ראיה של זה צד חמור שנא' בדיין ישנה בנשיא אפילו הכי החזר על הנשיא: **שהן בעמך.** ערשין מעשה עמך: **באומללים.** בשפלים כמו היזהרו האמללים בס' עזרא (נחמיה ג): **חרשותו נרמה לו.** מתוך שהוא שפל הזוהר עליו הכתוב שלא תבוזהו ולא תצערהו מפני שנותן צרתו על לבו ומיצר על שפלותה: **שכן משונין.** משאר ב"א אלו לאמללות ואלו לגדולה וקי"ל בשחיטת חולין (דף קטו:) כל מה הצד מרבינן כל דהוא בגון שכן משונין דאינו צד חמור דאי צד חמור פריך לאו פירכא היא דאביו נמי אית ביה צד חמור שהוקש בבודו לכבוד המקום: ה"ג **א"ב נכתוב אלהים וחרש או נשיא וחרש.** פי' אלא לא אתיא אביו בבנין אב אלא באם אינו ענין נכתוב אלהים וחרש וניתני נשיא בהצד השוה לא ראי דיין שהוא גדול שאתה מצווה על הוראתו כראי חרש שאי אתה מצווה על הוראתו ולא ראי חרש ששפלותו גרמה לו כראי דיין שאין שפלותו גרמה לו הצד השוה שבהן שזהן בעמך אף אני אביא נשיא והכא ליכא למיפרך שכן משונין דהא נשיא נמי משונה הוא: **או נשיא וחרש.** וניתני דיין מיניהו: **אלהים חול.** דהא אלהים דהכא חול הוא ולאותרת דיין אתא: **אלא למאן דאמר קודש.** וכאן הזוהיר על ברכת השם מאי איכא למימר אין כאן קרא 'ולא תקלל, ומשני **מאן דאמר אלהים** חול על כרחיך גמר קודש מחול דהא לא אשכחן אזהרה לברכת השם אלא מהכא הלכך מאן דאמר קודש גמר נמי חול מקודש ויש כאן אזהרה לדיין דליף להו מאזהרה דקדש וקס"ד במה מצינו גמר ומשום הכי פריך דילמא אקודש הזוהיר אחול לא הזוהיר:

המחלל שבת. לאו למימר דכל שחייב על שגגתו חטאת חייב על זדונו מיתה דהא איסיר דאמר בפ"ק דשבת (דף ו:) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ואינו חייב על אחת מהן ופי' הקונטרס וכן ר"ת היינו מיתה אבל חטאת מיחייב אבולהו אלא אתא למימר דכל שאין חייבין חטאת אין חייבין מיתה: **לרבות** בת. הא דאמר (ב"ק דף טו.) השוה הכתוב אשה לאיש היכא דכתיב בלשון זכר אבל היכא דכתיב בלשון איש ממעטינן אי לאו דכתיב ב' זמנין דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ואם תאמר הא אמרינן בפרק ארבעה וחמשה (שם דף מד:) גבי שור שהמית שור שור שבעה להביא שור האשה אע"ג דלא כתיב שור איש וי"ל משום דדרשינן התם נגיחה למיתה נגיחה לנזקין והוה ילפינן מיתה מנזקין משום דכתיב (שמות כא) וכי יגוף שור איש: **עד** שיפרט לך הכתוב יחדיו. פירש הקונטרס כדרך שפרט בבלאים ותימה אם כן לרבי יאשיה אמאי כתיב בהו יחדיו אלא על כרחך אי לאו יחדיו הוה אמינא דלא יחרוש בשור וחמור כאחד אף על פי שאין קשורין ולא ילבש בגד של צמר ושל פשתים אף ע"פ שאינן קשורין ותפורים כדדרשינן (ביכמות דף נה:) תכיפה אחת אינה חיבור שתי תכיפות ואינו מדבר אלא אחד אלא איכא למיפרך מה לבשר ודם שכן דואגים ומתביישין בכך: מאי

1 אַל תַּתְחֵל בִּי, שַׁחֲרִית הִוא, רֹאשׁ חוֹדֶשׁ הִוא, מוֹצָאֵי
2 שַׁבָּת הִוא. תָּנוּ רַבָּנָן, לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנְנוּ, כְּגוֹן
3 אֵלּוּ הַמְנַחֲשִׁים בְּחוֹלְדָה, בְּעוֹפוֹת וּבְדָגִים: **מִשְׁנָה**
4 הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, בְּדָבָר שֶׁחַיָּיבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת, וְעַל
5 שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת: **גְּמָרָא** מִכְּלָל, דְּאִיכָּא מִידֵי דְּחִילּוּל
6 שַׁבָּת הוּא, וְאֵין חַיָּיבִין לֹא עַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, וְלֹא עַל
7 זְדוֹנוֹ כָּרֵת. מַאי הִיא, תְּחוּמִין, וְאָלִיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא.
8 דְּתַנְיָא, וְאִילְּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי: **מִשְׁנָה** הַמְקַלֵּל אָבִיו
9 וְאִמּוֹ, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּקַלְּלֵם בְּשֵׁם. קִלְּלָם בְּכִנּוּי, רַבִּי
10 מֵאִיר מְחַיֵּיב וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין: **גְּמָרָא** מַאן חֲכָמִים,
11 רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי הוּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי
12 יוֹסֵי אוֹמֵר, 'בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת', מָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'שֵׁם',
13 לִימֵּד עַל מְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּקַלְּלֵם
14 בְּשֵׁם. תָּנוּ רַבָּנָן, 'אִישׁ', מָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ',
15 לְרַבּוֹת בַּת טומְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. 'אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אָבִיו
16 וְאֶת אִמּוֹ', אֵין לִי אֶלָּא אָבִיו וְאִמּוֹ. אָבִיו שֶׁלֹּא אִמּוֹ,
17 אִמּוֹ שֶׁלֹּא אָבִיו, מְנַיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'אָבִיו וְאִמּוֹ' קִילֵּל
18 דָּמָיו בּוֹ, אָבִיו קִילֵּל, אִמּוֹ קִילֵּל, דִּבְרֵי רַבִּי יְאוֹשִׁיָּה.
19 רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, מְשֻׁמָּע שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד וּמְשֻׁמָּע אֶחָד
20 בְּפָנֵי עַצְמוֹ, עַד שֶׁיְּפָרוֹט לְךָ הַכָּתוּב 'יְחַדָּיו'. 'מוֹת יוּמָת', בְּסְקִילָה. אֲתָה אוֹמֵר בְּסְקִילָה, אוֹ
21 אֵינוֹ אֶלָּא בְּאַחַת מִכָּל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. נֶאֱמַר כָּאן דָּמָיו בּוֹ', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'דְּמֵיהֶם
22 בָּם', מַה לְּהַלָּן בְּסְקִילָה, אַף כָּאן בְּסְקִילָה. עוֹנֶשׁ, שָׁמַעְנוּ. אַזְהָרָה, מְנַיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'אֱלֹהִים
23 לֹא תְקַלֵּל'. אִם הָיָה אָבִיו דַּיָּין, הֲרֵי הוּא בִּכְלָל 'אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל'. וְאִם הָיָה אָבִיו נָשִׂיא,
24 הֲרֵי הוּא בִּכְלָל 'וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאוֹר'. אֵינוֹ לֹא דַּיָּין וְלֹא נָשִׂיא, מְנַיִן. אֲמָרַת, הֲרֵי אַתָּה
25 דָּן בְּנִין אָב מִשְּׁנֵיהֶן. לֹא רְאִי נָשִׂיא כִּרְאִי דַּיָּין, וְלֹא רְאִי דַּיָּין כִּרְאִי נָשִׂיא. לֹא רְאִי דַּיָּין כִּרְאִי
26 נָשִׂיא, שֶׁהֲרֵי דַּיָּין אַתָּה מְצוּוֶּה עַל הוֹרָאָתוֹ, כִּרְאִי נָשִׂיא שֶׁאֵי אַתָּה מְצוּוֶּה עַל הוֹרָאָתוֹ. וְלֹא
27 רְאִי נָשִׂיא כִּרְאִי דַּיָּין, שֶׁהַנָּשִׂיא, אַתָּה מְצוּוֶּה עַל הַמְרָאָתוֹ, כִּרְאִי דַּיָּין שֶׁאֵי אַתָּה מְצוּוֶּה עַל
28 הַמְרָאָתוֹ. תַּצֵּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, שֶׁהֵן בְּעַמְּךָ, וְאַתָּה מוּזְהָר עַל קִלְלָתָן. אַף אֲנִי אָבִיא אָבִיךָ,
29 שֶׁבְּעַמְּךָ וְאַתָּה מוּזְהָר עַל קִלְלָתוֹ. מַה לְּהַצֵּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן גְּדוֹלָתָן גְּרָמָה לָהֶן. תַּלְמוּד
30 לוֹמַר 'לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ', בְּאוּמְלָלִים שֶׁבְּעַמְּךָ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. מַה לְּחֵרֵשׁ, שֶׁכֵּן חֵרְשׁוּתוֹ גְּרָמָה לוֹ.
31 נָשִׂיא וְדַיָּין, יוֹכִיחוּ. מַה לָּנָּשִׂיא וְדַיָּין, שֶׁכֵּן גְּדוֹלָתָן גְּרָמָה לָהֶן, חֵרֵשׁ יוֹכִיחַ. וְחֵרֵשׁ הַדַּיָּין, לֹא רְאִי
32 זֶה כִּרְאִי זֶה וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה. תַּצֵּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁהֵן בְּעַמְּךָ וְאַתָּה מוּזְהָר עַל קִלְלָתָן. אַף
33 אֲנִי אָבִיא אָבִיךָ, שֶׁבְּעַמְּךָ וְאַתָּה מוּזְהָר עַל קִלְלָתוֹ. מַה לְּהַצֵּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן מְשׁוּנִּין. אֲלָא,
34 אִם כֵּן נִכְתּוֹב קְרָא, אוֹ 'אֱלֹהִים וְחֵרֵשׁ אוֹ נָשִׂיא וְחֵרֵשׁ, 'אֱלֹהִים' לָמָּה לִי. אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ,
35 תְּנֵהוּ עִנְיָן לְאָבִיו. הֲנָיָא לְמַאן דְּאָמַר 'אֱלֹהִים' חוֹל, אֲלָא לְמַאן דְּאָמַר קוֹדֶשׁ, מַאי אִיכָּא
36 לְמֵימַר. דְּתַנְיָא, 'אֱלֹהִים' חוֹל, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, 'אֱלֹהִים' קוֹדֶשׁ, וְתַנָּיָא,
37 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אַזְהָרָה לִמְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם מְנַיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל'.
38 לְמַאן דְּאָמַר 'אֱלֹהִים' חוֹל, גְּמַר קוֹדֶשׁ מֵחוֹל. לְמַאן דְּאָמַר 'אֱלֹהִים' קוֹדֶשׁ, גְּמַרִינַן חוֹל מִקּוֹדֶשׁ.
39 בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר 'אֱלֹהִים' חוֹל, גְּמַר קוֹדֶשׁ מֵחוֹל. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר 'אֱלֹהִים' קוֹדֶשׁ,
40 גְּמַר חוֹל מִקּוֹדֶשׁ. דִּילְמָא, אַקּוֹדֶשׁ אַזְהָרָה, אַחוֹל לָא אַזְהָרָה. אִם כֵּן, לְכְתּוֹב קְרָא 'לֹא תְקַלֵּל',

מאי לא תקלל וגו' תרתי. ומקלל חבירו דגמרינן או מאב ונשיא או מאב והרש דליכא למפרך שכן משונים דאביו אינו משונה אע"ג דבפ' שבועת העדות (שבועות דף לו. ושם ד"ה מקלל) משמע דמהרש לחודיה נמי לה וא"ת ונילמד אביו ממקלל עצמו והרש דבפרק שבועת העדות (שם) דגמרינן ממקלל עצמו מדכתיב השמר לך ושמור נפשך ויש לומר דאי לאו דאשכחן אביו דגמרינן מיניה חבירו לא הוה גמרינן בעצמו מה שלא מצינו שאסור בחבירו:

עד שיהיו שניהם שוין. פ"ה בני עונשין וקשה תקשה לרבנן דמחייבין אפי' סקילה ור"ל דלרבנן ניחא דדייניה בסקילה כנערה המאורסה דלא ק"ל מומתו גם שניהם דבשואה כתיב אבל לר"מ דדייניה בשואה בחנק ה"ל למפטרה מהאי קרא ולהשתא בין לר"מ בין לרבנן בשואה פטור ומתני' דמיירי לעיל (דף נה:) וחייבין עליה משום אשת איש לא אתיא כוותיידהו א"נ כרבנן ובאורוסה ומיהו כיון דדייקינן לעיל אפי' בהמה כל שכן נשואה אלא כר' יונתן אתיא כיון דלא מוקי גם שניהם אלא למעוטי מעשה הוורדוס ועוד ד"ל דלרבנן כיון דאין דינם משתנה בשביל קטנות מסתברא שפיר לאוקומי גם שניהם דלדידה אתיא ומתני' דלעיל כרבנן אבל לר"מ דמשתנה דינו מסקילה לחנק בקטנה אורוסה סברא הוא דבנשואה דרשינן גם שניהם לפטור לגמרי ור"ת מפרש דלא קאמר שניהן שוין בני עונשין אלא שוין במיתה אחת והשתא לרבנן דבא על הקטנה בסקילה שפיר כיון דאם היתה בת עונשין היו שוין במיתה אחת אבל לר"מ בא על הקטנה בחנק דאם היתה בת עונשין היתה בסקילה ואין זה שוין במיתה אחת וא"כ נשואה קטנה לכ"ע במיתה אחת שוין וא"ת בת כהן שהיא בשריפה ובועלה בחנק ליפטריה לגמרי כיון דאין שניהם שוין במיתה אחת וי"ל דלמפטר לגמרי אי אפשר משום דדרשינן לגבי זוממים לעשות לאחיו ולא לאחותו:

מעשה הוורדוס. קשה דבפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נה:) משמע דלא בעי קרא דפרוץ פשיטא פריצותא קאסר רחמנא ולגירסת הספרים מעשה הוורדוס נמי קשה דהוא מעטו מדכתיב (ויקרא יט) שכבת זרע פרט למשמש מתו:

והאי לבדו מאי דריש ביה לבדתניא. וא"ת הא ר"מ אית ליה הך ברייתא דקתני מתני' הראשון בסקילה השני בחנק תנן וא"כ היכי קאמר שמואל מ"ט שתיק רב לימא ליה ומת האיש הא ליה"מ מיבעי ליה לאידך דרשה ויש לומר דתרתי שמעת מינה:

רבינא

מַאי לֹא תְקַלֵּל, שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי: **מִשְׁנֶה** הַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה, בְּתוּלָה, מְאוֹרָסָה וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם, הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה, וְהַשֵּׁנִי בְּחֶנֶק: **גְּמָרָא** תָּנוּ רַבָּנָן, נַעֲרָה, וְלֹא בּוֹגֶרֶת. בְּתוּלָה, וְלֹא בְּעוּלָה. מְאוֹרָסָה, וְלֹא נְשׂוּאָה. בְּבֵית אָבִיהָ, פָּרַט לְשָׁמְסַר הָאָב לְשׁלּוּחֵי הַבַּעַל. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים, נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה אֲפִילּוּ קְטַנָּה בְּמַשְׁמָע. אָמַר לֵיהּ רַב אֲחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא, מְנָא לָךְ דְּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, וּלְמֵעוּטֵי קְטַנָּה נְמִי. דִּילְמָא רַבָּנָן הִיא, וּלְמֵעוּטֵי בּוֹגֶרֶת, וְתוּ לֹא. אָמַר לֵיהּ, הַאי אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה בְּתוּלָה מְאוֹרָסָה, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא עַל נַעֲרָה בְּתוּלָה מְאוֹרָסָה מִכְּבָעֵי לֵיהּ, וְתוּ לָא מִידִּי. בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲדָא מֵרַב, בָּא עַל הַקְּטַנָּה מְאוֹרָסָה, לְרַבִּי מֵאִיר, מַהוּ. לְגַמְרֵי מְמַעֵט לֵיהּ, אוֹ מִסְּקִילָה מְמַעֵט לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, מִסְתַּבְּרָא, מִסְּקִילָה מְמַעֵט לֵיהּ. וְהָכְתִיב וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם, עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. שָׁתִיק רַב. אָמַר שְׁמוּאֵל, מַאי מַעֲמָא שָׁתִיק רַב, וְנֵימָא לֵיהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ. כְּתָנְאֵי, וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם, עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ. וְאִידָךְ, הָהִיא וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם, מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ. אָמַר רָבָא, לְמַעוּטֵי מַעֲשֶׂה חִידּוּדִים. וְאִידָךְ, מַעֲשֶׂה חִידּוּדִים לָאו בְּכֻלּוּ הִיא. וְאִידָךְ, הַאי לְבַדּוֹ, מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ. כִּדְרַבָּנָיֵא, דְּאָמַר רַבָּנָיֵא, בָּאוּ עָלֶיהָ עֶשְׂרָה בְּנֵי אָדָם וַעֲדַיִן הִיא בְּתוּלָה, כּוּלָּם בִּסְקִילָה. רַבִּי אוֹמֵר, הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה, וְכוּלָּן בְּחֶנֶק. תָּנוּ רַבָּנָן, וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת, רַבִּי אוֹמֵר תְּחִילָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ. מַאי קָאָמַר, אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, רַבִּי כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סְבִירָא לֵיהּ. דְּאָמַר, אֲרוּסָה, יָצְאָה לְשֹׁרֵפָה, וְלֹא נְשׂוּאָה. וְהָכִי קָאָמַר, אִם תְּחִילָּה בְּיָאָה בְּזוֹנוֹת, בְּשֹׁרֵפָה. וְאִידָךְ, בְּחֶנֶק. מַאי וְכֵן, כִּי הָתָם, מָה הָתָם, בְּתְחִילַּת בְּיָאָה קָמַשְׁתָּעֵי קְרָא. הָכָא נַמִי, בְּתְחִילַּת בְּיָאָה קָמַשְׁתָּעֵי קְרָא. אָמַר לֵיהּ רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי, מַר לֹא הָכִי אָמַר, וּמִנַּהּ רַב יוֹסֵף. רַבִּי כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר נִשֵּׂאת לְאֶחָד מִן הַפְּסוּלִין, מִיתָּתָהּ בְּחֶנֶק, וְהָכִי קָאָמַר, אִם תְּחִילַּת אֲחלָתָהּ בְּזוֹנוֹת, בְּשֹׁרֵפָה. וְאִידָךְ, בְּחֶנֶק. וּמַאי וְכֵן, הָכָא לֹא קְפִיד אֶלָּא אִתְּחלֹת חלוֹל וְלֹא אִתְּחלֹת בְּיאה וְהתם אִתְּחלֹת בְּיאה נַמִי קְפִיד:

סימנא

לא תקלל. שתי קללות במשמע ואלהיים נמי ב' לשונות יש בו הלכך לא תקלל דרשינן אתרוייהו: **מתני' אינו חייב.** סקילה: **עד שתהא נערה.** אבל קטנה שקדשה אביה הבא עליה בקטנותה אינו בסקילה ופלוגתא דתנאי היא איבא למ"ד בחנק ואיבא למ"ד פטור לגמרי: **בתולה.** ולא בעולה: **מאורסה.** ולא נשואה ואפילו נבנסה לחופה ולא נבעלה דקרינא ביה בתולה מיהו לא קרינא ביה מאורסה: **והיא בבית אביה.** למעוטי מסרה האב לשלוחי הבעל וזינתה בדרך: **באו עליה שנים.** ועדיין היא בתולה כגון שבאו עליה שלא בדרכה: **הראשון בסקילה.** דמשכבי אשה כתיב (ויקרא יט): **והשני בחנק.** דבעולה היא והא סתמא רבי היא דאמר שלא בדרכה נפקא ליה מכלל בתולה לקמן: **גמ' ת"ר נערה ולא בוגרת.** אקרא קאי כי תהיה נערה בתולה מאורסה וגו' (דברים כב) וסקילה כתיבא התם נערה משתביא שתי שערות עד שירבה שחור על הלבן ואין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים בלבד: **בית אביה.** בפרשת מוציא שם רע כתיב (שם) לזנות בית אביה והתם נמי סקילה כתיבא: **זו דברי ר"מ.** אמתניתין קאי דקתני עד שתהא נערה ומשמע למעוטי קטנה זו דברי ר"מ דאמר בבתובות באלו נערות (דף כט.) קטנה אין לה קנס חמשים כסף דנערה דוקא כתיב ולא קטנה הלכך גבי נערה המאורסה אין קטנה בכלל: **אבל חכמים.** שנחלקו עליו ואמרו יש קנס במקום מבר חולקין עליו אף כאן ואומרים קטנה אורוסה בסקילה ולא מיעט הכתוב אלא בוגרת: **דילמא.** למעוטי בוגרת ותו לא אתא למעוטי מידי: **א"ל.** א"כ האי עד שתהא נערה האי לישנא משמע בהדיא למעוטי קטנה דהכי משמע אינו חייב בקטנותה עד שתגדיל ותהא נערה ואי למעוטי בוגרת לחודא אתא הכי איבעיא ליה למתני אינו חייב אלא על נערה בתולה וכו': **ותו לא מידי.** אין עוד להקניט בדבר דתדאי מתני' ר"מ היא: **לר"ש.** דאוקמוה למתני' דממעט קטנה אליביה: **לגמרי קא ממעט ליה.** דפטרינן ליה לגברא ממיתה הואיל והיא פטורה דלאו בת עונשין היא ולא קרינן בהו ומתו גם שניהם דכתיב גבי שוכב עם אשה בעולת בעל: **או דילמא מסקילה ממעט ליה.** אבל חנק מחייבי: **שתיק.** רב: **ונימא ליה ומת האיש השוכב עם האשה לבדו.** בארוסה כתיב ואם בשדה ימצא האיש את הנערה המאורסה והחזיק בה האיש ושכב עמה ומת האיש אשר שכב עמה לבדו למה לי אילימא למעוטי לדידה הא בהדיא כתיב ולנערה לא תעשה דבר אלא להביא את הבא על הקטנה מדעתה ואע"ג דפטור דידה לאו בת משום אונס אלא משום קטנות דאיהי לאו בת עונשין לגמרי איהו מיהא מיחייב: **שניהם שוין.** שני בני עונשין: **למעוטי מעשה חידודין.** מחדד ומקשה אברו בבשרה שבחורע דהוא נהנה והיא אינה נהנית להכי כתיב שניהם שיהיו שניהם שוין נהנין ומיהו שלא כדרכה אף על גב דהיא אינה נהנית ממשכבה אשה איתרבאי לחיובא: **לא כלום הוא.** ולא איצטריך למעוטי ואיבא דאמרי מעשה הוורדוס (בבא בתרא דף ג:) שהתשמיה שבע שנים בדבש: **ועדיין היא בתולה.** שבאו כולם שלא כדרכה: **וכולן בחנק.** דגבי סקילה לבדו כתיב וקרא יתירא הוא לימעוטי כי האי גוונא דאף על גב דקרינא ביה בתולה אין בסקילה אלא אחד מהם אותו ששכב עמה לבדו דהיינו ראשון שביאתו היתה יחידית: **ר' אומר.** כי תחל לשון תחלה ולקמיה מפרש לה: **דרבי ישמעאל.** בריש פירקין: **אם תחלת ביאתה בזונות.** שזו היא ביאה ראשונה שנבעלה: **כי התם.** מה מצינו בנערה המאורסה שיצאה מחנק לסקילה ולא יצאה אלא בביאה ראשונה וכתיב לבדו למעוטי שני אף בת כהן לא נשתנית מיתתה אלא בביאה ראשונה הלכך בנערה בתולה והיא אורוסה הכתוב מדבר: **כר"ש ס"ל.** דאמר בת כהן נשואה לכשר בשריפה אבל נשאת לאחד מן הפסולין שנתחללה משעת נשואין שוב אינה אלא בחנק והאי תחלה דקאמר רבי ז"ק אם זו תחלת חילולה בשריפה ואם לאו בחנק: **ומאי וכן.** הבא לא קפיד אלא אתחלת חלול ולא אתחלת ביאה והתם אתחלת ביאה נמי קפיד:

סימנא

סימנא בעלמא. ובתחילת שום דבר הכתוב מדבר דתחלת חלול מיהא הוה: **מתני' המסית זה הדיוט.** מסית דחשבינן ליה בנסקלין זה הדיוט שהסית אבל נביא שהסית אינו בסקילה אלא בחנק כדמפרש בגמרא: **המסית את ההדיוט.** הוא דבסקילה אבל מסית את הרבים כגון עיר הנדחת בחנק כדמפרש בגמרא והא ליכא למידק אבל מסית את הנביא בחנק דלא מצינו חלוק בין מסית את הנביא למסית את ההדיוט אבל מצינו חלוק בין נביא שהסית להדיוט שהסית דהדיוט שהסית כתיב (דברים יג) וסקלתו באבנים ובנביא כתיב (שם) והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת ומיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק: **אמר לשנים.** יחד הן עצמן נעשו עדים ואין צריכין להתרות בו בשאר חייבי מיתות אלא מביאין אותו לבית דין דכתיב (שם) לא תחמול ולא תכסה עליו: **אמר לאחד הוא אומר יש לי חברים רוצים בכך.** הניסת צריך להשיבו יש לי חברים רוצים בכך בא ואמור לי בפניהם: **ואם היה המסית עירום ואינו יכול לדבר בפניהם.** כלומר אומר איני יכול לפרסם הדבר מפני יראת ג"ד: **מכמינין לו.** דמתרגמינן וארב לו וכמן ליה (דברים יט) מעמידין ליה מארבין אחורי הגדר לשמוע דבריו: **ביחוד.** כלומר אין איש עכשיו עמנו ויכול אתה לומר מה שאמרת לי: **האומר אעבוד וכו'.** באחת מכל הלשונות הללו הוי מסית והזיר: **גמ' הא נביא.** אם מסית זה נביא שהזיה מתנבא בשם הקב"ה לעבוד עבודה זרה: **מעמא.** דמסית את ההדיוט כלומר את היחיד הא אם מסית את הרבים כגון אנשי עיר הנדחת לאו בסקילה הוא אלא בחנק דהא ליכא למידק דהא דקתני והמסית את ההדיוט למעוטי מסית את הנביא קאמר דלא אשכחן תנא דמפליג בין מסית את הנביא למסית את ההדיוט אבל בין נביא המסית להדיוט המסית אשכחן חלוק בדמפרש ואזיל: טעמא דר"ש ורבנן מפרש באלו הן הנחנקין: **מדיחי עיר הנדחת שנו.** במשנתנו זאת ואשמועינן סיפא דמדיח דרישא במדיח עיר הנדחת קאמר והך"ק המדיח דתנן לעיל (דף נג.) בהדי נסקלין זה האומר לרבים נלך ונעבוד עבודה זרה: **רבינא אמר** גרס ולא גרס' אמר רבינא דאיהו ורב פפא לא פליגי אלא מר מתרץ חדא ומר מתרץ חדא ולא פליגי דהא בתרי מילי אוקימנא לרישא בר"ש ואתו הנך אמוראי לתרוצא קמא ואמר רישא נמי רבנן והמסית את ההדיוט לאו למעוטי מסית את הרבים אתא אלא לתרוייהו תנא להו תנא רישא מסית את היחיד והדר תנא סיפא המדיח זה האומר לרבים נלך ונעבוד עבודה זרה: **ולא** **וו אף** זו קתני. כלומר אי קשיא לך ליתני מסית את הרבים ולא ליתני מסית את היחיד דהא פשיטא דכולהו מודו בה דבסקילה אורחא לתנא למתני הכי תנא מילתא ברישא דפשיטא ליה והדר תנא רבותא ולא וו דמסית יחיד בלבד בסקילה אלא אף זו דמסית רבים בסקילה ודלא בר' שמעון ורב פפא אתא אף לתרוצי לדקתני המסית זה הדיוט לאו למעוטי נביא המסית קתני אלא כל המסיתים קרי הדיוטות משום הכמנה כלומר מסית הדיוט ושוטה הוא ומדת הקלין נוהג בו שמקילין בחייו שכל חייבי מיתות צריכין התראה וזה נהרג בהכמנה: **בבית הפנימי.** בחדרי חדרים לפי שהוא ירא לדבר בגלוי: **הן רואין אותו.** לאור הנר שעמו דאי לא מצי חזו ליה לא מצי מסהדי עליה לחיובא קטלא ואף על גב דשמעי קליה דמצי למימר לא הואי אנא: **ושומעין קולו.** שהוא אומר דברי הסתה: **מתני' המדיח זה האומר וכו'.** בגמרא מוקים לה במדיח עיר הנדחת: **העושה מעשה.** ממש בסקילה: **ולא האוחז את העינים.** מראה לבריות כאילו הוא עושה ואינו עושה כלום: **שנים מלקטין קשואין.** במכשפות לפנינו אחד מהן לוקט וחזיב וחברו לוקט ופטור: **העושה מעשה.** שהיתה כאן שדה קשואין ולקטה ממש בכשפים חייב: **האוחז את העינים.** מראה לנו כאילו התקבצו כולם במקום אחד והקשואין לא זזין ממקומן פטור: **גמ' מכשפה אחד האיש ואחד האשה.** דהא גבי אוב וידעוני דמכשפים הם לא חלק בין איש לאשה דכתיב (ויקרא כ) איש או אשה: **לא תחיה כל נשמה.** בשבע אומות כתיב: **מה לחלן בסיני.** דכתיב בסיחון ועוג ויכהו ישראל לפי חרב (במדבר כא): **מה לחלן.** בסיני: **בסקילה.** דכתיב (שמות יט) כי סקול יסקל או ירה יירה: **שריבה בהן הכתוב מיתות הרבה.** ומצינו בסיני שנבחרה בהן סקילה:

מיתה

רבינא אמר כו'. פי' הקונטרס ול"ג אמר רבינא דאיהו ורב פפא לא פליגי ואין זו שיטת הש"ס ור"ת מפרש דרבינא משני בולה מהני' דהמסית זה הדיוט דמשמע הדיוט ולא נביא נמי זו אף זו קתני דתנן בסיפא המסית את ההדיוט דמשמע כל מי שמסית אפילו נביא ורב פפא הא לא מסתבר לי' דמשום דקתני המסית את ההדיוט דאתא למימר אפילו נביא: וכי

משנה הַמֵּסִית, זֶה הֶדְיוֹט, וְהַמֵּסִית אֶת הַהֶדְיוֹט, אָמַר, יֵשׁ יְרֵאָה בַּמָּקוֹם פְּלוֹנִי, בָּךְ אוֹכֶלֶת, בָּךְ שׁוֹתָה, בָּךְ מְטִיבָה, בָּךְ מְרִיעָה. כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אֵין מַכְמִינִין עֲלֵיהֶם, חוּץ מִזֶּה. אָמַר לִשְׁנַיִם, הֵן עֵדָיו, וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. אָמַר לְאֶחָד, הוּא אוֹמֵר, יֵשׁ לִי חֲבֵירִים רוֹצִים בְּכָךְ, אִם הָיָה עָרוּם וְאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר בְּפָנֵיהֶם, מַכְמִינִין לוֹ עֲדִים אֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ, אֱמוֹר מַה שָּׁאָמַרְתָּ בְּיִחוּד, וְהָלְאָה אוֹמֵר לוֹ. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ, הֵיאָךְ נִנָּסֵךְ אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְנַלֵּךְ וְנַעֲבֹד עֵצִים וַאֲבָנִים. אִם חוֹזֵר בּוֹ, הֲרֵי זֶה מוּטָב. וְאִם אָמַר, כָּךְ הִיא חוֹבָתֵנוּ, כָּךְ יָפֶה לָנוּ, הָעוֹמְדִין מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר אֵעָבֹד, אֵלֵךְ וְאֵעָבֹד, נַלֵּךְ וְנַעֲבֹד. אֵזֹבֶה, אֵלֵךְ וְאֶזְבֹּחַ, נַלֵּךְ וְנִזְבַּח. אֶקְטֵר, אֵלֵךְ וְאַקְטֵר, נַלֵּךְ וְנַקְטֵר. אַנַסֵּךְ, אֵלֵךְ וַאֲנַסֵּךְ, נַלֵּךְ וְנִנָּסֵךְ. אֶשְׁתַּחֲוֶה, אֵלֵךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה, נַלֵּךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה: **גמרא** הַמֵּסִית, זֶה הֶדְיוֹט. מַעֲמָא דְּהֶדְיוֹט, הָא נָבִיא בְּחֶנֶק. וְהַמֵּסִית אֶת הַהֶדְיוֹט, מַעֲמָא דְּיָחִיד, הָא רַבִּים, בְּחֶנֶק. מַתְנִיתִין מַנִּי, רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתַנְיָא, נָבִיא שֶׁהִדִּיחַ, בְּסְקִילָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּחֶנֶק. מְדִיחֵי עִיר הַנִּדַּחַת, בְּסְקִילָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּחֶנֶק. אֵימָא סֵיפָא, הַמַּדִּיחַ, זֶה הָאוֹמֵר נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מְדִיחֵי עִיר הַנִּדַּחַת שְׁנוּ, אֲתָאן, לְרַבָּנָן. רֵישָׁא רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְסֵיפָא רַבָּנָן. רְבִינָא אָמַר, כּוּלָּהּ רַבָּנָן הִיא, וְלֹא דּוֹ אַף דּוֹ קָתָנֵי. רַב פָּפָּא אָמַר, כִּי קָתָנֵי מֵסִית, זֶה הֶדְיוֹט, לְהַכְמָנָה. דְּתַנְיָא, וְשָׁאַר כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין מַכְמִינִין עֲלֵיהֶן, חוּץ מִזֶּה. כֵּיצַד עוֹשִׂין לוֹ, מַדְלִיקִין לוֹ אֶת הַנֵּר בְּבֵית הַפְּנִימִי, וּמוֹשִׁיבִין לוֹ עֵדִים בְּבֵית הַחִיצוֹן. כְּדֵי שֶׁיִּהוּ הֵן רוֹאִין אוֹתוֹ וְשׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ, וְהוּא אֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָן. וְהָלְאָה אוֹמֵר לוֹ, אֱמוֹר מַה שָּׁאָמַרְתָּ לִי בִּיחוּד, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ. וְהָלְאָה אוֹמֵר לוֹ, הֵיאָךְ נִנָּסֵךְ אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְנַעֲבֹד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אִם חוֹזֵר בּוֹ, מוּטָב. וְאִם אָמַר, כָּךְ הִיא חוֹבָתֵנוּ וְכָךְ יָפֶה לָנוּ, הָעֵדִים שֶׁשָּׁמְעוּ מִבַּחוּץ מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ: **משנה** הַמַּדִּיחַ, זֶה הָאוֹמֵר נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. הַמְכַשֵּׁף הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה חַיָּב, וְלֹא הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם. רַבִּי עֲקִבָא אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שְׁנַיִם לוֹקְטִין קְשׁוּאִין. אֶחָד לוֹקֵט, פָּטוּר, וְאֶחָד לוֹקֵט, חַיָּב. הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, חַיָּב. הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם, פָּטוּר. **גמרא** אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מְדִיחֵי עִיר הַנִּדַּחַת שְׁנוּ כָּאן: הַמְכַשֵּׁף זֶה הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וכו': תָּנוּ רַבָּנָן, 'מְכַשֵּׁפָה' אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'מְכַשֵּׁפָה', מִפְּנֵי שֶׁרוֹב נָשִׁים מְצוּיוֹת בְּכִשּׁוּפִים. מֵיתָתָן, בְּמֶה. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, נֶאֱמַר כָּאן 'מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה', מָה לְהַלָּן בְּסַיָּף, אַף כָּאן בְּסַיָּף. רַבִּי עֲקִבָא אוֹמֵר, נֶאֱמַר כָּאן 'מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה', מָה לְהַלָּן בְּסְקִילָה, אַף כָּאן בְּסְקִילָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי דַּנְתִּי 'לֹא תְחַיֶּה' מ'לֹא יִחְיֶה'. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִבָא, אֲנִי דַּנְתִּי יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁרִיבָּה בְּהֶן הַכָּתוּב מִיתוֹת הַרְבֵּה, וְאָתָה דַּנְתָּ יִשְׂרָאֵל מֵעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שֶׁלֹּא רִיבָּה בְּהֶן הַכָּתוּב אֶלָּא

וכי מפני שסמכו. מהכא דייק בריש יבמות (דף ד. ושם) דר' יהודה לא דריש סמוכין בעלמא וא"ת שאני הכא דלא דריש משום דאיכא ג"ש דמפקא מסמוכין כדדריש רבי יוסי הגלילי כדדריש לא תחיה מלא תחיה כל נשמה דבסקילה תדע דאטו רבי עקיבא דליקיח מלא תחיה דבסקילה מי נימא דלא ס"ל כרבנן כדדרשינן סמוכין אלא ע"כ משום דאיכא ג"ש דלא תחיה כל נשמה דמפקא מסמוכין וי"ל דדייק מלישנא דרבי יהודה דאמר וכי מפני שסמכו משמע דבשום מקום לא דרשינן:

לחלוץ

מיתה אחת. כל מיתה האמורה לבני נח אינו אלא סיף: **סמכו ענין לו.** סמך ענין המכשף לשוכב עם בהמה ענין פרשה: **שוכב עם בהמה בסקילה.** הא ילפינן לה בהאי פרקין מדמיתם בם דבתיב בם בפרשת קדושים תהיו וגמרי' לה מאוב וידעוני דבתיב בהו באבן ירגמו אותם דמיתם בם (ויקרא כ): **רבי יהודה.** לא דריש סמוכין:

נוציא. אם זה מדין מיתות קלות לסקילה החמורה מכולן: **אלא.** מכלל ופרט את למד בו בסקילה: **בכלל.** כל המכשפים היו וכבר חייב בהן הכתוב מיתה כדבתיב לא תחיה למה יצאו להזכירן בעצמן ולכתוב בהן סקילה להקיש להם את הכלל וזו מדה בתורה כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו': **שני כתובין.** הוה ליה למכתב חד או אוב או ידעוני ולשתוק: **עדא אמרה.** כמו הדא אמרה זאת אומרת: **קסבר ר' יהודה וכו'.** ובבל דוכתי דאמר אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר ר' יהודה היא ומהכא ילפינן: **כשפים.** נוטריקון כחש פמליא של מעלה שעל מי שנגזר להיות נמיתין: **אפילו כשפים.** אין בהן כח לפני גזרתו שאין כח מלבדו: **מותתי ברעיה.** לעשות לו מכשופות: **אם מפתיע.** מלתיך אם את מצלחת לעשות לי מכשפות עשה: **אין עוד מלבדו כתיב.** ואם המקום חפץ בי לא תוכלי להרע ואם תוכלי מאתו יצא ואני מקבלן: **רנפיש זכותיה.** ומסרי נפשיה משמיא לאצולי': **בלטיהם.** כמו (שופטים ד) ותבא (בלטו) בסתר: **זה מעשה שדים.** שנסתרים ואינן נראין כל מקום שנאמר בלטיהם היו החרטומין עושין בלחשיהם ע"י שדים: **בלחשיהם אלו מעשה כשפים.** שאינו עושה על ידי שדים אלא מעצמו: **לחט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.** ומתהפכת מאליה ודומה לכשפים (ולא) ע"י שדים היתה מתהפכת אלא מאליה וקרי ליה להט: **דקפיד אמנא שד.** מי שמקפיד על הכלי שאינו יכול לעשות דבר בלא כלי הראוי לאותו דבר כגון שרי בוהן שעריכין כוס של סכין שחור ושרי כוס שעריכין כוס של זכוכית: **דלא קפיד אמנא.** שבכל כלי היה עושה: **כהלכות שבת.** דמלאכות בסקילה חשובות פטור אבל אסור ועירית צבי ועפור שנבנסת לו תחת כנפיו יושב ומשמרו עד שתחשך ומפיס ומוציא ממנה לחה הבי איתא בפרק רבי אליעזר דאורג (דף קו.) וכן צד נחש במותעסק בו שלא ינשכו אותו מותר לכתחילה הבא נמי הועשה מעשה ממש בסקילה: **האוחז את העינים.** מראה באילו עושה ואינו עושה כלום פטור אבל אסור: **עסקי בהלכות יצירה.** וממילא אברו להו עגלא תיליתא על ידי שהיו מצרפים אותיות השם שבהם נברא העולם ואין כאן משום מכשפות דמעשה הקב"ה הן ע"י שם קדושה שלו הוא: **אבוה דקרנא.** מכשף היה: **מנגין.** חושמו בבח מוקי"ר בלע"ז: **ושרי בריבי דשראי מנחויו.** משליך בחיבות של מעילים: **אצבע אלהים היא.** מכה זו של כנים לא על ידי מכשפות באה אלא על פי הקב"ה דאין לחרטומים יכולת בה: **לא מצי ברי.** אין יכול לברוא אפילו בריה גדולה אלא כשהשד צריך לבריות גדולות הוא מאסף ומביא מן ההפקר: **האי מיבניף ליה.** בריות גדולות נוחים לקבצם ונאספים יחד אליו אבל בריה קטנה אינה נאספת שאין בה כח לבא ממקום רחוק: הכי גרסינן **אמר** לו **רב** לרבי **חייא.** ולא גרסינן אינו: **טייעא.** סוחר ערבי: **שקל ספסירא ויזדייה לגמליה.** נטל חרב והתך גמל לאברים ניידיה כמו ראוהו מגוייד בדפרק בתרא ביבמות (דף קכ:): **וטרף ליה בטבלא וקם.** קשקש לו בוזג אסקד"א בלע"ז ועמד לו על רגליו: **אמר** לו. רבי חייא לרב: **לבתר הכי דם ופרחא מי הוה.** אחר שעמד הגמל כלום נמצאת שם לכלוך מן הדם והפרש: **ההוא אחיות עינים הוה.** ולא מגייד הוא שאינו יכול להחזות המת: **פשר.** נמס המכשפות כל מילי מכשפות נבדקין על מים חיים ונמוחין: **קם נמלא דסקוניתא.** נעשה החמור דף של גשר שעשו תחלה את הדף חמור גמלא גשר סקוניתא מין עץ הוא: **איבא דזבין מידעם הבא וכו'.** כלומר יש לוקח בעיר הזאת שמוחזק בכשפים שום סחורה ואינו בודקה על המים: **נאי איקלע להחיא אושפיזא.** ולא גרסינן רבי יצחק דלאו איניש מעליא הוא שעשה כשפים: **שתיתא.** קמח טרוף במים: **חזייה דמרחשן שפוותה.** ראה יצחק האשה המביאה לו המשקה שהיו שפתיה נעות הכיר שכשפנית היא: **שדא פוריתא.** מן המשקה לארץ ונעשו עקרבים: **אנא שתאי מיידכו.** לא גלה להם הדבר שהבין בדבר והראה עצמו כאילו שתה: **הוא חמרא.** האשה נעשית חמור: **רכבה.** יצחק וסליק בשוקא: **פשרא לה.** מיחת את הכשפים וחזרה לקדמותה: **הצפרדע.** אחת משמע: **השריצה.** ממעיה ויצאו ולדות: **מדבריותיך.** מנע מדבריך ופנה להלכות נגעים ואהלות שהן חמורים ובהם אתה מחודד ולא בהגדה: **שרקה להם.** ושמעו קולה של הצפרדעים שבעולם והם באו:

[ל.]

– לֹא יִפְחֹת מֵעֶשְׂרִים וְאֶחָד פְּסוּקִים, וְיִהְיוּ עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה תְּלָתָא עֲשָׂרָה וּתְלָתָא עֲשָׂרָה וְחַד שְׁלֹשָׁה.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹסָף וְאֵינוֹ יוֹם־טוֹב – קוֹרִין אַרְבָּעָה, בְּיוֹם־טוֹב – חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים – שִׁשָּׁה, בְּשַׁבָּת – שִׁבְעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. וּמַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה – מְבֹרָךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

גְּמָרָא: **׳וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים שִׁשָּׁה׳** – אִית תַּנֵּי תָּנֵי: שִׁבְעָה. מַן דְּאָמַר שִׁשָּׁה – מִפְּנֵי הַתְּפִלָּה, מַן דְּאָמַר שִׁבְעָה – כְּהָדָא דְתָנֵי: בְּשַׁבָּת מְמַהֲרִין לָבוֹא וּמְמַהֲרִין לָצֵאת, בְּיוֹם־טוֹב מְאַחֲרִין לָבוֹא וּמְמַהֲרִין לָצֵאת, בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים מְמַהֲרִין לָבוֹא וּמְאַחֲרִין לָצֵאת. הַלָּעוּזוֹת לֹא נָהֲגוּ כֵן, אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא כָּל הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ. הָיָה יוֹדֵעַ אֶחָד אֶת הַפָּרָשָׁה – קוֹרֵא אֶת כֻּלָּהּ. שִׁבְעָה יוֹדְעִין שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִין – כְּלְהוֹן קָרָאיי. אֶחָד יוֹדֵעַ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים – קָרֵי וְחָזַר קָרֵי.

רַבִּי זְעֵירָה בְּשֵׁם רַב יִרְמְיָה: הָעֻבָּד עוֹלֶה לְמִנְיַן שִׁבְעָה. ״וַיְדַבֵּר״ – עוֹלֶה מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. לָא־כֵן אָמַר רַבִּי חֲמָא בַּר עֻקְבָא, בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי חֲנִינָה: אָסוּר לְלַמֵּד אֶת עַבְדּוֹ תּוֹרָה! תִּפְתֹּר: שֶׁלָּמַד מֵאֵלָיו, אוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ רַבּוֹ כְּטָבִי. רַבִּי חֶלְבּוֹ רַבִּי מַתָּנָה, שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת בְּשֵׁם רַב: שִׁבְעָה חוּץ מִן הַמַּפְטִיר. הֲתִיב רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן פָּזִי: וְהָתַנֵּינַן: הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא – לֹא יִפְחֹת מֵעֶשְׂרִים וְאֶחָד פְּסוּקִין. הוּא אֲמָרָהּ וְאָמַר טַעֲמָא – בְּשֶׁאֵין שָׁם תִּרְגֻּמָן, אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם תִּרְגֻּמָן – קוֹרְאִין שְׁלֹשָׁה. אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן – קְרָאיי תְּלָתָא. אֲמַר לֵהּ: וְלָא יְהֵא רַבִּי יוֹחָנָן כְּתִרְגֻּמָן?!

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: אֵין פּוֹרְסִין עַל שְׁמַע, וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה,

[ל:]

וְאֵין נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶן, וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא, וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב, וְאֵין אוֹמְרִין בִּרְכַּת אֲבֵלִים וַחֲתָנִים, וְאֵין מְזַמְּנִין עַל הַמָּזוֹן בַּשֵּׁם פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וּבַקְּרָקָעוֹת – תִּשְׁעָה וְכֹהֵן, וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

גְּמָרָא: מִכֵּיוָן דְּתָנֵינַן: אֵין פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְלַיְדָא מִלָּה תָּנֵינַן: אֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה? לָכֵן צְרִיכָה כְּהָדָא דְתָנֵי: אֵין פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, הִתְחִילוּ בַעֲשָׂרָה וְהָלְכוּ לָהֶן מִקְצָתָן – גּוֹמֵר. אֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, הִתְחִילוּ בַעֲשָׂרָה וְהָלְכוּ לָהֶן מִקְצָתָן – גּוֹמֵר. אֵין נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, הִתְחִילוּ בַעֲשָׂרָה וְיָצְאוּ לָהֶן מִקְצָתָן – גּוֹמֵר. אֵין קוֹרְאִין בַּתּוֹרָה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, הִתְחִילוּ בַעֲשָׂרָה וְיָצְאוּ לָהֶם מִקְצָתָן – גּוֹמֵר. אֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, הִתְחִילוּ בַעֲשָׂרָה וְיָצְאוּ לָהֶם מִקְצָתָן – גּוֹמֵר. וְעַל כֻּלָּם הוּא אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה א, כח): ״וְעֹזְבֵי יְיָ יִכְלוּ״.

׳אֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב׳ – ׳עִמְדוּ יְקָרִים! שְׁבוּ יְקָרִים׳! שִׁבְעָה פְּעָמִים. **׳אֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים וַחֲתָנִים׳** – תָּנֵי: אוֹמְרִים בִּרְכַּת חֲתָנִים כָּל שִׁבְעָה. רַבִּי יִרְמְיָה סָבַר מֵימַר: מַפְקִין כַּלְתָּה כָּל שִׁבְעָה. אָמַר לֵהּ רַבִּי יוֹסֵה וְהָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: אוֹמֵר בִּרְכַּת אֲבֵלִים כָּל שִׁבְעָה. אִית לָךְ מֵימַר: מַפְקִין מִיתָא כָּל שִׁבְעָה?! מַאי כַּדּוּן? מַה כָּאן מְשַׁמֵּחַ עִמּוֹ – אַף כָּאן מְנַחֵם עִמּוֹ, מַה כָּאן מַזְכִּירִין – אַף כָּאן מַזְכִּירִין.

אית תַּנֵי תָּנֵי: אֵין אֲבֵלִים עוֹלִין מִן הַמִּנְיָן. וְאִית תַּנֵּיי תָּנֵי: אֲבֵלִים עוֹלִים מִן הַמִּנְיָן. אָמַר רַבִּי אֲבוּנָה: מַן דְּאָמַר: אֵין אֲבֵלִים עוֹלִים מִן הַמִּנְיָן - בַּאֲבֵלֵי אוֹתוֹ הַמֵּת. מַן דְּאָמַר: אֲבֵלִים עוֹלִין מִן הַמִּנְיָן - בַּאֲבֵלֵי מֵת אַחֵר. וְהָא תָנֵי: יוֹצֵא לְהִתְנַחֵם, אֲבָל לֹא לְנַחֵם.

תָּנֵי שְׁמוּאֵל: אֵין קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה. רַבִּי בָּא וְרַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נֶאֱמַר כָּאן עֵדָה, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (בְּמִדְבַּר יד, כז): "עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת" - מַה עֵדָה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן עֲשָׂרָה, אַף כָּאן עֲשָׂרָה. אָמַר רַבִּי סִימוֹן: נֶאֱמַר כָּאן תּוֹךְ, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (בְּרֵאשִׁית מב, ה): "וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁבֹּר בְּתוֹךְ הַבָּאִים" - מַה תּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן עֲשָׂרָה, אַף כָּאן עֲשָׂרָה. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בּוֹן: אִם מִתּוֹךְ

[לא.]

אַתְּ לָמֵד - סַגִּין אִנּוּן! אֶלָּא נֶאֱמַר כָּאן "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מַה לְהַלָּן עֲשָׂרָה - אַף כָּאן עֲשָׂרָה.

'וּבַקְּרָקָעוֹת תִּשְׁעָה וְכֹהֵן' - כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה כֹּהֲנִים הָאֲמוּרִין בַּפָּרָשָׁה. וְיִהְיוּ כֻלָּם כֹּהֲנִים?! רִבּוּי אַחַר רִבּוּי - לְמַעֵט. וְיִהְיוּ כֻלָּן יִשְׂרְאֵל?! אֵין הַפָּרָשָׁה יוֹצְאָה בְּלֹא כֹהֵן. עַד כַּדּוּן בְּמַקְדִּישׁ גּוּפָהּ שֶׁל שָׂדֶה, אָמַר: 'דְּמֵי שָׂדִי עָלַי'? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: עֲרָכִים הַמִּטַּלְטְלִין בִּשְׁלֹשָׁה. וְיֵשׁ עֲרָכִים שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין?! רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: הָאוֹמֵר: 'הֲרֵי עֲרָכִי עָלַי', וּבָא לְסַדְּרוֹ מִן הַקַּרְקַע - שָׁמִין לוֹ בַּעֲשָׂרָה, מִן הַמִּטַּלְטְלִין - שָׁמִין לוֹ בִּשְׁלֹשָׁה הָאוֹמֵר: 'הֲרֵי עֲרָכִי עָלַי' - אֵינוֹ כְּאוֹמֵר: 'דְּמֵי שָׂדִי עָלַי'? אֲבָל אִם אָמַר: 'הֲרֵי עָלַי מֵאָה מָנֶה לְהֶקְדֵּשׁ' - שָׁמִין לוֹ בִּשְׁלֹשָׁה, לְכְשֶׁיַּעֲשִׁיר נִדּוֹן בְּהֶשֵּׁג יָד.

תָּנֵי: עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּמִטַּלְטְלִין - אֵין לָהֶם אִגֶּרֶת בִּקֹּרֶת. מַהוּ 'אִגֶּרֶת בִּקֹּרֶת'? רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי אָמַר: אַכְרָזָה. עוּלָּא בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: עֲבָדִים - שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ, שְׁטָרוֹת וּמִטַּלְטְלִין - שֶׁלֹּא יִגָּנְבוּ. רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה: לֵית הָדָא אָמְרָה שֶׁעֲבָדִים נִפְדִּין בִּשְׁלֹשָׁה? אֲמַר לֵהּ: אִין. אֲמַר לֵהּ: וְהָא תָנֵינַן: וּבַקַּרְקָעוֹת תִּשְׁעָה וְכֹהֵן וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן! אֲמַר לֵהּ: אָדָם דְּהָכָא - בֶּן חוֹרִין הוּא.

חִינְנָה בַּר שֶׁלֶמְיָה בְּשֵׁם רַב: אָתָא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי, וּבְעָא מֵעִבַּד כְּרַבָּנָן - אָמַר לוֹ רַבִּי לְעָזָר בֶּן פַּרְטָא, בֶּן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי לְעָזָר בֶּן פַּרְטָא: רַבִּי! לֹא כָךְ לִמַּדְתָּנִי בְּשֵׁם זְקֵנֶיךָ: 'אֶלָּא אִם־כֵּן עָשׂוּ אִגֶּרֶת בִּקֹּרֶת'?! וַחֲזַר בֵּהּ וַעֲבַד כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה - לֹא יִפְחֹת מִשִּׁלְשָׁה פְּסוּקִים, וְלֹא יִקְרָא לַמְתַרְגְּמָן יוֹתֵר מִפָּסוּק אֶחָד, וּבַנָּבִיא - שְׁלֹשָׁה. אִם הָיוּ שְׁלָשְׁתָּן שָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיוֹת - קוֹרִין אֶחָד אֶחָד. מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא, וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וְעַד כַּמָּה הוּא מְדַלֵּג? עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַתַּרְגְּמָן.

גְּמָרָא: רַבִּי בָּא בְּרֵהּ דְּרַבִּי חִיָּה בַּר בָּא, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

[לא:]

הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְנִשְׁתַּתֵּק - זֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד תַּחְתָּיו יַתְחִיל מִמָּקוֹם שֶׁהִתְחִיל הָרִאשׁוֹן. אֵין תֵּימַר מִמָּקוֹם שֶׁהִפְסִיק, הָרִאשׁוֹנִים נִתְבָּרְכוּ לִפְנֵיהֶן וְלֹא נִתְבָּרְכוּ לְאַחֲרֵיהֶן, הָאַחֲרוֹנִים נִתְבָּרְכוּ לְאַחֲרֵיהֶן וְלֹא נִתְבָּרְכוּ לִפְנֵיהֶן, וּכְתִיב (תְּהִלִּים יט): "תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה" - שֶׁתְּהֵא כְלָהּ תְּמִימָה! הָיְתָה הַפָּרָשָׁה שֶׁל חֲמִשָּׁה פְסוּקִים - קוֹרֵא אֶת כְּלָהּ, לֹא עָשָׂה כֵן, אֶלָּא קָרָא שְׁלֹשָׁה - זֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד תַּחְתָּיו צָרִיךְ לִקְרוֹת שְׁנֵי פְסוּקִים הָאַחֲרוֹנִים, וּשְׁלֹשָׁה מִפָּרָשָׁה הָאַחֶרֶת. לֹא

עָשָׂה כֵן, מַהוּ שֶׁיְּעַכֵּב? רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה סַלְקוּן מֵיחְמְיָה אַפִּין לַאֲחוֹי דִּיהוּדָה בַּר תְּמוּזָה, קְרִיבֵהּ דְּרַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה, בִּכְנִישְׁתָּא דְּסוֹכְנַיָּא וַהֲוָה תַמָּן רַבִּי יִרְמְיָה, וְעַכַּב. אָמַר רַבִּי יוֹנָה לְרַבִּי יוֹסֵה: וְכוֹפִין? אֲמַר לֵהּ: וְהָא רַבָּךְ מְעַכֵּב.

רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן שָׂרָה, רַבִּי חִינְנָא בַּר אַנְדְּרַי, בְּשֵׁם רַבִּי זַכַּי דְּכָבוּל: טָעָה בֵּין תֵּבָה לְתֵבָה - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זְעֵירָה: וְעָבְדִין כֵּן?! אֲמַר לֵהּ: וַאֲדַיִן אַתְּ לָזוֹ?! אֲפִלּוּ טָעָה בֵּין אִם לְ"וְאִם" - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן סְפְרָא דְּטַרְבְּנַת, אַמְרוּן לֵהּ בְּנֵי קַרְתֵּהּ: קְטַע בְּדִבְיִרַיָּא דְּיִקְרוּנוּן בְּנֵינָן. אֲתָא שְׁאַל לְרַבִּי חֲנִינָה, אֲמַר לֵהּ: אֵין קָטְעִין רֵישָׁךְ - לָא תִשְׁמַע לוֹן. וְלָא שְׁמַע לוֹן וּשְׁרוֹן לֵהּ מִן סַפְרוּתָהּ. בָּתַר יוֹמִין נְחַת לְהָכָא, קָם עִמֵּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹסִינָה, אֲמַר לֵהּ: מָה אַתְּ עָבֵד בְּהָהוּא קַרְתָּךְ? וְתָנֵי לֵהּ עוֹבָדָא. אֲמַר לֵהּ: וּלְמָה לָא שְׁמַעְתְּ לוֹן? אֲמַר לֵהּ: וְעָבְדִין כֵּן?! אֲמַר לֵהּ: וְלֵינָן מְקַטְּעִין לוֹן בְּסִדְרָא? אֲמַר לֵהּ: וְלֵינָן חוֹזְרִין וְכָלְלִין לוֹן? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: אִלּוּ הֲוָה הָהוּא סָפְרָא בְּיוֹמוֹי - מַנְיֵתֵהּ חַכִּים. רַב אָמַר כְּגוֹן (יְשַׁעְיָה מה, ט): "הוֹי רָב אֶת יֹצְרוֹ".

'מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה' - מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא, אֵין מְדַלְּגִין מִנָּבִיא לְנָבִיא, וּבְנָבִיא שֶׁל שְׁנֵים־עָשָׂר - מֻתָּר. אֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה - רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: שֶׁאֵין גּוֹלִים סֵפֶר תּוֹרָה בָּרַבִּים. רַבִּי יוֹסֵה בָּעֵי: הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיְתָה פָּרָשָׁה קְטַנָּה? אֲמַר לֵהּ: כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ אֶת יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה עַל סֵדֶר. וְהָא תָנֵינַן: קוֹרֵא "אַחֲרֵי מוֹת" וְ"אַךְ בֶּעָשׂוֹר"! שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהוּא סִדְרוֹ שֶׁל יוֹם. תֵּדַע לְךָ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּכָל מָקוֹם אֵינוֹ קוֹרֵא עַל־פֶּה, וְהָכָא קוֹרֵא עַל־פֶּה.

[לב.]

רַבִּי יוֹסֵה מְפַקֵּד לְבַר עוּלָא חַזָּנָא דִּכְנִישְׁתָּא דְּבַבְלָיֵא: כַּד דְּהִיא חֲדָא אוֹרַיָּא - תֶּהֱוֵי גָּיְלָא אֲחוֹרֵי פָּרוֹכְתָּא, כַּד דְּאִנּוּן תַּרְתֵּי - תֵּי מַיְבַל חֲדָא וּמֵיתֵי חֲדָא. עַד אֵיכָן? אֲמַר רַב אַחָא: כְּגוֹן פָּרָשַׁת יְהוֹיָדָע כֹּהֵן גָּדוֹל.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא - הוּא פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע, וְהוּא עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הָיָה קָטָן - אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִין עַל־יָדוֹ.

גְּמָרָא: לָא צוֹרְכָה דִּילָא הַפּוֹרֵשׂ אֶת שְׁמַע - הוּא עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָא אָמַר: כְּדֵי לְזָרְזוֹ. **'וְאִם הָיָה קָטָן - אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִין עַל־יָדוֹ'** - וְהָא תָנֵינַן: 'קָטָן לֹא יִפְרֹשׂ אֶת שְׁמַע'! אָמַר רַבִּי יוּדָן: כָּאן בְּשֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְכָאן בְּשֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּמְתַרְגֵּם, אֲבָל אֵינוֹ פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. פּוֹחֵת - פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע וּמְתַרְגֵּם, אֲבָל אֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. סוֹמֵא - פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע וּמְתַרְגֵּם, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִימָיו - לֹא יִפְרֹס אֶת שְׁמַע.

גְּמָרָא: תַּמָּן תָּנֵינַן: סוֹמֵא אֵינוֹ גּוֹלֶה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: גּוֹלָה. וּשְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד הֵן דּוֹרְשִׁין (בְּמִדְבַּר לה, כג): "בִּלֹּא רְאוֹת"; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְרַבּוֹת הַסּוֹמֵא; רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: פְּרָט לְסוֹמֵא. וְכָא תָנֵינַן: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִימָיו - לֹא יִפְרֹס אֶת

שְׁמַע. הָא אִם רָאָה - פּוֹרֵשׁ. רַבִּי חַגַּי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה: מְחַלְפָה שִׁטָּתֵהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה, תַּמָּן הוּא אָמַר פְּרָט, וְהָכָא הוּא אָמַר לְרַבּוֹת! אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵהּ דְּרַבִּי הִלֵּל: בְּיוֹשֵׁב בַּבַּיִת אָפֵל הִיא מַתְנִיתָא.

[לב:]

כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹשֵׁב בְּבַיִת אָפֵל - לֹא יִפְרֹשׁ שְׁמַע. בְּרַם הָכָא "בְּלֹא רְאוֹת" - לְרַבּוֹת אֶת הַסּוֹמֵא.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: כֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָיו מוּמִין - לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו צְבוּעוֹת אִסְטִיס - לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, מִפְּנֵי שֶׁהָעָם מִסְתַּכְּלִין בּוֹ.

גְּמָרָא: תָּנֵי: ׳וּבְפָנָיו׳; וְתָנֵי: אִם הָיָה דָּשׁ בְּעֵירוֹ - מֻתָּר. רַבִּי נַפְתָּלִי הֲוָת אָצְבַּעְתֵּהּ עֲקוּמָה, אֲתָא שְׁאֵל לְרַבִּי מָנָא, אֲמַר לֵהּ: מִכֵּיוָן שֶׁאַתָּה דָּשׁ בְּעִירְךָ - מֻתָּר. רַב חוּנָא הֲוָה מַעְבַּר זַלְדְּקָן, וְהָא תָּנֵי: אִם הָיָה דָּשׁ בְּעִירוֹ - מֻתָּר! אָמַר רַבִּי מָנָא: רַגְלֵהּ הֲוֵי סַגִּין, שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים: ׳רָאִינוּ קָטָן נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו׳.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בַּכֹּהֲנִים בִּשְׁעַת שֶׁהֵן מְבָרְכִין אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי חַגַּי: כְּלוּם אָמְרוּ אֵין מִסְתַּכְּלִין, לֹא מִפְּנֵי הֶסֵּיעַ דַּעַת? ! מֹשֶׁה! דַּאֲנָא מִסְתַּכֵּל וְלֹא מַסַּע דַּעְתִּי.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר: אֵינִי עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה בִּצְבוּעִין - אַף בִּלְבָנִים לֹא יַעֲבֹר. בְּסַנְדָּל אֵינִי עוֹבֵר - אַף יָחֵף לֹא יַעֲבֹר. הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ עֲגֻלָּה - סַכָּנָה וְאֵין בָּהּ מִצְוָה. נְתָנָהּ עַל מִצְחוֹ אוֹ עַל פַּס יָדוֹ - הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַמִּינוּת. צְפָּהּ זָהָב וּנְתָנָהּ עַל בֵּית יָד אֲנְקְלִי שֶׁלּוֹ - הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנִין.

גְּמָרָא: תָּנָה רַבִּי יוֹסֵה בֶּן בִּיבִי: תְּפִלִּין מְרֻבָּעוֹת שְׁחוֹרוֹת - הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר: ׳יְבָרְכוּךְ טוֹבִים׳ - הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַמִּינוּת. ׳עַל קַן צִפּוֹר יַגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ׳, וְ׳עַל טוֹב יִזָּכֵר שִׁמֶךָ׳, ׳מוֹדִים מוֹדִים׳ - מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. הַמְכַנֶּה בַּעֲרָיוֹת - מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר (וַיִּקְרָא יח, כא): "וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ" - ׳וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְאַעֲבָרָא בַּאֲרַמְיוּתָא׳ - מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ בְּנִזְיפָה.

גְּמָרָא: הָאוֹמֵר: ׳יְבָרְכוּךְ טוֹבִים׳ - שְׁתֵּי רְשָׁיוֹת. רַבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן: כְּקוֹרֵא תִּגָּר עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

[לג.]

׳עַל קַן צִפּוֹר הִגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ׳ - וְעַל אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא הִגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן: כְּנוֹתֵן קְצָבָה עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַד קַן צִפּוֹר הִגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ. אִית תַּנַּי תָּנֵי: עַד. אִית תַּנַּי תָּנֵי: עַל. מַאן דְּאָמַר ׳עַל׳ - מְסַיֵּעַ לְרַבִּי פִּינְחָס. מַן דְּאָמַר ׳עַד׳ - מְסַיֵּעַ לְרַבִּי יוֹסֵה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בּוֹן: לָא עָבְדִין טָבְאוּת, שֶׁהֵן עוֹשִׂין מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רַחֲמִין. אִלֵּין דִּמְתַרְגְּמִין: ׳עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּמָּה דַּאֲנַן רַחֲמִין בִּשְׁמַיָּא - כֵּן תֶּהֱוֹון רַחֲמָנִין בְּאַרְעָא, תּוֹרְתָא אוֹ רְחֵילָא - יָתַהּ וְיָת בְּרָהּ - לָא תִכְסוּן תְּרֵיהוֹן בְּיוֹמָא חַד׳ - לָא עָבְדִין טָבְאוּת, שֶׁהֵן עוֹשִׂין גְּזֵרוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רַחֲמִים.

׳מוֹדִים מוֹדִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ׳ - אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק (תְּהִלִּים סג, יב): ״כִּי יִסָּכֵר פִּי דוֹבְרֵי שָׁקֶר״; הָדָא דְאַתְּ אָמַר: בְּצִבּוּר, אֲבָל בְּיָחִיד - תַּחֲנוּנִים הֵן. וְדִכְוָתַהּ ׳אָמֵן׳ ׳שְׁמַע שְׁמַע׳.

תַּרְגְּמָן שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְנֵי חָכָם - אֵינוֹ רַשַּׁאי, לֹא לְשַׁנּוֹת וְלֹא לְכַנּוֹת וְלֹא לְהוֹסִיף, אֶלָּא אִם־כֵּן הָיָה אָבִיו אוֹ רַבּוֹ. רַבִּי פְּדָת הֲוָה אָמוֹרָא דְּרַבִּי יַסָּא, מִלִּין דִּשְׁמַע מִן אֲבוּי - הֲוָה אָמַר: ׳כְּךְ אָמַר רַבִּי בְּשֵׁם אַבָּא׳. מִלִּין דְּלָא שְׁמַע מִן אֲבוּי - הֲוָה אָמַר: ׳כֵּן אָמַר רַבִּי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר׳.

בַּר יְשִׁיטָא הֲוָה אָמוֹרָא דְּרַבִּי אַבָּהוּ אַחָא, מִלִּין דִּשְׁמַע מִן אֲבוּי - הֲוָה אָמַר: ׳כֵּן אָמַר רַבִּי בְּשֵׁם אַבָּא׳. מִלִּין דְּלָא שְׁמַע מִן אֲבוּי - הֲוָה אָמַר: ׳כֵּן אָמַר רַבִּי בְּשֵׁם רַבִּי חִינְנָה׳. רַבִּי מָנָא כַּד דַּהֲוָה מוֹרֵי בַּחֲבוּרְתָּא, מִלִּין דְּשָׁמַע מִן אֲבוּי בְּבֵיתָא - הֲוָה אָמַר: ׳כֵּן אָמַר רַבִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָה׳. מִלִּין דִּשְׁמַע מִן אֲבוּי בְּבֵית וַעֲדָא - הֲוָה אָמַר: ׳כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹנָה׳.

׳הַמְכַנֶּה בָּעֲרָיוֹת׳ - בְּעֶרְיָתָא דַּאֲבוּי וּבְעֶרְיָתָא דְּאִמֵּהּ. **״מִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ״** - **׳מִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְאַעֲבָרָא בַּאֲרַמְיוּתָא׳** - תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: זֶה שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֲרַמִּית, וּמַעֲמִיד מִמֶּנָּה בָּנִים - מַעֲמִיד אוֹיְבִים לְמָקוֹם.

הֲלָכָה יא: **מַתְנִיתִין:** מַעֲשֶׂה רְאוּבֵן - נִקְרָא וְלֹא מִתַּרְגֵּם. מַעֲשֶׂה תָּמָר - נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. מַעֲשֶׂה עֵגֶל הָרִאשׁוֹן - נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם, וְהַשֵּׁנִי - נִקְרָא וְלֹא מִתַּרְגֵּם. בִּרְכַּת כֹּהֲנִים וּמַעֲשֶׂה דָוִד וְאַמְנוֹן - לֹא נִקְרִין וְלֹא מִתַּרְגְּמִין.

[לג:]

גְּמָרָא: כְּתִיב (אִיּוֹב טו, יח): ״אֲשֶׁר חֲכָמִים יַגִּידוּ וְלֹא כִחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם״; מַה שָּׁכָר נָטְלוּ עַל כָּךְ? ״לָהֶם לְבַדָּם נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא עָבַר זָר בְּתוֹכָם״ (שָׁם, יט).

אֵיזֶהוּ מַעֲשֶׂה עֵגֶל הַשֵּׁנִי? רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מִתְּשׁוּבָה שֶׁהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן, עַד (שְׁמוֹת לב, כה): ״כִּי פָרְעָה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם״. חֲנַנְיָה בַּר שַׁלְמְיָה בְּשֵׁם רַב: מִתְּשׁוּבָה שֶׁהֵשִׁיב אַהֲרֹן אֶת מֹשֶׁה, עַד ״כִּי פָרְעָה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם״. רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי בָּא: ׳וּמָחָא יְיָ עַמָּא עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן׳.

רַבִּי מַר עוּקְבָן, בְּשֵׁם רַבָּנַן דְּתַמָּן: לֹא דוֹמֶה גְּנַאי יָחִיד בְּצִבּוּר לְגְנַאי צִבּוּר בְּצִבּוּר. וְאָתְיָא כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ בְּשֵׁם רַב חוּנָה: בְּרָכוֹת כֹּהֲנִים - נִקְרָאוֹת וְלֹא מִתַּרְגְּמוֹת. רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה: מַה טַּעֲמָא? אָמַר לֵהּ (בְּמִדְבַּר ו, כג): ״כֹּה תְבָרְכוּ״ - לִבְרָכָה נִתְּנָה לֹא נִתְּנָה לִקְרִיאָה.

הֲלָכָה יב: **מַתְנִיתִין:** אֵין מַפְטִירִין בַּמֶּרְכָּבָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מַפְטִירִין בְּ״הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ״.

גְּמָרָא: ׳אֵין מַפְטִירִין בַּמֶּרְכָּבָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מַפְטִירִין בְּ״הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ״ - מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְטִיר בְּ״הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ״, אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: יֵלֵךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ וְיֵדַע בְּתוֹעֲבוֹתֶיהָ שֶׁל אִמּוֹ! וּבָדְקוּ אַחֲרָיו וְנִמְצָא מַמְזֵר.

וְדָא מְזוּזָה יָהֲבִין לָהּ הֵיכָא? רַבִּי זְעִירָה, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: מְשַׁלְּשׁוֹ וְנוֹתְנוֹ בִּתְחִלַּת שְׁלִישׁ הָעֶלְיוֹן. רַבִּי חֶלְבּוֹ בְּשֵׁם רַב חוּנָה: חוֹצֶה אֶת הַפֶּתַח וּמְשַׁלְּשׁוֹ וְנוֹתְנָהּ בְּסוֹף שְׁלִישׁ

הַתַּחְתּוֹן. מַה בֵּינֵיהֶן? מִקּוֹם מְזוּזָה בֵּינֵיהוֹן. בַּר טַבְרִי שְׁאַל לְרַבִּי יִצְחָק: הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיָה שַׁעַר גָּבוֹהַּ? אֲמַר לֵהּ: נוֹתְנָהּ כְּנֶגֶד כְּתֵפָיו. בֵּית מִדְרָשֵׁהּ דְּרַבִּי חֲנִינָה עָבֵד כֵּן. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: בֵּית מְזוּזָתוֹ שֶׁל רַבִּי הָיָה עָשׂוּי כְּמִין נֶגֶר. תְּלָיָהּ בַּדֶּלֶת - סַכָּנָה שֶׁאֵין בָּהּ מִצְוָה. חָקַק בְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל, וְהִנִּיחוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹ - סַכָּנָה שֶׁאֵין בָּהּ מִצְוָה. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה: וַאֲפִלּוּ לֹא

[לד.]

סְמָרוֹ. וְהָא תָנֵי: וְהוּא שֶׁסְּמָרוֹ! אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: וְהוּא שֶׁיִּחֲדוֹ לְכֵן. שֶׁל בֵּית מִלְוָן הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן בְּפָלְמָסְיוֹת.

שְׁמוּאֵל אָמַר נָתָנָהּ לִפְנִים מִטֶּפַח - פְּסוּלָה. רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא שְׁמַע שֶׁלָּהּ רוֹאָה אֶת הַפֶּתַח. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: כְּנִי מַתְנִיתָה: צִיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְתָחִים - נוֹתֵן עַל אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. הֵיאַךְ שְׁמַע שֶׁלָּהּ רוֹאָה אֶת הַפֶּתַח? בַּיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְתָחִים - נוֹתֵן בָּרְגִיל, הָיוּ שְׁנֵיהֶן רְגִילִין - נוֹתֵן בַּחֲזִית, הָיוּ שְׁנֵיהֶן חֲזִית - נוֹתֵן עַל אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה.

פתח שֶׁהוּא פָּתוּחַ לַגַּג וְלַגִּנָּה - הֲרֵי הוּא כְּפָתוּחַ לַחֵיל, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי יְהוּדָה; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הוּא כְּפָתוּחַ לַשּׁוּק. הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְהַדָּר בְּפַנְדְּקֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים יוֹם - אֵינוֹ צָרִיךְ לִתֵּן מְזוּזָה. הַדָּר בִּבְרָגְנִין שְׁלֹשִׁים יוֹם - צָרִיךְ לִתֵּן מְזוּזָה. הַשּׂוֹכֵר בֵּית יִשְׂרָאֵל - צָרִיךְ לִתֵּן מְזוּזָה. הַשּׂוֹכֵר בַּיִת מִגּוֹי - צָרִיךְ לִתֵּן מְזוּזָה, וּכְשֶׁהוּא יוֹצֵא - נוֹטֵל, וּבְשֶׁל יִשְׂרָאֵל - אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יאשִׁיָּה: מִפְּנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע, מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּטַל, וְהָיָה קוֹבֵר אֶת בָּנָיו.

הַדָּר בְּפַנְדְּקֵי חוּצָה לָאָרֶץ שְׁלֹשִׁים יוֹם - אֵינוֹ צָרִיךְ לִתֵּן מְזוּזָה. אִם נָתַן - לֹא יִטֹּל. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יאשִׁיָּה: מִפְּנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע, מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּטַל, וְהָיָה קוֹבֵר אֶת בָּנָיו. חֵלוֹן שֶׁהוּא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה שֶׁעֲבָדִים יוֹשְׁבִין שָׁם וּמְנִיפִין לְרִבּוֹנֵיהֶם - חַיָּבִין בְּמְזוּזָה. לוּלִים אֵלּוּ עַל־גַּבֵּי אֵלּוּ - חַיָּבִין בְּמְזוּזָה. הֵן דּוּ דָּרַס אִסְקוּפְתָּא אַרְעָיְתָא. רַבִּי יוֹסֵה הֲוָה מִצְטַעֵר דְּלָא חֲמָא לוּלָא דְּרַבִּי אִילְעָא, דַּהֲוָה עָבֵד מִן דַּעְתֵּהוֹן דְּכָל רַבָּנַן.

תְּפִלָּה וּמְזוּזָה, מִי קוֹדֶם? שְׁמוּאֵל אָמַר: מְזוּזָה קוֹדֶמֶת. רַב חוּנָה אָמַר: תְּפִלָּה קוֹדֶמֶת. מַה טַעֲמֵהּ דִּשְׁמוּאֵל? שֶׁכֵּן הִיא נוֹהֶגֶת בְּיָמִים טוֹבִים וּבְשַׁבָּתוֹת. מַה טַעֲמָא דְּרַב חוּנָה? שֶׁכֵּן הִיא נוֹהֶגֶת בְּמִפְרְשֵׁי יַמִּים וְהוֹלְכֵי מִדְבָּרוֹת. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָה לִשְׁמוּאֵל: תְּפִלָּה שֶׁבָּלָת - עוֹשִׂין אוֹתָהּ מְזוּזָה, מְזוּזָה שֶׁבָּלָת - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ תְּפִלִּין, לָמָּה? שֶׁמַּעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין:

הדרן עלך פרק הקורא עומד
וסליקה לה מסכתא דמגילה

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מְגִלָּה וְהַדְרָךְ עֲלָן, דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מְגִלָּה וְדַעְתָּךְ עֲלָן, לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת מְגִלָּה וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְאָתֵי׃

יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר זה׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַּר פַּפָּא, רָמֵי בַּר פַּפָּא, נַחְמָן בַּר פַּפָּא, אֲחַאי בַּר פַּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פַּפָּא, רַפְרָם בַּר פַּפָּא, רָכִישׁ בַּר פַּפָּא, סוּרְחַב בַּר פַּפָּא, אַדָּא בַּר פַּפָּא, דָּרוּ בַּר פַּפָּא ׃

הַעֲרֶב- נָא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ (וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ. מֵאִיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי׃ יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃ לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי׃ בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר׃ וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת מְגִלָּה, כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה, וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם בִּי׃ בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ׃ כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאוֹלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[א.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַכֹּל חַיָּבִין בִּרְאִיָּה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן; וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינָס; נָשִׁים וַעֲבָדִים שֶׁאֵינָן מְשֻׁחְרָרִין; הַחִגֵּר, וְהַסּוּמָא, וְהַחוֹלֶה, וְהַזָּקֵן, וְכָל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו. אֵיזֶהוּ קָטָן? כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְכֹּב עַל כְּתֵפוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת; דִּבְרֵי בֵית־שַׁמַּאי. וּבֵית־הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג, יד): "שָׁלֹשׁ רְגָלִים".

גְּמָרָא: 'הַכֹּל חַיָּבִין בִּרְאִיָּה' - מַתְנִיתָא בִּרְאִיַּת קָרְבָּן, אֲבָל בִּרְאִיַּת פָּנִים - אֲפִלּוּ קָטָן חַיָּב, מִן הַדָּא (דְּבָרִים לא, יב): "הַקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף"; וְאֵין קָטָן גָּדוֹל מִטָּף?! דְּתָנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא, שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין מִבַּבָנֶה לְלוּד, וְהִקְבִּילוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּבְקִיעִין, אָמַר לָהֶן: מָה חִדּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם? אָמְרוּ לוֹ: הַכֹּל תַּלְמִידֶיךָ, וּמֵימֶיךָ אָנוּ שׁוֹתִים! אָמַר לָהֶן: אַף־עַל־פִּי־כֵן, אִי אֶפְשָׁר לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ דָּבָר חָדָשׁ בְּכָל יוֹם.

[א:]

מִי שָׁבַת שָׁם? אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. מָה הָיְתָה פָּרָשָׁתוֹ? "הַקְהֵל אֶת הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף". פָּתַח בָּהּ אָמַר: הוֹאִיל וְהָאֲנָשִׁים בָּאִין לִלְמֹד, וְהַנָּשִׁים לִשְׁמֹעַ, הַטָּף לָמָּה בָּא? אֶלָּא כְּדֵי לִתֵּן שָׂכָר לְמְבִיאֵיהֶן. אָמַר לָהֶן: אֵין הַדּוֹר יָתוֹם, שֶׁרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּתוֹכוֹ.

אָתְיָא דְּרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה דְּלָא כְּבֶן עַזַּאי, דְּתָנֵינַן תַּמָּן: מִכָּן אָמַר בֶּן עַזַּאי: חַיָּב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה, שֶׁאִם תִּשְׁתֶּה - תֵּדַע שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ.

'חֵרֵשׁ' - חַבְרַיָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ" (דְּבָרִים לא, יב). עַד כַּדּוּן בְּמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, חֵרֵשׁ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר? רַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "לְמַעַן יִלְמְדוּן" - "וּלְמַעַן יִלְמְדוּן". אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הֲדָא אָמְרָה דִּלֵּית כְּלָלוּי דְּרַבִּי כְּלָלִין. דְּתָנֵינַן תַּמָּן: חֵרֵשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - לֹא יִתְרֹם. וְסַבְרִינָן מֵימָר, מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - חֵרֵשׁ, שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר - אֵינוֹ חֵרֵשׁ.

וְתָנֵינָן: הַחֵרֵשׁ שֶׁנֶּחֱלַץ, וְהַחֵרֶשֶׁת שֶׁחָלְצָה, וְהַחוֹלֶצֶת לְקָטָן - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשֶׁאֵין יְכוֹלִין לוֹמַר "וְאָמַר... וְאָמְרָה" (דְּבָרִים כה, ח - ט). וְתָנֵינָן: חֵרֵשׁ שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּכָל מָקוֹם - שֶׁאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר. וְדָא מְסַיְּעָה לְרַבִּי יוֹנָה, דְּרַבִּי יוֹנָה אָמַר: הֲדָא אָמְרָה לֵית כְּלָלוּי דְּרַבִּי כְּלָלִין. רַבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי: חֵרֵשׁ בְּאָזְנוֹ אַחַת מַהוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוּן: מַחֲלֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנָן. דְּתָנֵי (שְׁמוֹת כח, מ): "וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת" - רַבָּנָן אָמְרֵי: שְׁתֵּי כֻתָּנוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: אֲפִלּוּ כֻתֹּנֶת אַחַת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. מַה טַּעֲמוֹן דְּרַבָּנָן? "וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת". מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? לְמֵאָה בְּנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתָּנוֹת. וְהָכָא (דְּבָרִים לא, יא): "תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם". רַבָּנָן אָמְרֵי: שְׁתֵּי אָזְנַיִם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ אֹזֶן אַחַת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

'שׁוֹטֶה' - אָמַר רַבִּי לְעָזָר: "אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת" (דְּבָרִים ד, לה). 'קָטָן' - רַבִּי יִרְמְיָה וְרַבִּי אַיְבוּ בַּר נַגְרִי הֲווֹן יְתִיבִין, אָמְרִין: תָּנֵינַן: אֵי זֶהוּ קָטָן? כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְכֹּב עַל כְּתֵפוֹ שֶׁל אָבִיו. וְקָטָן שׁוֹמֵעַ? וְקָטָן

[ב.]

מְדַבֵּר? חַזְרוּן וְאָמְרוּן (שְׁמוֹת טז, טז): "כָּל זְכוּרְךָ" - לְרַבּוֹת אֶת הַקָּטָן. וְיֵימַר "כָּל זְכוּרְךָ" - לְרַבּוֹת אֶת הַחֵרֵשׁ? - "לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ" (דְּבָרִים לא, יב), פְּרָט לְחֵרֵשׁ. וְיֵימַר: "לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ", פְּרָט לְקָטָן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מֵאַחַר שֶׁכָּתוּב אֶחָד מְרַבֶּה וְכָתוּב אֶחָד מְמַעֵט - מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הַקָּטָן שֶׁהוּא רָאוּי לָבוֹא לְאַחַר זְמַן, וּמוֹצִיא אֶת הַחֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָבוֹא לְאַחַר זְמַן.

שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָה: קָטָן חֵרֵשׁ, מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּב? אָמַר לֵהּ: אִתָּא חֲמֵי: יַצִּיבָא בְּאַרְעָא וְגִיוֹרָא בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא? אִלּוּ גָדוֹל חֵרֵשׁ - פָּטוּר, קָטָן חֵרֵשׁ - לֹא כָל־שֶׁכֵּן! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בְּדִין הָיָה, קָטָן וְלֹא חֵרֵשׁ - יְהֵא פָּטוּר. גְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא "כָּל זְכוּרְךָ" - לְרַבּוֹת אֶת הַקָּטָן. הָיִיתִי אוֹמֵר אֲפִלּוּ קָטָן חֵרֵשׁ יְהֵא חַיָּב, שֶׁלֹּא לַחֲלֹק בְּהִלְכוֹת "זְכוּרְךָ". הָוֵי צוֹרְכָה לְהַהִיא דַּאֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: מֵאַחַר שֶׁכָּתוּב אֶחָד מְרַבֶּה וְכָתוּב אֶחָד מְמַעֵט - מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הַקָּטָן שֶׁהוּא רָאוּי לָבוֹא לְאַחַר זְמַן, וּמוֹצִיא אֶת הַחֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָבוֹא לְאַחַר זְמַן. 'טֻמְטוּם' -

[ב:]

הַכֹּל מוֹדִים, בְּטֻמְטוּם שֶׁנִּקְרַע וְנִמְצָא זָכָר בְּיוֹם־טוֹב הָרִאשׁוֹן - שֶׁהוּא חַיָּב. מַה פְּלִיגִין? בְּשְׁאָר הַיָּמִים. חִזְקִיָּה אָמַר: "יִרְאֶה" "יֵרָאֶה"; אֶת שֶׁהוּא חַיָּב בָּרִאשׁוֹן - חַיָּב בַּשֵּׁנִי. אֶת שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בָּרִאשׁוֹן - אֵינוֹ חַיָּב בַּשֵּׁנִי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שִׁבְעָה תַּשְׁלוּמִין לָרִאשׁוֹן. אָמַר רַבִּי אִילָא: מִפֶּסַח הַשֵּׁנִי לָמַד רַבִּי יוֹחָנָן. כְּמָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר תַּמָּן: פֶּסַח שֵׁנִי תַּשְׁלוּמִין לָרִאשׁוֹן - כֵּן הוּא אָמַר הָכָא, כָּל שִׁבְעָה תַּשְׁלוּמִין לָרִאשׁוֹן. רַבִּי הוֹשַׁעְיָה אָמַר: כָּל שִׁבְעָה חוֹבָה. מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בִּשְׁאָר הַיָּמִים. עַל דַּעְתֵּהּ דְּחִזְקִיָּה וְרַבִּי יוֹחָנָן - פָּטוּר. עַל דַּעְתֵּהּ דְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָה - חַיָּב.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. בְּצֵץ שֶׁבְּסִדְקֵי עֲרֵבָה בְּמָקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק - אֵינוֹ חוֹצֵץ וְאֵינוֹ עוֹבֵר. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְחַזֵּק - חוֹצֵץ וְעוֹבֵר. אִם יֵשׁ כַּזַּיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - חוֹצֵץ וְעוֹבֵר. הָיָה כַּחֲצִי זַיִת מִכָּאן וְכַחֲצִי זַיִת מִכָּאן, וּכְמִין חוּט בְּאֶמְצַע, אִם נִטָּלִין שְׁלָשְׁתָּן כְּאֶחָד - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְבַעֵרָם, וְאִם לָאו - אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָעֵר.

ב. עֲרֵבַת הָעַבְדָנִין שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח תּוֹךְ שְׁלוֹשָׁה יָמִים - חַיָּב לְבָעֵר. קֹדֶם שְׁלשָׁה יָמִים - אֵינוֹ חַיָּב לְבָעֵר, מְלוּגְמָא שֶׁנִּסְרְחָה - אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָעֵר. הַקִּילּוֹר, וְהָאִסְפְּלָנִית, וְהָרְטְיָה, שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח - אֵין צָרִיךְ לְבָעֵר. חֲרֹסֶת שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. חַלּוֹת בְּצֵץ שֶׁעִפְּשׁוּ אוֹ שֶׁיִּבְּשׁוּ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים.

ג. חָמוּץ שֶׁיָּרַד לְתוֹךְ הַבּוֹר - הֲרֵי זֶה כְּמִבְעָר. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קֶמַח קָלִי שֶׁיָּרַד לְתוֹכָהּ דֶּלֶף - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם חָמֵץ.

ד. הַשּׁוֹרֶה חִטִּים וּשְׂעוֹרִים בַּמַּיִם וְהֶחְמִיצוּ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַשּׁוֹרֶה שְׂעוֹרִין בְּמַיִם וְנִתְבַּקְּעוּ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת. וּבַחֹמֶץ - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהַחֹמֶץ צוֹמְתָן.

ה. אֵין לְשִׁין אֶת הַמַּצָּה בְּרוֹתְחִין - מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹלְטִין. וְלֹא בְּפוֹשְׁרִים - מִפְּנֵי שֶׁמַּחְמִיצִין. אֲבָל לָשִׁין אוֹתָהּ בְּצוֹנֵן. אֵין לָשִׁין אֶת הַמַּצָּה בְּשָׁאָר מַשְׁקִין, וְאִם לָשׁ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּשָּׂרֵף מִיָּד, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תֵּאָפֶה. אֲבָל מְקַטְּפִין אוֹתָהּ בְּכָלָן.

ו. מֵי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם שׁוֹפְכִין אוֹתָן בְּמָקוֹם הָאֶשְׁבָּרֶן, וְאֵין שׁוֹפְכִין אוֹתָן בְּמָקוֹם מִדְרוֹן - מִפְּנֵי שֶׁמִּתְכַּנְּסוֹת וּבָאוֹת לִידֵי חִמּוּץ.

ז. הָאִשָּׁה שֶׁכִּנְסָה מֵי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם לְלוּשׁ בָּהֶן לְמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב - הֲרֵי אֵלּוּ

הַשָּׁלֵם

אֲסוּרִין. יֶתֶר עַל כֵּן, הָיוּ נָשִׁים נוֹהֲגוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ לָשִׁין בְּמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב בְּחַמִּין שֶׁהוּחַמּוּ בְּיוֹם-טוֹב. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֵיאַךְ אַתָּה אוֹמֵר שֶׁמְּפָרִישִׁין חַלָּה בְּטָמְאָה בְּיוֹם-טוֹב, וְהַכָּתוּב אוֹמֵר (שמות יב, יט): "שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם"?! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לְדִבְרֵינוּ, הֲרֵי הַהוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם: "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה". אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עַדַיִן הַדָּבָר שָׁקוּל, מִי מַכְרִיעוֹ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֲנִי אַכְרִיעַ, כְּשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה בְּיָדִי נִמְצֵאתִי עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, כְּשֶׁאֲנִי מְנִיחָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא, נִמְצֵאתִי עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה וְאֵינוֹ בְּיָדִי.

ח. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ נָשִׁים עוֹסְקוֹת בְּבָצֵק כְּאַחַת, אַחַת לָשָׁה וְאַחַת עוֹרֶכֶת, וְאַחַת אוֹפָה, לָשָׁה - הִיא מְקַטֶּפֶת וַחֲבֶרְתָּהּ לָשָׁה תַּחְתֶּיהָ. הִיא מְקַטֶּפֶת - הִיא אוֹפָה וַחֲבֶרְתָּהּ מְקַטֶּפֶת תַּחְתֶּיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁית לָשָׁה. אוֹפָה - הִיא לָשָׁה וַחֲבֶרְתָּהּ אוֹפָה תַּחְתֶּיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁית מְקַטֶּפֶת, וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה. כָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקוֹת בְּבָצֵק אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִמּוּץ. כַּמָּה הוּא שִׁעוּר הָעִסָּה? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: בְּחִיטִּין - עַד שְׁלֹשֶׁת קַבִּין. וּבִשְׂעוֹרִין - עַד אַרְבַּעַת קַבִּין. וְכָל זְמַן שֶׁהָאִשָּׁה עֲסוּקָה בּוֹ - אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִמּוּץ. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חִלּוּף הַדְּבָרִים.

ט. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת - מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת, וְאוֹפִין לוֹ מַצָּה מֵעֶרֶב שַׁבָּת. תְּרוּמָה טְהוֹרָה וּטְמֵאָה - מְבַעֲרִין אוֹתָן מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חֶלְיָן - בְּזִמַּנָּן, תְּרוּמָה טְהוֹרָה וּטְמֵאָה - מְבַעֲרִין בַּשַּׁבָּת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: תְּרוּמָה מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת - שֶׁאוֹכְלֶיהָ מוּעָטִין, וְחֶלְיָן בַּשַּׁבָּת - שֶׁאוֹכְלֵיהֶן מְרֻבִּין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: פַּעַם אַחַת שָׁבַת אַבָּא בְּיַבְנֶה, וְחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. וּבָא זוּנִין, מְמֻנֶּה שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר: 'הִגִּיעַ עֵת

תּוֹסֶפְתָּא

לְבָעֵר הֶחָמֵץ׳; וְהָלְכְתִי אֲנִי וְאַבָּא לְבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וּבִעַרְנוּ אֶת הֶחָמֵץ.

י. אֵיזֶה הוּא "צוֹפִים"? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. מִכָּאן אַתָּה אוֹמֵר: הַהוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ, וְלֶאֱכֹל סְעוּדַת אֵרוּסִין בְּבֵית חָמִיו, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵץ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת כְּדֵי שֶׁיַּחֲזֹר לְבֵיתוֹ - חוֹזֵר. וְאִם לָאו - אֵינוֹ חוֹזֵר, וּמְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל סְעוּדָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה - אֵין חָבֵר רַשַּׁאי לֶאֱכֹל הֵימֶנָּה. אִם עָבַר צוֹפִים - שׁוֹרְפוֹ בִּמְקוֹמוֹ, וְאִם לָאו -חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, הֲרֵי, לֹא אָמְרוּ לַחֲזֹר, אֶלָּא לְהָקֵל עָלָיו. עַד כַּמָּה הֵן חוֹזְרִין? בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: עַד כְּשֶׁנֵּי בֵיצִים, וְלֹא מְצִינוּ לוֹ חָבֵר. רָצָה לְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי בִירָה מֵעֲצֵי עַצְמוֹ, אוֹ עַל גַּגּוֹ מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

יא. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחֲזִיר אֶת הַקְּדוּשִׁין - מַחֲזִירִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַחֲזֹר - אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲמָד וּמוֹשָׁב - עוֹשִׂין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת - אֵין עוֹשִׂין. אֵין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב פָּחוֹת מִשֶּׁבַע פָּעָמִים. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְשָׁאוֹל שְׁלוֹם אֲבֵלִים בְּשַׁבָּת - שׁוֹאֲלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִשְׁאוֹל - אֵין שׁוֹאֲלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִהְיוֹת אֲבֵלִים הוֹלְכִין לְאַחַר הַמִּטָּה - הוֹלְכִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַלֵּךְ - אֵין הוֹלְכִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - מַדְלִיקִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק - אֵין מַדְלִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מַדְלִיקִין בְּפוּנְדָּקָאוֹת וּבְבֵית הַמַּיִם, אֲבָל שֶׁאָמְרוּ מַדְלִיקִין וְאֲבָל שֶׁאָמְרוּ אֵין מַדְלִיקִין - שְׁנֵיהֶם לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לְדָבָר אֶחָד: מִשּׁוּם הֶרְגֵּל עֲבֵרָה.

יב. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּמֹחֲבָר לַקַּרְקַע עַד חֲצוֹת - עוֹשִׂין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת - אֵין עוֹשִׂין.

יג. מֵאֵימָתַי אַרְבָּעָה עָשָׂר אָסוּר בִּמְלָאכָה? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מֵאוֹר אַרְבָּעָה

הַשָּׁלֵם

עָשָׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁתָּנִץ הַחַמָּה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַבִּי יְהוּדָה: הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁמִּקְצָת הַיּוֹם אָסוּר בִּמְלָאכָה וּמִקְצָתוֹ מֻתָּר? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ עַל עַצְמוֹ, שֶׁמִּקְצָתוֹ מֻתָּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ וּמִקְצָתוֹ אָסוּר.

יד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ אֵין עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, אֲבָל שָׁלֹשׁ אֻמָּנִיּוֹת עוֹשִׂין: הַחַיָּטִין, וְהַסַּפָּרִין, וְהַכּוֹבְסִין. הַחַיָּטִין - שֶׁכֵּן מָצִינוּ הֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ בַּמּוֹעֵד. הַסַּפָּרִין - שֶׁכֵּן נָזִיר וּמְצֹרָע, וּמִי שֶׁעָלְתָה לוֹ מַכָּה בְּרֹאשׁוֹ, מְסַפְּרִין בַּמּוֹעֵד. הַכּוֹבְסִין - שֶׁכֵּן הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, וְהַיּוֹצֵא בֵּית הָאֲסוּרִים מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הָרַצְעָנִין, שֶׁכֵּן עוֹלֵי רְגָלִים מִתְקַנִּין מִנְעָלֵיהֶן וְסַנְדָּלֵיהֶן בְּחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. הַזֶּבֶל שְׁבְּחָצֵר - מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לַצָּדָדִין, שֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבָּחָצֵר - מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לָאַשְׁפָּה.

טו. שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ, שְׁלֹשָׁה בִּרְצוֹן חֲכָמִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ בִּרְצוֹן חֲכָמִים: מֵרְכִיבִין דְּקָלִים בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין לִפְנֵי הָעֹמֶר - בִּרְצוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים: גּוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֹמֶר, וְאוֹכְלִין נְשׁוֹרִין בְּשַׁבָּת, וּמַתִּירִין גְּמִזִּיוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ - שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אִם בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, יְהוּ כָּל אָדָם עוֹשִׂין כֵּן! אֵלּוּ וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. עַל שָׁלֹשָׁה מְחוּ בְיָדָן, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מְחוּ בְיָדָן, וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא מְחוּ בְיָדָן: מַרְכִיבִין דְּקָלִים בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֹמֶר - וְלֹא מְחוּ בְיָדָן. אֵלּוּ שֶׁמְּחוּ בְיָדָן: מַתִּירִין גְּמִזִּיוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ - שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה. וְאוֹכְלִין נְשׁוֹרִין בְּשַׁבָּת, וְנוֹתְנִין פֵּאָה לַיָּרָק - וּמְחוּ בְיָדָן חֲכָמִים.

תּוֹסֶפְתָּא

טז. כֵּיצַד כּוֹרְכִין אֶת שְׁמַע? אוֹמְרִים: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", וְלֹא הָיוּ מַפְסִיקִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַפְסִיקִין הָיוּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ" וְגוֹ'.

יז. כֵּיצַד נוֹתְנִין פֵּאָה לַיֵּרָק? לֹא הָיוּ נוֹתְנִין אֶלָּא לַלֶּפֶת וְלַקַּפְלוֹט - מִפְּנֵי שֶׁלְּקִיטָתָן כְּאַחַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לַכְּרוּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בִּבְנוֹ שֶׁל 'נְבוֹ הָיוּ'[1], שֶׁנָּתַן פֵּאָה לַלֶּפֶת, וּבָא אָבִיו וּמָצָא עֲנִיִּים עַל פֶּתַח גִּנָּתוֹ. אָמַר לָהֶם: בָּנַי! לֹא נָחוּשׁ לְדִבְרֵי חֲכָמִים? הַשְׁלִיכוּ מַה שֶּׁבִּידְכֶם! וְהִשְׁלִיכוּ, וְנָתַן כִּפָּלַיִם בְּמַעֲשֵׂר. וְלֹא שֶׁהִיתָה עֵינוֹ צָרָה, אֶלָּא שֶׁחָשׁ לְדִבְרֵי חֲכָמִים.

יח. כֵּיצַד אוֹכְלִין נְשׁוּרִין בַּשַּׁבָּת? שֶׁהָיוּ פּוֹתְחִין גַּגּוֹתֵיהֶן וּפַרְדְּסוֹתֵיהֶן לַעֲנִיִּים שֶׁהָיוּ בִּשְׁנֵי בַצָּרוֹת, וְהָיוּ עֲנֵיֵי יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין וְאוֹכְלִין נְשׁוּרִין - מוּתָּרוֹת תְּמָרִים בַּשַּׁבָּת. כֵּיצַד מַתִּירִין גִּמְזִיּוֹת הֶקְדֵּשׁ? אָמְרוּ לָהֶן: אֲבוֹתֵינוּ, כְּשֶׁהֶקְדִּישׁוּ, לֹא הִקְדִּישׁוּ אֶלָּא קוֹרוֹת עַצְמָן, מִפְּנֵי שֶׁבַּעֲלֵי אֲגֻרּוֹף בָּאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ, וְאָנוּ נַתִּיר גִּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְשֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה? אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: אִי אַתֶּם מוֹדִין שֶׁגִּדּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ אֲסוּרִין?

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הֵבִיא אֶשְׁמוֹ וְלֹא הֵבִיא גִּזְלוֹ - לֹא יֶהֱא מְמָרֵס בְּדָמוֹ, עַד שֶׁיָּבִיא גִּזְלוֹ, אֶלָּא תִּעֲבֹר צוּרְתוֹ וְיוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הֵבִיא אֶשְׁמוֹ וְלֹא הֵבִיא מְעִילָתוֹ - לֹא יֶהֱא מְמָרֵס בְּדָמוֹ עַד שֶׁיָּבִיא מְעִילָתוֹ, אֶלָּא תִּעֲבֹר צוּרְתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. מְצוֹרָע שֶׁהֵבִיא חַטָּאתוֹ קֹדֶם לַאֲשָׁמוֹ - לֹא יֶהֱא אַחֵר מְמָרֵס בְּדָמָהּ, עַד שֶׁיָּבִיא אֲשָׁמוֹ, אֶלָּא תִּעֲבֹר צוּרְתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ב. כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁהִקְרִיבָן קֹדֶם לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, אוֹ שֶׁעִכְּבָן אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין, שֶׁאֵין לְךָ קֹדֶם

[1] שֵׁם אָדָם.

הַשָּׁלֵם

תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר אֶלָּא קְטֹרֶת בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמִּתְעַכֵּב אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אֶלָּא קְטֹרֶת, וְנֵרוֹת, וּפֶסַח בְּעַרְבֵי פְּסָחִים, וּמְחַסְּרֵי כַפָּרָה בְּעֶרֶב פֶּסַח - שֶׁטּוֹבֵל שֵׁנִית וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מְחַסְּרֵי כַפָּרָה אַף בְּשְׁאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה - שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל בַּקֳּדָשִׁים לָעֶרֶב.

ג. שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹ, וּמַרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּשֶׁר בַּשְּׁחִיטָה. כֵּיצַד שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו? שְׁחָטוֹ לְחוֹלֶה וּלְזָקֵן שֶׁאֵינָם יְכוֹלִין לֶאֱכֹל כַּזַּיִת. כֵּיצַד שֶׁלֹּא לְמָנוּיָיו? נִמְנוּ עָלָיו חֲבוּרָה זוֹ, וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם חֲבוּרָה אַחֶרֶת. שְׁחָטוֹ לְמַלִּין, וְלָעֲרֵלִין, לַטְּהוֹרִין, וְלַטְּמֵאִין - כָּשֵׁר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: וְהַדִּין נוֹתֵן שֶׁיְּהֵא פָּסוּל, הוֹאִיל וְהַזְּמַן פּוֹסֵל, וְעֲרֵלָה פּוֹסֶלֶת, מַה זְּמַן עֲשָׂה בּוֹ מְקֻצָּתוֹ כְּכֻלּוֹ, אַף עֲרֵלָה נַעֲשֶׂה בָּהּ מְקֻצָּתָהּ כְּכֻלָּהּ, אוֹ כַּלַּךְ לְדֶרֶךְ זוֹ, הוֹאִיל וְעֲרֵלָה פּוֹסֶלֶת וְטֻמְאָה פּוֹסֶלֶת, מַה טֻמְאָה לֹא עָשָׂה בָּהּ מְקֻצָּתָהּ כְּכֻלָּהּ, אַף עֲרֵלָה לֹא נַעֲשֶׂה בָּהּ מְקֻצָּתָהּ כְּכֻלָּהּ, נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה? דָּנִין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאַל יוֹכִיחַ זְמַן שֶׁנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים. אוֹ כַּלַּךְ לְדֶרֶךְ זוֹ, דָּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא הַתִּיר מִכְּלָלוֹ מִדָּבָר שֶׁלֹּא הִתִּיר מִכְּלָלוֹ, וְאַל תּוֹכִיחַ טֻמְאָה שֶׁהִתִּירָה מִכְּלָלָהּ.

ד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, וְהַפֶּסַח עַצְמוֹ - כָּשֵׁר, וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. אֶחָד הַשּׁוֹחֵט, וְאֶחָד הַזּוֹרֵק, וְאֶחָד הַמַּקְטִיר, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהוּא לַשּׁוֹחֵט, אוֹ לַזּוֹרֵק, אוֹ לַמַּקְטִיר, אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה, הָיָה לְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם - פָּטוּר. אֲבָל הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף מִבִּפְנִים, עַל הֶחָמֵץ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה.

ה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, לִשְׁמוֹ - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר. שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּסוּל. וּבַמּוֹעֵד,

תּוֹסֶפְתָּא

לִשְׁמוֹ - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּסוּל. שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא בַּפֶּסַח, אֲבָל אֵין רְאוּיִין לָבֹא בַּפֶּסַח - בֵּין לִשְׁמוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּסוּל. בְּחָלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, לִשְׁמוֹ - פָּסוּל, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר. וְאֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁרָאוּי לְהָבִיא פֶּסַח, אֲבָל אֵין רָאוּי לְהָבִיא פֶּסַח, בֵּין לִשְׁמוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר.

ו. הַפֶּסַח שֶׁעִבְּרָה שְׁנָתוֹ, וּשְׁחָטוֹ בִּזְמַנּוֹ לִשְׁמוֹ, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֲחֵרִים לְשֵׁם פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וּמַה אִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ - כָּשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ, בִּזְמַנּוֹ, שֶׁכָּשֵׁר לִשְׁמוֹ, אֵינוֹ דִין שֶׁיִּכְשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אוֹ חֻלּוּף הַדְּבָרִים, וּמַה אִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ, כָּשֵׁר הוּא לְשֵׁם אֲחֵרִים, יִכָּשֵׁר פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ! וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר לִי: מַה לִּי הֻכְשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה לִשְׁמוֹ - שֶׁכֵּן הוּא כָּשֵׁר לְשֵׁם אֲחֵרִים, יִכְשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לְשֵׁם אֲחֵרִים? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם כֵּן, הֲרַעְתָּ כֹּחַ פֶּסַח וְנָתַתִּי כֹּחַ לְשַׁלְמִים. חָזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְדָנוֹ דִין אַחֵר: מָצִינוּ מוֹתָר פֶּסַח - בָּא שְׁלָמִים, וְאֵין מוֹתָר שְׁלָמִים בָּא פֶּסַח. וּמַה פֶּסַח שֶׁמּוֹתָרוֹ בָּא שְׁלָמִים - שְׁחָטוֹ בִּזְמַנּוֹ לְשֵׁם שְׁלָמִים פָּסוּל, שְׁלָמִים שֶׁאֵין מוֹתָרוֹ בָּא פֶּסַח, אִם שְׁחָטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בִּזְמַנּוֹ אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהוּ פְּסוּלִין? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מָצִינוּ מוֹתָר חַטָּאת בָּא עוֹלָה וְאֵין מוֹתָר עוֹלָה בָּא חַטָּאת. וּמַה חַטָּאת שֶׁמּוֹתָרָהּ בָּא עוֹלָה, שְׁחָטָהּ לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה, עוֹלָה שֶׁאֵין מוֹתָרָהּ בָּא חַטָּאת, שְׁחָטָהּ לְשֵׁם חַטָּאת אֵינוֹ דִין שְׁתְּהֵא פְּסוּלָה? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת שֶׁכֵּן כְּשֵׁרָה לִשְׁמָהּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ אֶלָּא בִּזְמַנּוֹ? וְהוֹאִיל וְהוּא פָּסוּל לִשְׁמוֹ, דִּין הוּא שֶׁיִּפָּסְלוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ, הוֹאִיל וְאֵין כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, אִם שָׁחֲטוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - הֲרֵי זֶה פָּסוּל.

ז. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח לְאוֹכְלוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - כָּשֵׁר. לְאוֹכְלוֹ נָא וְשָׁלוּק וּמְבֻשָּׁל - כָּשֵׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל בְּנֵי הַחֲבוּרָה, וְאָמַר: שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שְׁחַטְתִּיו - שׁוּרַת הַדִּין אֵין נֶאֱמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא הִתְחִילוּ בּוֹ - נֶאֱמָן, מִשֶּׁהִתְחִילוּ בּוֹ - אֵינוֹ נֶאֱמָן.

ח. הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שַׁחֲרִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר, כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר. וּבֶן בְּתֵירָא פּוֹסֵל, כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בִּשְׁלִשָּׁה בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הוֹאִיל וּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר אֵינוֹ רָאוּי, וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית אֵינוֹ רָאוּי, מַה שְּׁלִשָּׁה עָשָׂר, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, אַף אַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר. הֵשִׁיב רַבִּי לְסַיֵּעַ דִּבְרֵי בֶן בְּתֵירָא: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר, שֶׁאֵין מִקְצָתוֹ רָאוּי, תֹּאמַר בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, שֶׁמִּקְצָתוֹ רָאוּי? הוֹאִיל וּמִקְצָתוֹ רָאוּי, אִם שְׁחָטוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּסוּל.

ט. פֶּסַח רִאשׁוֹן בְּשֶׁלֹּשׁ כִּתּוֹת, וְאֵין פֶּסַח שֵׁנִי בְּשֶׁלֹּשׁ כִּתּוֹת. נִשְׁחַט הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם - מַקְטִיר אֶת הַקֶּטֶרֶת וּמֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּבָא לוֹ אֵצֶל פֶּסַח. קָרְעוּ וְהוֹצִיא אֶת אֻמּוּרָיו, אֲפִלּוּ שֶׁל אַרְבָּעָה וְשֶׁל חֲמִשָּׁה, נָתְנוּ בַּמֵּיגָס וְהִקְטִירוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּבְשַׁבָּת הָיָה מַלְבִּישָׁן בְּגִוּיתֵיהֶן, וּמְנִיחָן וְיוֹצֵא. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת - לֹא הָיָה מַפְשִׁיט אֶלָּא עַד מְקוֹם חֲזֵה. כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ, שׁוֹפֵךְ שְׁפִיכָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד - פָּסוּל. הַלְוִיִּם עוֹמְדִין עַל דּוּכָנָן וְגוֹמְרִין הַלֵּל בְּשׁוּרָה, אִם גָּמְרוּ - שָׁנוּ, וְאִם שָׁנוּ - שִׁלְּשׁוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁלְּשׁוּ מִימֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מִימֵיהֶן שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעוּ לְ״אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה׳ אֶת קוֹלִי״, מִפְּנֵי שֶׁעַמָּהּ מוּעָטִין, וְהִיא הָיְתָה נִקְרֵאת כַּת עֲצֶלָנִית.

י. כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים מְדִיחִין אֶת הָעֲזָרָה שֶׁלֹּא בְרָצוֹן חֲכָמִים. כֵּיצַד מְדִיחִין אֶת הָעֲזָרָה? הָיוּ פּוֹקְקִין אוֹתָהּ וּמַרְגִּילִין לָהּ אַמַּת הַמַּיִם עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית נְקִיָּה כֶּחָלָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹס הָיָה מָמְלֵא מִדָּם הַתַּעֲרוֹבוֹת, וְזוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁאִם יִשָּׁפֵךְ דָּמָן שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, נִמְצָא שֶׁמַּכְשִׁירוֹ. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא לֹא נִתְקַבֵּל בִּכְלִי! וְדַם שֶׁאֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּכְלִי פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ! דָּבָר אַחֵר, שֶׁהוּא דַּם הַתְּמִצִּית וְדַם הַתְּמִצִּית פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוּדָה: לְדִבְרֵיכֶם, לָמָּה פּוֹקְקִין אֶת הָעֲזָרָה, וְהָיוּ כֹּהֲנִים מַשְׁקִיעִין בְּדָם עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁבַח הוּא לִבְנֵי אַהֲרֹן שֶׁיְּהֵלְכוּ בְּדָם עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כַּת שְׁלִישִׁית הָלְכָה וְיָשְׁבָה לָהּ בְּעֶזְרַת נָשִׁים.

יא. פַּעַם אַחַת חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שָׁאֲלוּ אֶת הַלֵּל הַזָּקֵן: פֶּסַח, מַהוּ שֶׁיִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? אָמַר לָהֶם: וְכִי פֶּסַח אֶחָד יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? וַהֲלוֹא הַרְבֵּה מִשָּׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּסָחִים יֵשׁ לָנוּ שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת! חָבְרוּ עָלָיו כָּל הָעֲזָרָה, אָמְרוּ לוֹ: מְנַיִן לְךָ? אָמַר לָהֶם: תָּמִיד, קָרְבָּן צִבּוּר - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף פֶּסַח קָרְבָּן צִבּוּר - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. דָּבָר אַחֵר: נֶאֱמַר בְּתָמִיד (בְּמִדְבַּר כח, ב): ״מוֹעֲדוֹ״, וְנֶאֱמַר בַּפֶּסַח (בְּמִדְבַּר ט, ב): ״מוֹעֲדוֹ״; מָה מוֹעֲדוֹ הָאָמוּר בְּתָמִיד - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף מוֹעֲדוֹ הָאָמוּר בְּפֶסַח - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. וְעוֹד קַל וָחֹמֶר: וּמָה תָּמִיד שֶׁאֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, פֶּסַח שֶׁחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת - אֵינוֹ דִין שֶׁיִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? וְעוֹד מְקַבָּלַנִי מֵרַבּוֹתַי שֶׁפֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא פֶּסַח רִאשׁוֹן, אֶלָּא פֶּסַח שֵׁנִי, וְלֹא פֶּסַח צִבּוּר אֶלָּא פֶּסַח יָחִיד. אָמְרוּ לוֹ:

הַשָּׁלֵם

מַה יְּהֵא עַל הָעָם שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ סַכִּינִין וּפְסָחִים לַמִּקְדָּשׁ? אָמַר לָהֶם: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי, אֶלָּא הַנַּח לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל אִם אֵין נְבִיאִים הֵן, בְּנֵי נְבִיאִים הֵן, מַה עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה? מִי שֶׁפִּסְחוֹ טָלֶה - טָמְנוֹ בְּצִמְרוֹ, גְּדִי - קְשָׁרוֹ בֵּין קַרְנָיו, וְהֵבִיאוּ סַכִּינִין וּפְסָחִים לַמִּקְדָּשׁ, וְשָׁחֲטוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן. בּוֹ בַּיּוֹם מִנּוּ אֶת הַלֵּל הַנָּשִׁיא, וְדָרַשׁ לָהֶם בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח.

יב. פַּעַם אַחַת בִּקֵּשׁ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ לֵידַע כַּמָּה מִנְיָין שֶׁל אוּכְלוּסֵי יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר לָהֶם לַכֹּהֲנִים: הַפְרִישׁוּ לִי כְּלִיָּא מִכָּל פֶּסַח וּפֶסַח! וְהִפְרִישׁוּ לוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף זוּגוֹת שֶׁל כַּלְיוֹת, כְּפָלַיִם כִּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְאֵין לְךָ כָּל פֶּסַח וּפֶסַח שֶׁלֹּא הָיוּ עָלָיו יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה מְנוּיִן, חוּץ מִטְּמֵא, וְשָׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. בּוֹ בְּיוֹם נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר הַבַּיִת, וְלֹא הָיָה מַחֲזִיקָם. וְהָיָה קוֹרְעָן אוֹתוֹ: ׳פֶּסַח מְעוּבִּין׳.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת - כָּךְ מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֶעֱרֶב שַׁבָּת - אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְכָל מְלָאכָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֶעֱרֶב שַׁבָּת - דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר: אָמוּרִי צִבּוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהֵן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת בִּזְמַנּוֹ! וּמַה לִי מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה, וּמַה לִי מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה לִפְנֵי שְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מַה לְמַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּן דָּחֲתָה שְׁחִיטָתָהּ אֶת הַשַּׁבָּת, יִדְחוּ מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה לִפְנֵי שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא דָּחֲתָה שְׁחִיטָתָהּ אֶת הַשַּׁבָּת? וְעוֹד, שֶׁמָּא יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל וְנִמְצָא חֹלֶל אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא עָשָׂה מִצְוָתָהּ.

ב. פֶּסַח בָּא מִן הַצֹּאן וְאֵינוֹ בָּא מִן הַבָּקָר, בָּא מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, בָּא מִן הַזְּכָרִים וְאֵינוֹ בָּא מִן הַנְּקֵבוֹת, בָּא בֶּן שָׁנָה וְאֵינוֹ בָּא בֶּן שְׁתֵּים, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

נָאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָיו, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי. וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

ג. חֲגִיגָה הַבָּאָה עִמּוֹ - בָּאָה מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר, וּמִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵבוֹת, וּבָאָה בַּת שְׁנָתָהּ וּבַת שְׁתַּיִם, וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. חֲגִיגָה הַבָּאָה עִמּוֹ - הִיא נֶאֱכֶלֶת תְּחִלָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא פֶּסַח נֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע. בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: חֲגִיגָה הַבָּאָה עִם הַפֶּסַח - הֲרֵי הִיא כַּפֶּסַח, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וָלַיְלָה, וַחֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר נֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וַחֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ מִשּׁוּם שִׂמְחָה, וְאֵין יוֹצֵא בָּהּ מִשּׁוּם חֲגִיגָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חֲגִיגָה הָעוֹלָה עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, וְתַבְשִׁילִין הָעוֹלִים עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן - הֲרֵי אֵלּוּ מִתְבָּעֲרִין עִמּוֹ.

ד. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. אֶחָד דְּבָרִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח, וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁאֵין רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח, וּשְׁחָטָן לְשׁוּם פֶּסַח. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם חַטָּאת צִבּוּר, לְשֵׁם עוֹלוֹת, וּפֶסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בַּשַּׁבָּת שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּטוּר. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דְּבָרִים שֶׁאֵין רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח, וְהַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם חַטָּאת צִבּוּר, וּלְשֵׁם עוֹלַת צִבּוּר - שֶׁהוּא חַיָּב, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל דְּבָרִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח, וּשְׁחָטָם לְשֵׁם פֶּסַח, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

ה. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתָּמִיד בַּשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: שָׁמַעְתִּי שֶׁהַשּׁוֹחֵט 'תָּמִיד' בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵינוֹ מְבֻקָּר - חַיָּב חַטָּאת, וַיַּחֲזֹר וְיָבִיא תָּמִיד אַחֵר לְהַכְשִׁירוֹ, חוּץ מִן הַנִּשְׁחָט, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח, לא): "תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם"; כְּשֶׁהֵן מְבֻקָּרִין - הֵן תְּמִידִין, כְּשֶׁאֵינָן מְבֻקָּרִין - אֵינָן תְּמִידִים.

ו. שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע שֶׁמְּשְׁכוּ בְּעָלִים אֶת יְדֵיהֶן, אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת כְּדֵי שֶׁיֵּדַע - הֲרֵי זֶה חַיָּב. וּתְעַבֵּר צוּרָתוֹ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. וְאִם לָאו - הֲרֵי זֶה פָּטוּר. חַטָּאת צִבּוּר שֶׁשְּׁחָטָן בַּשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וַיֵּקָטִיר אֲמוּרִין לָעֲרֵב.

ז. חַטָּאת יָחִיד וְעוֹלַת יָחִיד, שֶׁשְּׁחָטָן בַּשַּׁבָּת לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - חַיָּב, שֶׁהֲרֵצוּ הַבְּעָלִים. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לַצִּבּוּר, וְאֵין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לַצִּבּוּר וְאֵין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁשַּׁפּוּד שֶׁל עֵץ אֵין נִשְׂרָף, כָּךְ שַׁפּוּד שֶׁל מַתֶּכֶת אֵין מַרְתִּיחַ. אָמְרוּ לוֹ: זֶה חַם מִקָּצָתוֹ - חַם כֻּלּוֹ, וְזֶה חַם מִקָּצָתוֹ - אֵינוֹ חַם כֻּלּוֹ.

ט. פֶּסַח שֶׁסָּכוּ יַיִן וְשֶׁמֶן, אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַטֵּף מִלְמַעְלָה לְמַטָּה - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בְּשׁוּל. בְּשָׁלוֹ וְאַחַר כָּךְ צָלָאוֹ, אוֹ צָלָאוֹ וְאַחַר כָּךְ בְּשָׁלוֹ - הֲרֵי זֶה אָסוּר. אֵין מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעַיִם וְאֵין טוֹפְלִין אוֹתָן בְּחַרְסִית וּבָאֲדָמָה, אֲבָל מְפַסְפְּסִין אוֹתָן בָּאוּר.

י. הַפֶּסַח צוֹלִין אוֹתוֹ שָׁלֵם, וְאֵין צוֹלִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, רָצָה - מְנַתְּחוֹ וּמְטַילוֹ אֵבֶר אֵבֶר עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, וְאֵין צוֹלִין שְׁנֵי פְּסָחִים בְּתַנּוּר אֶחָד מִפְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת. אֲפִלּוּ זֶה גְּדִי וְזֶה טָלֶה מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵרָה. אֲבָל צוֹלִין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּסָחִים בְּאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה תַּנּוּרִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, נֶאֱמָן אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה לוֹמַר: 'פֶּסַח זֶה שֶׁל אוֹתָהּ חֲבוּרָה הוּא'. הַפֶּסַח אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם נוֹתָר, וְאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שִׁישִּׁי

א. אֵימָתַי אָמְרוּ: 'הַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּטֻמְאָה'? בִּזְמַן שֶׁבָּא מִתְּחִלָּתוֹ בְּטֻמְאָה. שְׁחָטוֹ

הַשָּׁלֵם

תוֹסֶפְתָּא

בְּטָהֳרָה, וְאַחַר כָּךְ נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים - יִזֶּרֶק הַדָּם בְּטָהֳרָה, וְאֵל יֹאכַל הַבָּשָׂר בְּטֻמְאָה. הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְמֵאִין, וְכֹהֲנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְהוֹרִין, אוֹ שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִין, וְכֹהֲנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין. וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל וְכֹהֲנִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין - יַעֲשׂוּ בְּטֻמְאָה, שֶׁאֵין קָרְבָּן צִבּוּר חָלוּק.

ב. הַצִּבּוּר וְהַכֹּהֲנִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין - עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטֻמְאָה. אֵימָתַי פֶּסַח בָּא בְּטֻמְאָה? בִּזְמַן שֶׁרֻבּוֹ שֶׁל צִבּוּר טְמֵאִין, הָיוּ חֲצָיָן טְהוֹרִין וְחֲצָיָן טְמֵאִין - הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. הַיָּחִיד מַכְרִיעַ אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטֻמְאָה - דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן מַתְיָה אוֹמֵר: אֵין הַיָּחִיד מַכְרִיעַ אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ה): "לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ". רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שִׁבְּט אֶחָד טָמֵא, וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים טְהוֹרִין. הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין לְעַצְמָן. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַצִּבּוּר, אֶלָּא: אוֹ כֻּלּוֹ עוֹשִׂין בְּטָהֳרָה, אוֹ כֻּלּוֹ עוֹשִׂין בְּטֻמְאָה.

ג. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מֵהֶן כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ כַּזַּיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם. חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבָעוֹלָה, חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עָלֶיהָ, מִפְּנֵי שְׁכֻלָּהּ כָּלִיל. וּבְמִנְחָה, אֲפִלּוּ כֻּלָּהּ קֻמְצָה - לֹא יִזְרֹק. וּבְפֶסַח, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - הֲרֵי זֶה זוֹרֵק. וְאִם לָאו - לֹא יִזְרֹק.

ד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּטְמָא הַבָּשָׂר, וְחֶלְבִים קַיָּמִין - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֶלְבִים. נִטְמְאוּ הַחֶלְבִים וְהַבָּשָׂר קַיָּם - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַבָּשָׂר. אֲבָל פֶּסַח אֵינוֹ כֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁנִּטְמָא בָּשָׂר וַחֶלְבִין קַיָּמִין - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֶלְבִים, שֶׁלֹּא בָא מִתְּחִלָּתוֹ אֶלָּא לָאֲכִילָה. נִטְמְאוּ חֶלְבִים וְהַבָּשָׂר קַיָּם, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יִזְרֹק, וְאִם לָאו - לֹא יִזְרֹק.

הַשָּׁלֵם

ה. כָּל קָרְבְּנוֹת צִבּוּר וְהֶיְחִיד - הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַדָּם, וְעַל טֻמְאַת הַגּוּף, חוּץ מִנָּזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַדָּם, וְאֵין מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף. וְאִם נִטְמָא טֻמְאַת הַתְּהוֹם - הֲרֵי זֶה מְרַצֶּה. כֵּיצַד? הָיָה הוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ: 'מֵת הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שְׁנִטְמַנְתָּ בּוֹ', אוֹ 'תַּחַת אֶבֶן שֶׁיָּשַׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ, בֵּין מִשֶּׁעָשָׂה פִּסְחוֹ וּבֵין עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה פִּסְחוֹ - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. אֲבָל אִם אָמְרוּ לוֹ: 'קֶבֶר הַתְּהוֹם הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שְׁנִטְמַנְתָּ בּוֹ', אוֹ: 'תַּחַת הָאֶבֶן שֶׁיָּשַׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת פִּסְחוֹ - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. מִשֶּׁהֵבִיא פִּסְחוֹ - אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְכֵן נָזִיר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאָמְרוּ לוֹ: 'מֵת הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שְׁנִטְמַנְתָּ בּוֹ', אוֹ: 'תַּחַת אֶבֶן שֶׁיָּשַׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ, בֵּין מִשֶּׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בֵּין עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו - צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה. אֲבָל אִם אָמְרוּ לוֹ: 'קֶבֶר הַתְּהוֹם הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שְׁנִטְמַנְתָּ בּוֹ', אוֹ 'תַּחַת אֶבֶן שֶׁיָּשַׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו - צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה. מִשֶּׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה.

ו. שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע עַד שֶׁלֹּא מָשְׁכוּ בְּעָלִים אֶת יְדֵיהֶם, אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שְׁנִטְמְאוּ - יִשָּׁרֵף מִיָּד. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁהוּת כְּדֵי שֶׁיֵּדַע - יִשָּׁרֵף מִיָּד, וְאִם לָאו - תֵּעָבֵר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. זֶה הַכְּלָל: אֵרַע פְּסוּל בְּגוּפוֹ - יִשָּׁרֵף מִיָּד, בַּדָּם אוֹ בַּבְּעָלִים - תֵּעָבֵר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ז. אֲבָל הַשּׁוֹרֵף בָּעֲצָמוֹת, וְהַמְּחַתֵּךְ בַּגִּידִים, וּבְקֶרָנַיִם, וּבְטְלָפַיִם - אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין הָרַכִּים - הֲרֵי הֵן כִּבְשָׂר לְכָל דָּבָר. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בְּפֶסַח טָהוֹר - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. וּפֶסַח עַצְמוֹ כָּשֵׁר, וְיוֹצֵא בוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. פֶּסַח כָּשֵׁר - חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. פֶּסַח פָּסוּל - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּשֶׁר וְנִפְסַל - חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם, לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּשֶׁר וְנִפְסַל - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּשֶׁר וְנִפְסַל - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אֲפִילוּ לֹא נִפְסַל בּוֹ אֶלָּא אֵבֶר אֶחָד בִּלְבַד - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

ח. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֲצָמוֹת לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת מֹחַ, מִן הַמֹּחַ שֶׁבְּרֹאשׁ וְשֶׁבַּקּוֹלְיָא - אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. וְהַמֹּחַ עַצְמוֹ - כָּשֵׁר, וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִשּׁוּם נוֹתָר, וּמִשּׁוּם טָמֵא, וּמְטַמֵּא כַּזַּיִת בְּמַשָּׂא וְכַעֲדָשָׁה בְּמַגָּע. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הַמֹּחַ, הֲרֵי הוּא כְּבָשָׂר לְכָל דָּבָר; אָכַל מִמֶּנּוּ כַּזַּיִת, נָא וּמְבֻשָּׁל עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה פָּטוּר. מִשֶּׁחָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. כַּזַּיִת צָלִי עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - פָּטוּר. וּמִשֶּׁחָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה חַיָּב.

ט. הַמּוֹצִיא כַּזַּיִת בָּשָׂר מִבַּיִת לְבַיִת, וּמֻחְבּוֹרָה לַחֲבוּרָה בִּשְׁעַת אֲכִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּלֹא תַּעֲשֶׂה - הֲרֵי זֶה טָהוֹר. וְהָאוֹכְלוֹ - הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, מו): "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה" וְגוֹ', אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל", אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן וּבְגַגּוֹתֵיהֶן. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל"? בַּחֲבוּרָה אַחַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֲרֵי שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין, וְרָאוּ נָחָשׁ אוֹ עַקְרָב - הֲרֵי אֵלּוּ עוֹקְרִין אֶת פִּסְחֵיהֶן, וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, ז): "עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם", אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל"? שֶׁלֹּא יְהֵא שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת אוֹכְלוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ. כְּשֶׁהָיָה שַׁמָּשׁ עוֹמֵד לְמִזְגּ - קוֹפֵץ אֶת פִּיו, וּמַחְזִיר אֶת פָּנָיו, וְלוֹעֵס עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֲצֶל חֲבוּרָתוֹ וּבוֹלֵעַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה אוֹכֵל מִשְּׁנֵי פְּסָחִים. אִם אֵין שָׁם אֶלָּא חֲבוּרָה אַחַת - אוֹכֵל בְּכָל הַבַּיִת כֻּלּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת - מְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַפֶּסַח לַתַּנּוּר עִם חֲשֵׁכָה, וְעוֹשִׁין לוֹ לְמוּדִין[2], וְנוֹתְנִין עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְנוֹתֵן עַל גַּבָּיו כְּסוּי וְנוֹטְלוֹ בַּשַּׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲזִיר. וְאִם הֶחֱזִיר - הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁבָּא לִידֵי מְרוּחַ, וְהַמְמָרֵחַ בְּשַׁבָּת - הֲרֵי זֶה חַיָּב חַטָּאת. מְבַקְּרוֹ וְעוֹדֵהוּ בַּתַּנּוּר. אִם נִצְלָה - נוֹטְלוֹ, וְאִם לָאו, מַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיִּצָּלֶה. נִצְלָה הַחִיצוֹן וְלֹא נִצְלָה הַפְּנִימִי - קוֹלֵף וְאוֹכֵל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַנִּא׳:

ב. הַפֶּסַח מַחֲזִירִין אוֹתוֹ שָׁלֵם, וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אָסוּר, וּבְיוֹם-טוֹב בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מֻתָּר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַפֶּסַח שֶׁמַּחֲזִירִין אוֹתוֹ שָׁלֵם וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הָאֲבָרִים, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזִירִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַחֲזִירִין:

ג. יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין - יֵאָכֵל, וּבְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. הַמְּנָה עַל אֶחָד מֵהֶן - אוֹכֵל בְּמָקוֹם שֶׁהַמְּנָה. הַמְּנָה עַל שְׁנֵי פְּסָחִים - יֹאכַל מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה רִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם מְמַנִּין עַל הַפֶּסַח, עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט, וּמוֹשְׁכִין יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיְּזַרְק עָלָיו אֶת הַדָּם:

ד. לֹא יִשְׁחֹט אָדָם אֶת הַפֶּסַח עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֶלָּא מִדַּעְתָּן. אֲבָל שׁוֹחֵט הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מִדַּעְתָּן וּבֵין שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן. וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ לְעַצְמָן וְשָׁחַט רַבָּן עֲלֵיהֶן - יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן, וְאֵין יוֹצְאִין בְּשֶׁל עַצְמָן, חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיְּכוֹלָה לְמִחּוֹת. עֶבֶד עִבְרִי, וּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ

[2] נְקָרִים.

תּוֹסֶפְתָּא

בֶּן חוֹרִין - אוֹכְלִין מִשֶּׁל עַצְמָן. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין - אוֹכֵל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. הַמְּנָה עַל אֶחָד מֵהֶן - אוֹכֵל מִמָּקוֹם שֶׁהַמְּנָה. הַמְּנָה עַל שְׁנֵי פְּסָחִים - אוֹכֵל מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁנִּשְׁחַט רִאשׁוֹן. וְאִם שָׁחַט שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד - אוֹכֵל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶם. שָׁכַח רַבּוֹ מַה אָמַר לוֹ - שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר נִזְרַק הַדָּם עֲלֵיהֶן:

ה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּמְנוּ עַל הַפֶּסַח, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יֹאכְלוּ, וְאִם לָאו - לֹא יֹאכְלוּ. נִמְנוּ עָלָיו זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם - יֹאכְלוּ, וְהָאַחֲרוֹנִים - לֹא יֹאכְלוּ, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר נִזְרַק עֲלֵיהֶן הַדָּם. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁרָצוּ לְמַנּוֹת אֲחֵרִים לְפִסְחֵיהֶן - הָרִשׁוּת בְּיָדָן, רָצוּ לְהַמְשִׁךְ וּלְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִשׁוּת בְּיָדוֹ, רָצָה לְהַמְשִׁךְ וּלְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִשׁוּת בְּיָדוֹ, לְעוֹלָם נִמְשָׁכִין וְהוֹלְכִין, וּבִלְבַד שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר אֶחָד מֵחֲבוּרָה רִאשׁוֹנָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין מֵחֲבוּרָה רִאשׁוֹנָה בֵּין מֵחֲבוּרָה אַחֲרוֹנָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ אֶת פִּסְחוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁרָצוּ לְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקָן - הָרִשׁוּת בְּיָדָם, וְהַמְּעוֹת חֹלִין. רָצוּ לְהַמְשִׁךְ, לְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקָן - הָרִשׁוּת בְּיָדָם, וְהַמְּעוֹת חֹלִין:

ו. הַמְּמַנֶּה אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִשׁוּת בְּיָדוֹ, הַמְּעוֹת חֹלִין. רָצָה לְהַמְשִׁךְ לְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִשׁוּת בְּיָדוֹ, הַמְּעוֹת חֹלִין. הַמְּמַנֶּה אֲחֵרִים עַל חֲגִיגָתוֹ - הַמְּעוֹת חֹלִין, רָצָה לְהַמְשִׁךְ וּלְמַנּוֹת אֲחֵרִים עַל חֲגִיגָתוֹ - הַמְּעוֹת חֹלִין:

ז. הַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמָיו - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. וְהַמְּעוֹת כָּל שֶׁהֵן - יִפְּלוּ לִנְדָבָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּחַטָּאת וְאָשָׁם. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁמֵּתוּ מִקְצָתָן אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ מִקְצָתָן - הַשְּׁאָר אוֹכְלִין

הַשָּׁלֵם

וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיָה אֶחָד בָּהֶן שֶׁהָיוּ יָדָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶם יְפוֹת, רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: ׳טוֹל חֶלְקְךָ וְצֵא׳, וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּסַח, אֶלָּא אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה וְעָשׂוּ סְבוֹלֶת, רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: ׳טוֹל חֶלְקְךָ וְצֵא לְךָ׳. רָצוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה - בָּא וְאוֹכֵל עִמָּהֶם. מְצוֹרָע - מְסִגְּרִ֫ין שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי. מָחְלָט - שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁמִינִי. יוֹלֶדֶת - שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּיוֹם אַרְבָּעִים לְזָכָר בְּיוֹם שְׁמוֹנִים לִנְקֵבָה. וְכֻלָּן שֶׁנִּטְמְאוּ, בֵּין לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים בֵּין לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - הֲרֵי הֵן כְּמִפְקָח אֶת הַגַּל, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מְפַקֵּחַ בַּגַּל עִתִּים פָּטוּר עִתִּים חַיָּב, כֵּיצַד? גַּל עָגוֹל וְנִמְצָא טָמְאָה תַּחְתָּיו - חַיָּב. גַּל אָרוֹךְ וְנִמְצָא טָמְאָה תַּחְתָּיו - פָּטוּר:

ח. הָיָה טָמֵא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה וְטָהוֹר בְּשָׁעַת זְרִיקָה, טָהוֹר בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה וְטָמֵא בְּשָׁעַת זְרִיקָה - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. חוֹלֶה בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת, חָלִים בְּשָׁעַת זְרִיקָה וְיָכוֹל לוֹכַל כַּזַּיִת. חָלִים בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה וְיָכוֹל לֶאֱכוֹל כְּזַיִת, וְחוֹלֶה בְּשָׁעַת זְרִיקָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, לְעוֹלָם אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ עַד שֶׁיִּהְא חָלִים בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה, וּבְשָׁעַת זְרִיקָה. וְכֻלָּן, סָפֵק נִזְרַק עֲלֵיהֶם דָּם סָפֵק לֹא נִזְרַק עֲלֵיהֶן דָּם, סָפֵק יֵשׁ בָּהּ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד סָפֵק אֵין בּוֹ, סָפֵק טְמֵאִין סָפֵק טְהוֹרִין - פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַסְּפֵקוֹת פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם שֶׁנִּזְרַק עָלֶיהָ דָּם, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה - הֲרֵי זֶה אֵינָהּ אוֹכֶלֶת וּפְטוּרָה מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר יָצְתָה בִּזְרִיקָה. אֲבָל עֶרֶל שֶׁנִּזְרַק עָלָיו דָּם וְאַחַר כָּךְ מָל - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְחַיָּב לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

ט. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל עָרֵל יִשְׂרָאֵל

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל עָרֵל נָכְרִי, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר. אֶחָד נָכְרִי שֶׁמָּל וְאֶחָד שֶׁפָּחָה שֶׁטָּבְלָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: אִיסְטְרַטְיוֹטוֹת הָיוּ שׁוֹמְרֵי צִירִין הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁטּוֹבְלִין וְאוֹכְלִין פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב:

י. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. צִבּוּר שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הוּא, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטֻמְאָה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהֶמְנָּה אֶחָד עִמָּהֶן, אֲפִלּוּ מִן הַצְּדָקָה - הֲרֵי זֶה חוֹלֵק עִמָּהֶן בְּעוֹרוֹת. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁטָּעוּ וְאָכְלוּ פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חַבְרֵיהֶם, אוֹמְרִים לָהֶם: ׳אִכְלוּ אֶת שֶׁלָּנוּ וְאִכְלוּ אֶת שֶׁלָּהֶם׳, וְנִמְצֵאת יַבֶּלֶת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי וְטָעוּ וְאָכְלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חַבְרֵיהֶן, אוֹמְרִין לָהֶם: ׳אִכְלוּ אֶת שֶׁלָּנוּ, אִכְלוּ אֶת שֶׁלָּהֶן׳, וְנִמְצָא יַבֶּלֶת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. נִמְצְאוּ אוֹכְלִין אַרְבָּעָה פִּסְחִים וִידֵי חוֹבָתָן לֹא יָצְאוּ. חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, וְנִמְצָא יַבֶּלֶת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. אֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂים אֶת הַשֵּׁנִי: הַזָּבִים, וְהַזָּבוֹת, וְהַמְצֹרָעִין, וְנִדּוֹת, וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת, הַיּוֹלְדוֹת, הַשּׁוֹגְגִין, וְהָאֲנוּסִין, וְהַמְּזִידִין, וְהַטְּמֵא, וּמִי שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר (בְּמִדְבַּר ט, י): ״טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה״? - שֶׁבָּא הַכָּתוּב לְפָטְרוֹ מִן הַכָּרֵת. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר: ״טָמֵא נֶפֶשׁ״, וְנֶאֱמַר: ״בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה״, מַה טָּמֵא שֶׁסִּפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, אַף דֶּרֶךְ רְחוֹקָה שֶׁסִּפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר ׳רְחוֹק מָקוֹם׳ בַּמַּעֲשֵׂר, וְנֶאֱמַר ׳רְחוֹק מָקוֹם׳ בַּפֶּסַח, מַה ׳רְחוֹק מָקוֹם׳ הָאֲמוּר בַּמַּעֲשֵׂר - חוּץ לִמְקוֹם אֲכִילָתוֹ, אַף ׳רְחוֹק מָקוֹם׳ הָאֲמוּר בַּפֶּסַח - חוּץ לִמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוּץ לִמְקוֹם עֲשִׂיָּתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לְפִיכָךְ נָקוּד עַל ה׳, לוֹמַר, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא רְחוֹקָה וַדַּאי, אֶלָּא מֵאִסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: ״דֶּרֶךְ רְחוֹקָה״ - שׁוֹמֵעַ אֲנִי מֵהֲלָךְ יוֹם אֶחָד, אוֹ מֵהֲלָךְ שְׁנֵי יָמִים, אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״וּבַדֶּרֶךְ לֹא הָיָה״, הֲוֵי: מֵאִסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ קְרוּי ׳דֶּרֶךְ׳.

ב. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בֵּין שְׁנֵי הַפְּסָחִים. וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר לֹא נִתְחַיֵּב בָּרִאשׁוֹן. וְכֵן כְּשֶׁנִּתַּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, הַיָּחִיד עוֹשֶׂה פֶּסַח שֵׁנִי, וְאֵין הַצִּבּוּר עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַצִּבּוּר עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּחִזְקִיָּה שֶׁעִישָּׂה אֶת הַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ל, יח): ״כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן לֹא הִטֶּהָרוּ״ וְגוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא מִפְּנֵי שֶׁעִישָּׂה לַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁעִבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן, שֶׁאֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא אֲדָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף מִפְּנֵי שֶׁעִישָּׂה לַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה שֶׁל נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים - שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת אֶת הַתְּפִלָּה.

ג. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי: הָרִאשׁוֹן בְּשָׁלֹשׁ כְּתוֹת וְאֵין הַשֵּׁנִי בְּשָׁלֹשׁ כְּתוֹת. הָרִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה, וְאֵין הַשֵּׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה. הָרִאשׁוֹן חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי נָתָן. רַבִּי אוֹמֵר: אַף הַשֵּׁנִי חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: אִם עָשׂוּ אֶת הַשֵּׁנִי - אֵין חַיָּבִין כָּרֵת עַל הָרִאשׁוֹן, לֹא עָשׂוּ אֶת הַשֵּׁנִי - חַיָּבִין כָּרֵת עַל הָרִאשׁוֹן. הָרִאשׁוֹן טָעוּן חֲגִיגָה, וְאֵין הַשֵּׁנִי טָעוּן חֲגִיגָה. הָרִאשׁוֹן נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה, וְהַשֵּׁנִי יוֹם אֶחָד.

הַשָּׁלֵם

ד. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶן הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי: הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר בּוֹ (שמות יב, ה): "שֶׂה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה", וְהַשֵּׁנִי כַּיּוֹצֵא בּוֹ. הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר בּוֹ (שם יב, ט): "אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל", וְהַשֵּׁנִי כַּיּוֹצֵא בּוֹ. הָרִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַשֵּׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. הָרִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה, וְהַשֵּׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה. הָרִאשׁוֹן טָעוּן לִינָה, וְהַשֵּׁנִי טָעוּן לִינָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין הַשֵּׁנִי טָעוּן לִינָה, אֶלָּא כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נִכְנָס וְשׁוֹחֵט אֶת פִּסְחוֹ בָּעֲזָרָה, וְיוֹצֵא וּמַסְפִּיד אֶת אָבִיו בְּבֵית פָּגֵי.

ה. בִּזְמַן שֶׁהַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּטֻמְאָה: טְמֵא מֵת נִכְנָס לָעֲזָרָה וְאוֹכְלוֹ, זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִכָּנְסוּ, וְאִם נִכְנְסוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִכְנְסוּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה, ב): "וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב" וְגוֹ'; בְּשָׁעָה שֶׁטְּמֵא נֶפֶשׁ חַיָּב - זָבִין וּמְצֹרָעִין חַיָּבִין, בְּשָׁעָה שֶׁאֵין טְמֵא נֶפֶשׁ חַיָּב - אֵין זָבִין וּמְצֹרָעִין חַיָּבִין. בִּזְמַן שֶׁהַפֶּסַח בָּא בְּטֻמְאָה - טְמֵא מֵת נִכְנָס לָעֲזָרָה, וְשׁוֹחֵט. זָבִים, וְזָבוֹת, נִדּוֹת, וְיוֹלְדוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִשְׁחָטוּ. וְאִם שָׁחֲטוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם שָׁחֲטוּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז, כ): "כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה'" וְגוֹ'; הַנִּשְׁחָט לַטְּהוֹרִין - חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה, הַנִּשְׁחָט לַטְּמֵאִים - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה.

ו. פֶּסַח רִאשׁוֹן - שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וּבַשֵּׁנִי - עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה לַאֲחֵרִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: פֶּסַח שֵׁנִי שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר פֶּסַח רִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִשָּׁה - בְּרִאשׁוֹן עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה לַאֲחֵרִים. בַּשֵּׁנִי - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה לַאֲחֵרִים, בַּשֵּׁנִי אֵין שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ כָּל עִקָּר. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְּיוֹסֵף הַכֹּהֵן שֶׁהֶעֱלָה אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי וְהֶחְזִירוּהוּ, שֶׁמָּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה. אָמַר לוֹ: לֹא שֶׁמָּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה', אֶלָּא שֶׁאֵין הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח שֵׁנִי.

ז. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת, פֶּסַח מִצְרַיִם - מִקָּחוֹ מִבֶּעָשׂוֹר, שְׁחִיטָתוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וּפֶסַח דּוֹרוֹת - חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. פֶּסַח מִצְרַיִם - לֹא נֶהֱגוּ בּוֹ דַּקִּין, וְתַבְלוּלִין, אֶתְנַן וּמְחִיר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שמות יב, ד): "וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ", מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אַף בְּפֶסַח דּוֹרוֹת כֵּן, וְכָל כָּךְ לָמָּה? כְּדֵי שֶׁלֹּא יַנִּיחַ אָדָם שְׁכֵנוֹ הַקָּרוֹב אֶל בֵּיתוֹ, וְיֵלֵךְ וְיַעֲשֶׂה אֶת פִּסְחוֹ אֵצֶל חֲבֵרוֹ, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (משלי כז, י): "טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק". פֶּסַח מִצְרַיִם - לֹא הָיָה טָעוּן דָּמִים וַחֲלָבִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם - נֶאֱמַר בּוֹ (שמות יב, כב): "וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת", מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שמות יב, כב): "וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר", מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם - כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹחֵט בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, פֶּסַח דּוֹרוֹת - כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין בְּמָקוֹם אֶחָד. פֶּסַח מִצְרַיִם - מָקוֹם אֲכִילָה שָׁם הָיְתָה לִינָה, פֶּסַח דּוֹרוֹת - אוֹכְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד וְלָנִין בְּמָקוֹם אַחֵר. אֶחָד פֶּסַח מִצְרַיִם וְאֶחָד פֶּסַח דּוֹרוֹת, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲבָדִים שֶׁלֹּא מָלוֹ, וּשְׁפָחוֹת שֶׁלֹּא טָבְלוּ - מְעַכְּבִין אוֹתוֹ מִלֶּאֱכֹל בַּפֶּסַח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, בְּפֶסַח מִצְרַיִם הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶן פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת: פֶּסַח מִצְרַיִם בִּשְׁלֹשׁ כְּתוֹת וּפֶסַח דּוֹרוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שמות יב, ה): "שֶׂה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה", פֶּסַח דּוֹרוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שם יב, י): "וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר", פֶּסַח דּוֹרוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁלֹּא נֶאֱסַר חָמֵץ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא יוֹם אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג, ג): "לֹא

תּוֹסֶפְתָּא

יֵאָכֵל חָמֵץ", וְנֶאֱמַר "הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים". פֶּסַח מִצְרַיִם טָעוּן שִׁיר, וּפֶסַח דּוֹרוֹת טָעוּן שִׁיר.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. פֶּסַח שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין - יַקְרִיב חֻלִּין לְשֵׁם פֶּסַח, וַהֲרֵי הֵן כִּשְׁנֵי זְבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ. שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן - זֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד וְזֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד, זֶה מִמִּנָּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְזֶה מִמִּנָּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, זֶה בָּא אֵצֶל זֶה וְזֶה בָּא אֵצֶל זֶה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: 'אִם שֶׁלִּי הוּא הַפֶּסַח - יָדֶיךָ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֵיתָ עַל שֶׁלְּךָ':

ב. שְׁנַיִם שֶׁל שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, שְׁלֹשָׁה שֶׁל אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה, אַרְבָּעָה שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, חֲמִשָּׁה שֶׁל שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה, שִׁשָּׁה שֶׁל שִׁבְעָה שִׁבְעָה, שִׁבְעָה שֶׁל שְׁמוֹנָה שְׁמוֹנָה, שְׁמוֹנָה שֶׁל תִּשְׁעָה תִּשְׁעָה, תִּשְׁעָה שֶׁל עֲשָׂרָה - מְמַנִּין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה, וּמֵחֲבוּרָה אַחֲרוֹנָה שְׁנַיִם מַפְרִישִׁין פֶּסַח אֶחָד, וְאוֹמְרִין: 'כָּל שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ פֶּסַח זֶה - יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּנוּ וְנִמְנִינוּ עַל שֶׁלּוֹ'. נִמְצָא שִׁלְשָׁה שֶׁל שְׁנַיִם שְׁנַיִם, אַרְבָּעָה שֶׁל שְׁלוֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, חֲמִשָּׁה שֶׁל אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה, שִׁשָּׁה שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, שִׁבְעָה שֶׁל שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה, שְׁמוֹנָה שֶׁל שִׁבְעָה שִׁבְעָה, תִּשְׁעָה שֶׁל שְׁמוֹנָה שְׁמוֹנָה, עֲשָׂרָה שֶׁל תִּשְׁעָה תִּשְׁעָה, נִמְשָׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה, וּמַפְרִישִׁין פֶּסַח אֶחָד, וְאוֹמְרִים: 'כָּל מִי שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ פֶּסַח זֶה - יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּנוּ וְנִמְנִינוּ עַל שֶׁלּוֹ', נִמְצְאוּ אוֹחֲזִין אֶת הַטְּפֵלָה וּמַנִּיחִין אֶת הָעִקָּר. אָמַר לָהֶם וְאָמְרוּ לוֹ - אוֹכֵל שָׁם הָרִאשׁוֹן, לֹא אָמַר לָהֶם וְלֹא אָמְרוּ לוֹ - אֵינָן אַחְרָאִין זֶה לָזֶה. מִכָּאן אָמְרוּ: יָפֶה שְׁתִיקָה לַחֲכָמִים, קַל וָחֹמֶר לַטִּפְּשִׁים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מִשְׁלֵי יז, כח): "גַּם אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב", וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר חָכָם מַחֲרִישׁ. "וְאוֹטֵם שְׂפָתָיו נָבוֹן":

הַשָּׁלֵם

ג. נִתְעָרֵב בְּעוֹלָה - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן פֶּסַח, וּבִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן עוֹלָה. קָרֵב פִּסְחוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרֵב עוֹלָתוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה אַחֶרֶת. נִתְעָרְבוּ בְּתוֹדָה - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן פֶּסַח, וּבִדְמֵי הַיָּפֶה תּוֹדָה. קָרְבָה פִּסְחוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח אַחֵר. קָרְבָה תּוֹדָתוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו תּוֹדָה אַחֶרֶת. נִתְעָרְבוּ בְּחַטָּאת - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן פֶּסַח, וּמֵבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן חַטָּאת. קָרֵב פִּסְחוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרְבָה חַטָּאתוֹ - יָבִיא בְּדָמֶיהָ חַטָּאת אַחֶרֶת, נִתְעָרֵב בְּאָשָׁם - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי יָפֶה שֶׁבָּהֶן פֶּסַח, וּבִדְמֵי יָפֶה שֶׁבָּהֶן אָשָׁם. קָרֵב פִּסְחוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח אַחֵר, קָרֵב אֲשָׁמוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו אָשָׁם אַחֵר. נִתְעָרְבוּ בִּשְׁלָמִים - שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן פֶּסַח, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן שְׁלָמִים. קָרֵב פִּסְחוֹ - יָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח אַחֵר. קָרְבוּ שְׁלָמִים - יָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים אֲחֵרִים. שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בִּשְׁלָמִים הַבָּאִים מֵחֲמַת הַפֶּסַח - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן שְׁלָמִים, וְיֹאכְלוּ לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת, וּבִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן שְׁלָמִים אֲחֵרִים, וְיֹאכְלוּ לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. בֵּן עֲזַאי אוֹמֵר: שְׁלָמִים הַבָּאִין מֵחֲמַת פֶּסַח - הֲרֵי הֵן כַּפֶּסַח לְכָל דָּבָר, אֶלָּא שֶׁהֵן נֶאֱכָלִין לְיוֹם וָלַיְלָה. נִתְעָרְבוּ בַּבְּכוֹר - שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֹאכְלוּ כִּבְכוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מַה שֶּׁהוּא וְזֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מַה שֶּׁהוּא, וּשְׁנֵיהֶם יֹאכְלוּ כַּפֶּסַח וְכִמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. נִתְעָרֵב בְּמַעֲשֵׂר - שְׁתֵּיהֶן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֹאכְלוּ כְּמַעֲשֵׂר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מַה שֶּׁהוּא, וְזֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מַה שֶּׁהוּא, וּשְׁנֵיהֶם יֹאכְלוּ כַּפֶּסַח וְכִמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה - שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְכוּ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן, זֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מַה שֶּׁהוּא וְזֶה יִשָּׁחֵט לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא,

תּוֹסֶפְתָּא

וְיֹאכְלוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁמַּתָּן דְּמִים שָׁוֶה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּאָשָׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּשֶׁלָּמִים: - שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן וְיֵאָכְלוּ כְּחָמוּר שֶׁבָּהֶן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנִּתְעָרְבוּ חַיִּים אֲבָל נִתְעָרְבוּ בִּפְסוּלֵי מֻקְדָּשִׁין אוֹ בְּחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה - תֵּעָבֵר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה:

ד. הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבוֹ עַד שֶׁנִּמְצָא הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי הֵן שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין - יָבִיא אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, כִּדְבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִצְוָה לְהָבִיא מִן הָרִאשׁוֹן, וְאִם הָיָה הַשֵּׁנִי מִן הַמֻּבְחָר - יְבִיאֶנּוּ, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ וְאָבְדוּ וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לִקַּח בָּהֶן פֶּסַח עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנִים - יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ פֶּסַח, וַיִּקָּרִיב, וְהַשְּׁאָר - יָבִיא בָּהּ שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ, וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ פֶּסַח תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לִקַּח עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנִים, הַמָּעוֹת - יָבִיא בָּהֶן פֶּסַח וַיִּקָּרִיב, וְהַפֶּסַח יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר. הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתָּיו, וְלֹא הִסְפִּיק לִקַּח בָּהֶן פֶּסַח עַד שֶׁנִּמְצָא פֶּסַח - פֶּסַח יִקָּרֵב, וְהַמָּעוֹת - יָבִיא בָּהֶם שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר:

ה. הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו וְלֹא הִקְרִיבוֹ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הָרִאשׁוֹן, הוּא עִצְמוֹ יִקָּרֵב שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר: הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלָקַח בָּהֶן פֶּסַח אַחַר וְהִקְרִיבוֹ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת - יָבִיא בָּהֶן שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר:

הַשָּׁלֵם

ו. הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - יִקָּרֵב שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: קֹדֶם חֲצוֹת - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים. לְאַחַר חֲצוֹת - הוּא עַצְמוֹ יִקָּרֵב שְׁלָמִים. הַפֶּסַח שֶׁלֹּא קָרַב בָּרִאשׁוֹן - יִקָּרֵב בַּשֵּׁנִי. לֹא קָרַב בַּשֵּׁנִי - יִקָּרֵב בַּשְּׁלִישִׁי. מָעוֹת שֶׁלֹּא קָרְבוּ בָּרִאשׁוֹן - יִקָּרְבוּ בַּשֵּׁנִי, לֹא קָרְבוּ בַּשֵּׁנִי - יִקָּרְבוּ בַּשְּׁלִישִׁי. חֲגִיגָה שֶׁלֹּא קָרְבָה בָּרִאשׁוֹן - תִּקָּרֵב בַּשֵּׁנִי. לֹא קָרְבָה בַּשֵּׁנִי - תִּקָּרֵב בַּשְּׁלִישִׁי:

ז. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ וָמֵת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנֶּה - יְבִיאֵם אֲחֵרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. וְאִם לֹא - יְבִיאֵם שְׁלָמִים לִשְׁשָׁה עָשָׂר. הַמַּפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ וָמֵת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנֶּה עִמּוֹ - יְבִיאֶנּוּ אֲחֵרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. אֵין בְּנוֹ מְמֻנֶּה אַחֲרָיו - יְבִיאֶנּוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים לִשְׁשָׁה עָשָׂר:

ח. תְּמוּרַת פֶּסַח, וְלַד תְּמוּרַת פֶּסַח, וְלָדָן, וְלַד וַלְדֵי וְלָדָן, עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלָדוֹת עַצְמָן יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים, תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְלַד תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְלָדָן, וְלַד וְלָדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: וְלָדוֹת עַצְמָן יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים. הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְעוֹלָתוֹ, וּלְפִסְחוֹ, וְלַאֲשָׁמוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָתוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, לְפִסְחוֹ וְלַאֲשָׁמוֹ - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֶלָּא הָרוֹעֶה לְהִסְתָּאֵב. אָמַר רַבִּי: אֵין אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּפֶּסַח, הוֹאִיל וּמוֹתַר הַפֶּסַח קָרֵב שְׁלָמִים:

ט. הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בִּדְמֶיהָ פֶּסַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: תִּמָּכֵר שֶׁלֹּא בְּמוּם, יָלְדָה זָכָר - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בִּדְמָיו פֶּסַח. נִשְׁתַּיְּרָה אַחַר הַפֶּסַח - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב,

תּוֹסֶפְתָּא הַשָּׁלֵם

וְיִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר: הוּא עַצְמוֹ יִקָּרֵב פֶּסַח.

מלכים א פרק ה

א וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמַּמְלָכוֹת מִן־הַנָּהָר
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם מַגִּשִׁים מִנְחָה
וְעֹבְדִים אֶת־שְׁלֹמֹה כָּל־יְמֵי חַיָּיו: {פ}
ב וַיְהִי לֶחֶם־שְׁלֹמֹה לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים כֹּר סֹלֶת
וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח: **ג** עֲשָׂרָה בָקָר בְּרִאִים וְעֶשְׂרִים
בָּקָר רְעִי וּמֵאָה צֹאן לְבַד מֵאַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר
וּבְרְבֵרִים אֲבוּסִים: **ד** כִּי־הוּא רֹדֶה | בְּכָל־עֵבֶר
הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד־עַזָּה בְּכָל־מַלְכֵי עֵבֶר הַנָּהָר
וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל־עֲבָרָיו מִסָּבִיב: **ה** וַיֵּשֶׁב
יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת
תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה:
{ס} **ו** וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבָּעִים אֶלֶף אֲרֻוֹת סוּסִים
לְמֶרְכָּבֹו וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים: **ז** וְכִלְכְּלוּ
הַנִּצָּבִים הָאֵלֶּה אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְאֶת כָּל־הַקָּרֵב
אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ־שְׁלֹמֹה אִישׁ חָדְשׁוֹ לֹא יַעְדְּרוּ
דָּבָר: **ח** וְהַשְּׂעֹרִים וְהַתֶּבֶן לַסּוּסִים וְלָרֶכֶשׁ יָבִאוּ
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם אִישׁ כְּמִשְׁפָּטוֹ:
{ס} **ט** וַיִּתֶּן אֱלֹהִים חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה וּתְבוּנָה
הַרְבֵּה מְאֹד וְרָחַב לֵב כַּחֹול אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת
הַיָּם: **י** וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל־בְּנֵי־
קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם: **יא** וַיֶּחְכַּם מִכָּל־
הָאָדָם מֵאֵיתָן הָאֶזְרָחִי וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וְדַרְדַּע בְּנֵי
מָחֹול וַיְהִי־שְׁמוֹ בְכָל־הַגּוֹיִם סָבִיב: **יב** וַיְדַבֵּר
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה
וָאָלֶף: **יג** וַיְדַבֵּר עַל־הָעֵצִים מִן־הָאֶרֶז אֲשֶׁר
בַּלְּבָנוֹן וְעַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר יֹצֵא בַּקִּיר וַיְדַבֵּר עַל־
הַבְּהֵמָה וְעַל־הָעוֹף וְעַל־הָרֶמֶשׂ וְעַל־
הַדָּגִים: **יד** וַיָּבֹאוּ מִכָּל־הָעַמִּים לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמַת
שְׁלֹמֹה מֵאֵת כָּל־מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־
חָכְמָתוֹ: {ס} **טו** וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹור אֶת־
עֲבָדָיו אֶל־שְׁלֹמֹה כִּי שָׁמַע כִּי אֹתוֹ מָשְׁחוּ לְמֶלֶךְ
תַּחַת אָבִיהוּ כִּי אֹהֵב הָיָה חִירָם לְדָוִד כָּל־הַיָּמִים:
{ס} **טז** וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חִירָם לֵאמֹר: **יז** אַתָּה
יָדַעְתָּ אֶת־דָּוִד אָבִי כִּי לֹא יָכֹל לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם
יְהוָה אֱלֹהָיו מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סְבָבֻהוּ עַד
תֵּת־יְהוָה אֹתָם תַּחַת כַּפּוֹת רגלו
(רַגְלָי): **יח** וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהַי לִי מִסָּבִיב אֵין
שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע רָע: **יט** וְהִנְנִי אֹמֵר לִבְנוֹת בַּיִת
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי כַּאֲשֶׁר | דִּבֶּר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי
לֵאמֹר בִּנְךָ אֲשֶׁר אֶתֵּן תַּחְתֶּיךָ עַל־כִּסְאֶךָ הוּא־
יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי: **כ** וְעַתָּה צַוֵּה וְיִכְרְתוּ־לִי
אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן וַעֲבָדַי יִהְיוּ עִם־עֲבָדֶיךָ וּשְׂכַר
עֲבָדֶיךָ אֶתֵּן לְךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר כִּי | אַתָּה
יָדַעְתָּ כִּי אֵין בָּנוּ אִישׁ יֹדֵעַ לִכְרֹת־עֵצִים
כַּצִּדֹנִים: **כא** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ חִירָם אֶת־דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה
וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן
לְדָוִד בֵּן חָכָם עַל־הָעָם הָרָב הַזֶּה: **כב** וַיִּשְׁלַח
חִירָם אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר שָׁמַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר־
שָׁלַחְתָּ אֵלָי אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־כָּל־חֶפְצְךָ בַּעֲצֵי
אֲרָזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים: **כג** עֲבָדַי יֹרְדוּ מִן־הַלְּבָנוֹן
יָמָּה וַאֲנִי אֲשִׂימֵם דְּבְרוֹת בַּיָּם עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
תִּשְׁלַח אֵלַי וְנִפַּצְתִּים שָׁם וְאַתָּה תִּשָּׂא וְאַתָּה
תַּעֲשֶׂה אֶת־חֶפְצִי לָתֶת לֶחֶם בֵּיתִי: **כד** וַיְהִי
חִירוֹם נֹתֵן לִשְׁלֹמֹה עֲצֵי אֲרָזִים וַעֲצֵי בְרוֹשִׁים כָּל־
חֶפְצוֹ: **כה** וּשְׁלֹמֹה נָתַן לְחִירָם עֶשְׂרִים אֶלֶף כֹּר
חִטִּים מַכֹּלֶת לְבֵיתוֹ וְעֶשְׂרִים כֹּר שֶׁמֶן כָּתִית כֹּה־
יִתֵּן שְׁלֹמֹה לְחִירָם שָׁנָה בְשָׁנָה: {פ}
כו וַיהוָה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ וַיְהִי

שְׁלֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם: **כז** וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַס מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמַּס שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ: **כח** וַיִּשְׁלָחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים בַּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת חֹדֶשׁ יִהְיוּ בַלְּבָנוֹן שְׁנַיִם חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ וַאֲדֹנִירָם עַל־הַמַּס: {ס} **כט** וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף נֹשֵׂא סַבָּל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף חֹצֵב בָּהָר: **ל** לְבַד מִשָּׂרֵי הַנִּצָּבִים לִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר עַל־הַמְּלָאכָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָרֹדִים בָּעָם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה: {ס} **לא** וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּסִּעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבַּיִת אַבְנֵי גָזִית: **לב** וַיִּפְסְלוּ בֹנֵי שְׁלֹמֹה וּבֹנֵי חִירוֹם וְהַגִּבְלִים וַיָּכִינוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לִבְנוֹת הַבָּיִת: {פ}

מלכים א פרק ו

א וַיְהִי בִשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זִו הוּא הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לִמְלֹךְ שְׁלֹמֹה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהוָה: **ב** וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שִׁשִּׁים־אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ: **ג** וְהָאוּלָם עַל־פְּנֵי הֵיכַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב הַבָּיִת עֶשֶׂר בָּאַמָּה רָחְבּוֹ עַל־פְּנֵי הַבָּיִת: **ד** וַיַּעַשׂ לַבָּיִת חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטוּמִים: **ה** וַיִּבֶן עַל־קִיר הַבַּיִת יָצוּעַ (יָצִיעַ) סָבִיב אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת סָבִיב לַהֵיכָל וְלַדְּבִיר וַיַּעַשׂ צְלָעוֹת סָבִיב: **ו** הַיָּצוּעַ (הַיָּצִיעַ) הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לִבְלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת־הַבָּיִת: **ז** וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן־שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל־כְּלִי בַרְזֶל לֹא־נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ: **ח** פֶּתַח הַצֶּלַע הַתִּיכֹנָה אֶל־כֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ עַל־הַתִּיכֹנָה וּמִן־הַתִּיכֹנָה אֶל־הַשְּׁלִשִׁים: **ט** וַיִּבֶן אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ וַיִּסְפֵּן אֶת־הַבַּיִת גְּבִים וּשְׂדֵרֹת בָּאֲרָזִים: **י** וַיִּבֶן אֶת־היצוע (הַיָּצִיעַ) עַל־כָּל־הַבַּיִת חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיֶּאֱחֹז אֶת־הַבַּיִת בַּעֲצֵי אֲרָזִים: {פ}

יא וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: **יב** הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־אַתָּה בֹנֶה אִם־תֵּלֵךְ בְּחֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי לָלֶכֶת בָּהֶם וַהֲקִמֹתִי אֶת־דְּבָרִי אִתָּךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־דָּוִד אָבִיךָ: **יג** וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל: {פ}

יד וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ: **טו** וַיִּבֶן אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת מִבַּיְתָה בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים מִקַּרְקַע הַבַּיִת עַד־קִירוֹת הַסִּפֻּן צִפָּה עֵץ מִבַּיִת וַיְצַף אֶת־קַרְקַע הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת בְּרוֹשִׁים: **טז** וַיִּבֶן אֶת־עֶשְׂרִים אַמָּה מירכותי (מֵיַרְכְתֵי) הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים מִן־הַקַּרְקַע עַד־הַקִּירוֹת וַיִּבֶן לוֹ מִבַּיִת לִדְבִיר לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: **יז** וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל לִפְנֵי: **יח** וְאֶרֶז אֶל־הַבַּיִת פְּנִימָה מִקְלַעַת פְּקָעִים וּפִטּוּרֵי צִצִּים הַכֹּל אֶרֶז אֵין אֶבֶן נִרְאָה: **יט** וּדְבִיר בְּתוֹךְ־הַבַּיִת מִפְּנִימָה הֵכִין לְתִתָּן שָׁם אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה: **כ** וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רֹחַב וְעֶשְׂרִים אַמָּה קוֹמָתוֹ וַיְצַפֵּהוּ זָהָב סָגוּר וַיְצַף מִזְבֵּחַ אָרֶז: **כא** וַיְצַף שְׁלֹמֹה אֶת־הַבַּיִת מִפְּנִימָה זָהָב סָגוּר וַיַּעֲבֵר ברתיקות (בְּרַתּוּקוֹת) זָהָב לִפְנֵי הַדְּבִיר וַיְצַפֵּהוּ זָהָב: **כב** וְאֶת־כָּל־הַבַּיִת צִפָּה זָהָב

עַד־תֹּם כָּל־הַבַּיִת וְכָל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־לַדְּבִיר צִפָּה
זָהָב: **כג** וַיַּעַשׂ בַּדְּבִיר שְׁנֵי כְרוּבִים עֲצֵי־שָׁמֶן
עֶשֶׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ: **כד** וְחָמֵשׁ אַמּוֹת כְּנַף
הַכְּרוּב הָאֶחָת וְחָמֵשׁ אַמּוֹת כְּנַף הַכְּרוּב הַשֵּׁנִית
עֶשֶׂר אַמּוֹת מִקְצוֹת כְּנָפָיו וְעַד־קְצוֹת
כְּנָפָיו: **כה** וְעֶשֶׂר בָּאַמָּה הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי מִדָּה אַחַת
וְקֶצֶב אֶחָד לִשְׁנֵי הַכְּרֻבִים: **כו** קוֹמַת הַכְּרוּב
הָאֶחָד עֶשֶׂר בָּאַמָּה וְכֵן הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי: **כז** וַיִּתֵּן
אֶת־הַכְּרוּבִים בְּתוֹךְ | הַבַּיִת הַפְּנִימִי וַיִּפְרְשׂוּ
אֶת־כַּנְפֵי הַכְּרֻבִים וַתִּגַּע כְּנַף־הָאֶחָד בַּקִּיר וּכְנַף
הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי נֹגַעַת בַּקִּיר הַשֵּׁנִי וְכַנְפֵיהֶם אֶל־תּוֹךְ
הַבַּיִת נֹגְעֹת כָּנָף אֶל־כָּנָף: **כח** וַיְצַף אֶת־
הַכְּרוּבִים זָהָב: **כט** וְאֵת כָּל־קִירוֹת הַבַּיִת מֵסָב |
קָלַע פִּתּוּחֵי מִקְלְעוֹת כְּרוּבִים וְתִמֹרֹת וּפְטוּרֵי
צִצִּים מִלִּפְנִים וְלַחִיצוֹן: **ל** וְאֶת־קַרְקַע הַבַּיִת צִפָּה
זָהָב לִפְנִימָה וְלַחִיצוֹן: **לא** וְאֵת פֶּתַח הַדְּבִיר
עָשָׂה דַּלְתוֹת עֲצֵי־שָׁמֶן הָאַיִל מְזוּזוֹת
חֲמִשִׁית: **לב** וּשְׁתֵּי דַּלְתוֹת עֲצֵי־שָׁמֶן וְקָלַע
עֲלֵיהֶם מִקְלְעוֹת כְּרוּבִים וְתִמֹרֹת וּפְטוּרֵי צִצִּים
וְצִפָּה זָהָב וַיָּרֶד עַל־הַכְּרוּבִים וְעַל־הַתִּמֹרוֹת אֶת־
הַזָּהָב: **לג** וְכֵן עָשָׂה לְפֶתַח הַהֵיכָל מְזוּזוֹת עֲצֵי־
שָׁמֶן מֵאֵת רְבִעִית: **לד** וּשְׁתֵּי דַלְתוֹת עֲצֵי
בְרוֹשִׁים שְׁנֵי צְלָעִים הַדֶּלֶת הָאַחַת גְּלִילִים וּשְׁנֵי
קְלָעֵים הַדֶּלֶת הַשֵּׁנִית גְּלִילִים: **לה** וְקָלַע כְּרוּבִים
וְתִמֹרוֹת וּפְטֻרֵי צִצִּים וְצִפָּה זָהָב מְיֻשָּׁר עַל־
הַמְּחֻקָּה: **לו** וַיִּבֶן אֶת־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית שְׁלֹשָׁה
טוּרֵי גָזִית וְטוּר כְּרֻתֹת אֲרָזִים: **לז** בַּשָּׁנָה
הָרְבִיעִית יֻסַּד בֵּית יְהוָה בְּיֶרַח זִו: **לח** וּבַשָּׁנָה
הָאַחַת עֶשְׂרֵה בְּיֶרַח בּוּל הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי
כָּלָה הַבַּיִת לְכָל־דְּבָרָיו וּלְכָל־מִשְׁפָּטָו וַיִּבְנֵהוּ
שֶׁבַע שָׁנִים:

מלכים א פרק ז

א וְאֶת־בֵּיתוֹ בָּנָה שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְכַל
אֶת־כָּל־בֵּיתוֹ: **ב** וַיִּבֶן אֶת־בֵּית | יַעַר הַלְּבָנוֹן
מֵאָה אַמָּה אָרְכּוֹ וַחֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים
אַמָּה קוֹמָתוֹ עַל אַרְבָּעָה טוּרֵי עַמּוּדֵי אֲרָזִים
וּכְרֻתוֹת אֲרָזִים עַל־הָעַמּוּדִים: **ג** וְסָפַן בָּאֶרֶז
מִמַּעַל עַל־הַצְּלָעוֹת אֲשֶׁר עַל־הָעַמּוּדִים אַרְבָּעִים
וַחֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה עָשָׂר הַטּוּר: **ד** וּשְׁקֻפִּים שְׁלֹשָׁה
טוּרִים וּמֶחֱזָה אֶל־מֶחֱזָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: **ה** וְכָל־
הַפְּתָחִים וְהַמְּזוּזוֹת רְבֵעִים שָׁקֻף וּמָוּל מֶחֱזָה אֶל־
מֶחֱזָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: **ו** וְאֵת אוּלָם הָעַמּוּדִים
עָשָׂה חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה רָחְבּוֹ
וְאוּלָם עַל־פְּנֵיהֶם וְעַמֻּדִים וְעָב עַל־
פְּנֵיהֶם: **ז** וְאוּלָם הַכִּסֵּא אֲשֶׁר יִשְׁפֹּט־שָׁם אֻלָם
הַמִּשְׁפָּט עָשָׂה וְסָפוּן בָּאֶרֶז מֵהַקַּרְקַע עַד־
הַקֹּרָקָע: **ח** וּבֵיתוֹ אֲשֶׁר־יֵשֵׁב שָׁם חָצֵר הָאַחֶרֶת
מִבֵּית לָאוּלָם כַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הָיָה וּבַיִת יַעֲשֶׂה
לְבַת־פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח שְׁלֹמֹה כָּאוּלָם
הַזֶּה: **ט** כָּל־אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרוֹת כִּמְדוֹת גָּזִית
מְגֹרָרוֹת בַּמְּגֵרָה מִבַּיִת וּמִחוּץ וּמִמָּסָד עַד־
הַטְּפָחוֹת וּמִחוּץ עַד־הֶחָצֵר הַגְּדוֹלָה: **י** וּמְיֻסָּד
אֲבָנִים יְקָרוֹת אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבְנֵי עֶשֶׂר אַמּוֹת
וְאַבְנֵי שְׁמֹנֶה אַמּוֹת: **יא** וּמִלְמַעְלָה אֲבָנִים יְקָרוֹת
כְּמִדּוֹת גָּזִית וָאָרֶז: **יב** וְחָצֵר הַגְּדוֹלָה סָבִיב
שְׁלֹשָׁה טוּרִים גָּזִית וְטוּר כְּרֻתֹת אֲרָזִים וְלַחֲצַר
בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וּלְאֻלָם הַבָּיִת: {פ}
יג וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת־חִירָם

מִצֹּר׃ **יד** בֶּן־אִשָּׁהּ אַלְמָנָה הִוא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי
וְאָבִיו אִישׁ־צֹרִי חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּמָּלֵא אֶת־הַחָכְמָה
וְאֶת־הַתְּבוּנָהּ וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלָאכָה
בַּנְּחֹשֶׁת וַיָּבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־
מְלַאכְתּוֹ׃ **טו** וַיְצַר אֶת־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת
שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט
שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה יָסֹב אֶת־הָעַמּוּד
הַשֵּׁנִי׃ **טז** וּשְׁתֵּי כְתָרֹת עָשָׂה לָתֵת עַל־רָאשֵׁי
הָעַמּוּדִים מֻצָק נְחֹשֶׁת חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת
הַכֹּתֶרֶת הָאֶחָת וְחָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת
הַשֵּׁנִית׃ **יז** שְׂבָכִים מַעֲשֵׂה שְׂבָכָה גְּדִלִים מַעֲשֵׂה
שַׁרְשְׁרוֹת לַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים
שִׁבְעָהּ לַכֹּתֶרֶת הָאֶחָת וְשִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת
הַשֵּׁנִית׃ **יח** וַיַּעַשׂ אֶת־הָעַמּוּדִים וּשְׁנֵי טוּרִים
סָבִיב עַל־הַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־הַכֹּתֶרֶת
אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָרִמֹּנִים וְכֵן עָשָׂה לַכֹּתֶרֶת
הַשֵּׁנִית׃ **יט** וְהַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים
מַעֲשֵׂה שׁוּשַׁן בָּאוּלָם אַרְבַּע אַמּוֹת׃ **כ** וְכֹתָרֹת
עַל־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים גַּם־מִמַּעַל מִלְּעֻמַּת הַבֶּטֶן אֲשֶׁר
לְעֵבֶר שבכה (הַשְּׂבָכָה) וְהָרִמֹּנִים מָאתַיִם טֹרִים
סָבִיב עַל הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ **כא** וַיָּקֶם אֶת־
הָעַמֻּדִים לְאֻלָם הַהֵיכָל וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּד הַיְמָנִי
וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יָכִין וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּד הַשְּׂמְאלִי
וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בֹּעַז׃ **כב** וְעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים
מַעֲשֵׂה שׁוּשָׁן וַתִּתֻּם מְלֶאכֶת הָעַמּוּדִים׃ **כג** וַיַּעַשׂ
אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ עַד־שְׂפָתוֹ
עָגֹל | סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וקוה (וְקָו)
שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב׃ **כד** וּפְקָעִים
מִתַּחַת לִשְׂפָתוֹ | סָבִיב סֹבְבִים אֹתוֹ עֶשֶׂר בָּאַמָּה
מַקִּפִים אֶת־הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים
יְצֻקִים בִּיצֻקָתוֹ׃ **כה** עֹמֵד עַל־שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר
שְׁלֹשָׁה פֹנִים | צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פֹנִים | יָמָּה
וּשְׁלֹשָׁה | פֹּנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פֹּנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם
עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל־אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃ **כו** וְעָבְיוֹ
טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת־כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשָׁן
אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל׃ {פ}
כז וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּכֹנוֹת עֶשֶׂר נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בָּאַמָּה
אֹרֶךְ הַמְּכוֹנָה הָאֶחָת וְאַרְבַּע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ
וְשָׁלֹשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתָהּ׃ **כח** וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּכוֹנָה
מִסְגְּרֹת לָהֶם וּמִסְגְּרֹת בֵּין הַשַּׁלַּבִּים׃ **כט** וְעַל־
הַמִּסְגְּרוֹת אֲשֶׁר | בֵּין הַשַּׁלַּבִּים אֲרָיוֹת | בָּקָר
וּכְרוּבִים וְעַל־הַשַּׁלַּבִּים כֵּן מִמָּעַל וּמִתַּחַת לָאֲרָיוֹת
וְלַבָּקָר לְיוֹת מַעֲשֶׂה מוֹרָד׃ **ל** וְאַרְבָּעָהּ אוֹפַנֵּי
נְחֹשֶׁת לַמְּכוֹנָה הָאַחַת וְסַרְנֵי נְחֹשֶׁת וְאַרְבָּעָה
פַּעֲמֹתֶיו כְּתֵפֹת לָהֶם מִתַּחַת לַכִּיֹּר הַכְּתֵפוֹת
יְצֻקוֹת מֵעֵבֶר אִישׁ לְיוֹת׃ **לא** וּפִיהוּ מִבַּיִת
לַכֹּתֶרֶת וָמַעְלָהּ בָּאַמָּה וּפִיהָ עָגֹל מַעֲשֵׂה־כֵן אַמָּה
וָחֵצִי הָאַמָּה וְגַם־עַל־פִּיהָ מִקְלָעוֹת וּמִסְגְּרֹתֵיהֶם
מְרֻבָּעוֹת לֹא עֲגֻלוֹת׃ **לב** וְאַרְבַּעַת הָאוֹפַנִּים
לְמִתַּחַת לַמִּסְגְּרוֹת וִידוֹת הָאוֹפַנִּים בַּמְּכוֹנָה
וְקוֹמַת הָאוֹפָן הָאֶחָד אַמָּה וָחֵצִי
הָאַמָּה׃ **לג** וּמַעֲשֵׂהּ הָאוֹפַנִּים כְּמַעֲשֵׂה אוֹפַן
הַמֶּרְכָּבָה יְדוֹתָם וְגַבֵּיהֶם וְחִשֻּׁקֵיהֶם וְחִשֻּׁרֵיהֶם
הַכֹּל מוּצָק׃ **לד** וְאַרְבַּע כְּתֵפוֹת אֶל אַרְבַּע פִּנּוֹת
הַמְּכוֹנָה הָאֶחָת מִן־הַמְּכוֹנָה כְּתֵפֶיהָ׃ **לה** וּבְרֹאשׁ
הַמְּכוֹנָה חֲצִי הָאַמָּה קוֹמָה עָגֹל | סָבִיב וְעַל רֹאשׁ
הַמְּכוֹנָה יְדֹתֶיהָ וּמִסְגְּרֹתֶיהָ מִמֶּנָּה׃ **לו** וַיְפַתַּח עַל־
הַלְּחֹת יְדֹתֶיהָ וְעַל ומסגרתיה (מִסְגְּרֹתֶיהָ)
כְּרוּבִים אֲרָיוֹת וְתִמֹרֹת כְּמַעֲר־אִישׁ וְלִיוֹת
סָבִיב׃ **לז** כָּזֹאת עָשָׂה אֶת עֶשֶׂר הַמְּכֹנוֹת מוּצָק

אֶחָד מִדָּה אַחַת קָצֶב אֶחָד לְכֻלָּהֶנָּה:
{ס} **לח** וַיֵּעַשׂ עֶשְׂרֵה כִּיֹּרוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבָּעִים בַּת
יָכִיל | הַכִּיּוֹר הָאֶחָד אַרְבַּע בָּאַמָּה הַכִּיּוֹר הָאֶחָד
כִּיּוֹר אֶחָד עַל־הַמְּכוֹנָה הָאַחַת לְעֶשֶׂר
הַמְּכֹנוֹת: **לט** וַיִּתֵּן אֶת־הַמְּכֹנוֹת חָמֵשׁ עַל־כֶּתֶף
הַבַּיִת מִיָּמִין וְחָמֵשׁ עַל־כֶּתֶף הַבַּיִת מִשְּׂמְאוֹל
וְאֶת־הַיָּם נָתַן מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית קֵדְמָה מִמּוּל
נֶגֶב: {ס} **מ** וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת־הַכִּיֹּרוֹת וְאֶת־
הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית
יְהוָה: **מא** עַמֻּדִים שְׁנַיִם וְגֻלֹּת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר־עַל־
רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתָּיִם וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת
אֶת־שְׁתֵּי גֻּלּוֹת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
הָעַמּוּדִים: **מב** וְאֶת־הָרִמֹּנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי
הַשְּׂבָכוֹת שְׁנֵי־טוּרִים רִמֹּנִים לַשְּׂבָכָה הָאֶחָת
לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻּלּוֹת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
הָעַמּוּדִים: **מג** וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת עָשָׂר וְאֶת־הַכִּיֹּרֹת
עֲשָׂרֵה עַל־הַמְּכֹנוֹת: **מד** וְאֶת־הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת־
הַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר תַּחַת הַיָּם: **מה** וְאֶת־הַסִּירוֹת
וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים
האהל (הָאֵלֶּה) אֲשֶׁר עָשָׂה חִירָם לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מְמֹרָט: **מו** בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם
הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין
צָרְתָן: **מז** וַיַּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־הַכֵּלִים מֵרֹב מְאֹד
מְאֹד לֹא נֶחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: **מח** וַיַּעַשׂ
שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מִזְבַּח
הַזָּהָב וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים
זָהָב: **מט** וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ
מִשְּׂמֹאול לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרֹת
וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב: **נ** וְהַסִּפוֹת וְהַמִּזְמְרוֹת
וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וְהַפֹּתוֹת
לְדַלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְדַלְתֵי
הַבַּיִת לַהֵיכָל זָהָב: {פ}
נא וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי | דָוִד
אָבִיו אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים נָתַן
בְּאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה: {פ}

מלכים א פרק ח

א אָז יַקְהֵל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־
רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלִָם לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן: **ב** וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח הָאֵתָנִים בֶּחָג הוּא
הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי: **ג** וַיָּבֹאוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ
הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָרוֹן: **ד** וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה
וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר
בָּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: **ה** וְהַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים עָלָיו אִתּוֹ לִפְנֵי
הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפְרוּ וְלֹא
יִמָּנוּ מֵרֹב: **ו** וַיָּבִאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים: **ז** כִּי הַכְּרוּבִים פֹּרְשִׂים
כְּנָפַיִם אֶל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיָּסֹכּוּ הַכְּרֻבִים עַל־
הָאָרוֹן וְעַל־בַּדָּיו מִלְמָעְלָה: **ח** וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים
וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר
וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **ט** אֵין
בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּיחַ שָׁם
מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: **י** וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים

מִן־הַקֹּדֶשׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת־בֵּית יְהוָה: **יא** וְלֹא־
יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הֶעָנָן כִּי־מָלֵא
כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה: {פ}
יב אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן
בָּעֲרָפֶל: **יג** בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
עוֹלָמִים: **יד** וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ אֵת כָּל־
קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עֹמֵד: **טו** וַיֹּאמֶר
בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דָּוִד
אָבִי וּבְיָדוֹ מִלֵּא לֵאמֹר: **טז** מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא־
בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת בַּיִת
לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר בְּדָוִד לִהְיוֹת עַל־עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: **יז** וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **יח** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
דָּוִד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת
לִשְׁמִי הֱטִיבֹתָ כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ: **יט** רַק אַתָּה
לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם־בִּנְךָ הַיֹּצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־
יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי: **כ** וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר
דִּבֵּר וָאָקֻם תַּחַת דָּוִד אָבִי וָאֵשֵׁב | עַל־כִּסֵּא
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **כא** וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן
אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ
בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: {ס} **כב** וַיַּעֲמֹד
שְׁלֹמֹה לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם: **כג** וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־
הָאָרֶץ מִתָּחַת שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ
הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם: **כד** אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ
לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר
בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה: **כה** וְעַתָּה יְהוָה |
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי יֹשֵׁב
עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם
לָלֶכֶת לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי: **כו** וְעַתָּה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל יֵאָמֵן נָא דבריך (דְּבָרְךָ) אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי: **כז** כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים עַל־
הָאָרֶץ הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ
אַף כִּי־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי: **כח** וּפָנִיתָ אֶל־
תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנָּתוֹ יְהוָה אֱלֹהָי לִשְׁמַע אֶל־
הָרִנָּה וְאֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ
הַיּוֹם: **כט** לִהְיוֹת עֵינְךָ פְּתֻחוֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה
לַיְלָה וָיוֹם אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ יִהְיֶה שְׁמִי
שָׁם לִשְׁמֹעַ אֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־
הַמָּקוֹם הַזֶּה: **ל** וְשָׁמַעְתָּ אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה
תִּשְׁמַע אֶל־מְקוֹם שִׁבְתְּךָ אֶל־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ
וְסָלָחְתָּ: **לא** אֵת אֲשֶׁר יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־
בוֹ אָלָה לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת
הַזֶּה: **לב** וְאַתָּה | תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ
אֶת־עֲבָדֶיךָ לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ
וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ: **לג** בְּהִנָּגֵף עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יֶחֱטְאוּ־לָךְ וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ
וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בַּבַּיִת
הַזֶּה: **לד** וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַהֲשֵׁבֹתָם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ
לַאֲבוֹתָם: {ס} **לה** בְּהֵעָצֵר שָׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ
אֶת־שְׁמֶךָ וּמֵחַטָּאתָם יְשׁוּבוּן כִּי
תְעַנֵּם: **לו** וְאַתָּה | תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ
לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶת־

הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל־
אַרְצְךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה: {ס} **לז** רָעָב
כִּי־יִהְיֶה בָאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה שִׁדָּפוֹן יֵרָקוֹן אַרְבֶּה
חָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר־לוֹ אֹיְבוֹ בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־
נֶגַע כָּל־מַחֲלָה: **לח** כָּל־תְּפִלָּה כָל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר
תִּהְיֶה לְכָל־הָאָדָם לְכֹל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן
אִישׁ נֶגַע לְבָבוֹ וּפָרַשׂ כַּפָּיו אֶל־הַבַּיִת
הַזֶּה: **לט** וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ
וְסָלַחְתָּ וְעָשִׂיתָ וְנָתַתָּ לָאִישׁ כְּכָל־דְּרָכָיו אֲשֶׁר
תֵּדַע אֶת־לְבָבוֹ כִּי־אַתָּה יָדַעְתָּ לְבַדְּךָ אֶת־לֵבָב
כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: **מ** לְמַעַן יִרָאוּךָ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־
הֵם חַיִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה
לַאֲבֹתֵינוּ: **מא** וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן
שְׁמֶךָ: **מב** כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יָדְךָ
הַחֲזָקָה וּזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל־הַבַּיִת
הַזֶּה: **מג** אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ
וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּן
כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ לְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר בָּנִיתִי: **מד** כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבוֹ
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־יְהוָה דֶּרֶךְ
הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִתִי
לִשְׁמֶךָ: **מה** וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־
תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם: **מו** כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ כִּי
אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָּם וּנְתַתָּם לִפְנֵי
אוֹיֵב וְשָׁבוּם שֹׁבֵיהֶם אֶל־אֶרֶץ הָאוֹיֵב רְחוֹקָה אוֹ
קְרוֹבָה: **מז** וְהֵשִׁיבוּ אֶל־לִבָּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבוּ־
שָׁם וְשָׁבוּ | וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שֹׁבֵיהֶם לֵאמֹר
חָטָאנוּ וְהֶעֱוִינוּ רָשָׁעְנוּ: **מח** וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־
לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר־שָׁבוּ
אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה
לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בנית
(בָּנִיתִי) לִשְׁמֶךָ: **מט** וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם מְכוֹן
שִׁבְתְּךָ אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ
מִשְׁפָּטָם: **נ** וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ וּלְכָל־
פִּשְׁעֵיהֶם אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ־בָךְ וּנְתַתָּם לְרַחֲמִים לִפְנֵי
שׁוֹבֵיהֶם וְרִחֲמוּם: **נא** כִּי־עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ הֵם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם מִתּוֹךְ כּוּר הַבַּרְזֶל: **נב** לִהְיוֹת
עֵינֶיךָ פְתֻחוֹת אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנַּת עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל לִשְׁמַע אֲלֵיהֶם בְּכֹל קָרְאָם אֵלֶיךָ: **נג** כִּי־
אַתָּה הִבְדַּלְתָּם לְךָ לְנַחֲלָה מִכֹּל עַמֵּי הָאָרֶץ
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְיַד | מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־
אֲבֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם אֲדֹנָי יְהוִה: {פ}
נד וַיְהִי | כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֵת
כָּל־הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח
יְהוָה מִכְּרֹעַ עַל־בִּרְכָּיו וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת
הַשָּׁמָיִם: **נה** וַיַּעֲמֹד וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר: **נו** בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד
מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה
עַבְדּוֹ: **נז** יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־
אֲבֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: **נח** לְהַטּוֹת
לְבָבֵנוּ אֵלָיו לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ: **נט** וְיִהְיוּ
דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת | מִשְׁפַּט
עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם
בְּיוֹמוֹ: **ס** לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְהוָה הוּא
הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד: **סא** וְהָיָה לְבַבְכֶם שָׁלֵם עִם

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת בְּחֻקָּיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו כַּיּוֹם
הַזֶּה׃ **סב** וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זֹבְחִים זֶבַח
לִפְנֵי יְהוָה׃ **סג** וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים
אֲשֶׁר זָבַח לַיהוָה בָּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן
מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית יְהוָה הַמֶּלֶךְ
וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ **סד** בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ
אֶת־תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה
שָׁם אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים
כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל
אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי
הַשְּׁלָמִים׃ **סה** וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת־הַהִיא | אֶת־
הֶחָג וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת |
עַד־נַחַל מִצְרַיִם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שִׁבְעַת יָמִים
וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם׃ **סו** בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
שִׁלַּח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ
לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוּבָה אֲשֶׁר
עָשָׂה יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃

מלכים א פרק ט

א וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית־יְהוָה
וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָפֵץ
לַעֲשׂוֹת׃ {פ}
ב וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה שֵׁנִית כַּאֲשֶׁר נִרְאָה אֵלָיו
בְּגִבְעוֹן׃ **ג** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתְךָ
וְאֶת־תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּה לְפָנָי הִקְדַּשְׁתִּי
אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתָה לָשׂוּם־שְׁמִי שָׁם עַד־
עוֹלָם וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל־הַיָּמִים׃ **ד** וְאַתָּה
אִם־תֵּלֵךְ לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִד אָבִיךָ בְּתָם־לֵבָב
וּבְיֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ חֻקַּי וּמִשְׁפָּטַי
תִּשְׁמֹר׃ **ה** וַהֲקִמֹתִי אֶת־כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ עַל־
יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל־דָּוִד אָבִיךָ
לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא
יִשְׂרָאֵל׃ **ו** אִם־שׁוֹב תְּשֻׁבוּן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם מֵאַחֲרַי
וְלֹא תִשְׁמְרוּ מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם
וַהֲלַכְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ **ז** וְהִכְרַתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם וְאֶת־הַבַּיִת אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי
לִשְׁמִי אַשְׁלִיךְ מֵעַל פָּנָי וְהָיָה יִשְׂרָאֵל לְמָשָׁל
וְלִשְׁנִינָה בְּכָל־הָעַמִּים׃ **ח** וְהַבַּיִת הַזֶּה יִהְיֶה עֶלְיוֹן
כָּל־עֹבֵר עָלָיו יִשֹּׁם וְשָׁרַק וְאָמְרוּ עַל־מָה עָשָׂה
יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת וְלַבַּיִת הַזֶּה׃ **ט** וְאָמְרוּ עַל
אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצִיא אֶת־
אֲבֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּחֲזִקוּ בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים
וישתחו (וַיִּשְׁתַּחֲווּ) לָהֶם וַיַּעַבְדֻם עַל־כֵּן הֵבִיא
יְהוָה עֲלֵיהֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת׃ {פ}
י וַיְהִי מִקְצֵה עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר־בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת־
שְׁנֵי הַבָּתִּים אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית
הַמֶּלֶךְ׃ **יא** חִירָם מֶלֶךְ־צֹר נִשָּׂא אֶת־שְׁלֹמֹה בַּעֲצֵי
אַרְזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבַזָּהָב לְכָל־חֶפְצּוֹ אָז יִתֵּן
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְחִירָם עֶשְׂרִים עִיר בְּאֶרֶץ
הַגָּלִיל׃ **יב** וַיֵּצֵא חִירָם מִצֹּר לִרְאוֹת אֶת־הֶעָרִים
אֲשֶׁר נָתַן־לוֹ שְׁלֹמֹה וְלֹא יָשְׁרוּ בְּעֵינָיו׃ **יג** וַיֹּאמֶר
מָה הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִּי אָחִי וַיִּקְרָא
לָהֶם אֶרֶץ כָּבוּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ {פ}
יד וַיִּשְׁלַח חִירָם לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר
זָהָב׃ **טו** וְזֶה דְּבַר־הַמַּס אֲשֶׁר־הֶעֱלָה | הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־
הַמִּלּוֹא וְאֵת חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־חָצוֹר וְאֶת־מְגִדּוֹ
וְאֶת־גָּזֶר׃ **טז** פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עָלָה וַיִּלְכֹּד
אֶת־גָּזֶר וַיִּשְׂרְפָהּ בָּאֵשׁ וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעִיר

הָרֹג וַיִּתְּנֵהוּ שִׁלֻּחִים לְבִתּוֹ אֵשֶׁת שְׁלֹמֹה: יז וַיִּבֶן
שְׁלֹמֹה אֶת־גָּזֶר וְאֶת־בֵּית חֹרֹן תַּחְתּוֹן: יח וְאֶת־
בַּעֲלָת וְאֶת־תמר (תַּדְמֹר) בַּמִּדְבָּר
בָּאָרֶץ: יט וְאֵת כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ
לִשְׁלֹמֹה וְאֵת עָרֵי הָרֶכֶב וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים
וְאֵת | חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָשַׁק לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַ͏ִם
וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ: כ כָּל־הָעָם הַנּוֹתָר
מִן־הָאֱמֹרִי הַחִתִּי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא־
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: כא בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נִתְרוּ
אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְהַחֲרִימָם וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמַס־עֹבֵד עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: כב וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־נָתַן שְׁלֹמֹה עֶבֶד כִּי־
הֵם אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְשָׁלִישָׁיו וְשָׂרֵי
רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו: {ס} כג אֵלֶּה | שָׂרֵי הַנִּצָּבִים אֲשֶׁר
עַל־הַמְּלָאכָה לִשְׁלֹמֹה חֲמִשִּׁים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
הָרֹדִים בָּעָם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה: כד אַךְ בַּת־
פַּרְעֹה עָלְתָה מֵעִיר דָּוִד אֶל־בֵּיתָהּ אֲשֶׁר בָּנָה־לָהּ
אָז בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא: כה וְהָעֲלָה שְׁלֹמֹה שָׁלֹשׁ
פְּעָמִים בַּשָּׁנָה עֹלוֹת וּשְׁלָמִים עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר
בָּנָה לַיהוָה וְהַקְטֵיר אִתּוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וְשִׁלֵּם
אֶת־הַבָּיִת: כו וְאֲנִי עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶצְיוֹן־
גֶּבֶר אֲשֶׁר אֶת־אֵלוֹת עַל־שְׂפַת יַם־סוּף בְּאֶרֶץ
אֱדוֹם: כז וַיִּשְׁלַח חִירָם בָּאֳנִי אֶת־עֲבָדָיו אַנְשֵׁי
אֳנִיּוֹת יְדְעֵי הַיָּם עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה: כח וַיָּבֹאוּ
אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם זָהָב אַרְבַּע־מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים
כִּכָּר וַיָּבִאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: {פ}

מלכים א פרק י

א וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעַת אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה לְשֵׁם
יְהוָה וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת: ב וַתָּבֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם
בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד גְּמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב־
מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו
אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־לִבָּהּ: ג וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה
אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ: ד וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֵת
כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה: ה וּמַאֲכַל
שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָו
וּמַלְבֻּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו וְעֹלָתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה
וְלֹא־הָיָה בָהּ עוֹד רוּחַ: ו וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת
הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־
חָכְמָתֶךָ: ז וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לַדְּבָרִים עַד אֲשֶׁר־
בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הֻגַּד־לִי הַחֲצִי
הוֹסַפְתָּ חָכְמָה וְטוֹב אֶל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר
שָׁמָעְתִּי: ח אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד הַשֹּׁמְעִים אֶת־
חָכְמָתֶךָ: ט יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ
לְתִתְּךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־
יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם וַיְשִׂימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה: י וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כִּכַּר זָהָב
וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה לֹא בָא כַבֹּשֶׂם
הַהוּא עוֹד לָרֹב אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה: יא וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר־נָשָׂא זָהָב
מֵאוֹפִיר הֵבִיא מֵאוֹפִיר עֲצֵי אַלְמֻגִּים הַרְבֵּה מְאֹד
וְאֶבֶן יְקָרָה: יב וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְמֻגִּים
מִסְעָד לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים
לַשָּׁרִים לֹא בָא־כֵן עֲצֵי אַלְמֻגִּים וְלֹא נִרְאָה עַד
הַיּוֹם הַזֶּה: יג וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא
אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן־לָהּ
כְּיַד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַתֵּפֶן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא
וַעֲבָדֶיהָ: {פ}

יד וַיְהִי֙ מִשְׁקַ֣ל הַזָּהָ֔ב אֲשֶׁר־בָּ֥א לִשְׁלֹמֹ֖ה בְּשָׁנָ֑ה
אֶחָ֤ת שֵׁשׁ־מֵאוֹת֙ שִׁשִּׁ֣ים וָשֵׁ֔שׁ כִּכַּ֖ר זָהָֽב׃ **טו** לְבַד֙
מֵאַנְשֵׁ֣י הַתָּרִ֔ים וּמִסְחַ֖ר הָרֹכְלִ֑ים וְכָל־מַלְכֵ֥י הָעֲרָ֛ב
וּפַחֲוֹ֥ת הָאָ֖רֶץ׃ **טז** וַיַּ֗עַשׂ הַמֶּ֙לֶךְ֙ שְׁלֹמֹ֔ה מָאתַ֖יִם
צִנָּ֣ה זָהָ֑ב שֵׁשׁ־מֵא֥וֹת זָהָ֛ב יַעֲלֶ֥ה עַל־הַצִּנָּ֖ה
הָאֶחָֽת׃ **יז** וּשְׁלֹשׁ־מֵא֥וֹת מָגִנִּ֖ים זָהָ֑ב שְׁחוּט֩
שְׁלֹ֨שׁ מָנִ֜ים זָהָ֗ב יַעֲלֶ֤ה עַל־הַמָּגֵן֙ הָאֶחָ֔ת וַיִּתְּנֵ֖ם
הַמֶּ֣לֶךְ בֵּ֣ית יַ֔עַר הַלְּבָנֽוֹן׃ {פ}
יח וַיַּ֗עַשׂ הַמֶּ֙לֶךְ֙ כִּסֵּא־שֵׁ֣ן גָּד֔וֹל וַיְצַפֵּ֖הוּ זָהָ֥ב
מוּפָֽז׃ **יט** שֵׁ֣שׁ מַעֲל֗וֹת לַכִּסֵּה֙ וְרֹ֣אשׁ־עָגֹ֔ל לַכִּסֵּה֙
מֵאֲחָרָ֔יו וְיָדֹ֥ת מִזֶּ֖ה וּמִזֶּ֑ה אֶל־מְק֣וֹם הַשֶּׁ֔בֶת וּשְׁנַ֥יִם
אֲרָיוֹ֖ת עֹמְדִ֥ים אֵצֶ֛ל הַיָּדֽוֹת׃ **כ** וּשְׁנֵ֣ים עָשָׂ֔ר אֲרָיִ֖ים
עֹמְדִ֣ים שָׁ֑ם עַל־שֵׁ֥שׁ הַמַּעֲל֖וֹת מִזֶּ֥ה וּמִזֶּ֛ה לֹא־
נַעֲשָׂ֥ה כֵ֖ן לְכָל־מַמְלָכֽוֹת׃ **כא** וְכֹל֙ כְּלֵ֣י מַשְׁקֵ֔ה
הַמֶּ֖לֶךְ שְׁלֹמֹ֑ה זָהָ֔ב וְכֹל֙ כְּלֵ֣י בֵית־יַ֔עַר הַלְּבָנ֖וֹן זָהָ֑ב
סָגֻ֣ור אֵ֔ין כֶּ֖סֶף לֹ֣א נֶחְשָׁ֑ב בִּימֵ֖י שְׁלֹמֹֽה
לִמְאוּמָֽה׃ **כב** כִּ֣י אֳנִ֤י תַרְשִׁישׁ֙ לַמֶּ֣לֶךְ בַּ֔יָּם עִם֙ אֳנִ֣י
חִירָ֔ם אַחַ֥ת לְשָׁלֹ֖שׁ שָׁנִ֑ים תָּב֣וֹא | אֳנִ֣י תַרְשִׁישׁ֩
נֹשְׂאֵ֨ת זָהָ֜ב וָכֶ֗סֶף שֶׁ֙נְהַבִּ֔ים וְקֹפִ֖ים
וְתֻכִּיִּֽים׃ **כג** וַיִּגְדַּ֤ל֙ הַמֶּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֔ה מִכֹּ֖ל מַלְכֵ֣י
הָאָ֑רֶץ לְעֹ֥שֶׁר וּלְחָכְמָֽה׃ **כד** וְכָל־הָאָ֗רֶץ מְבַקְשִׁ֛ים
אֶת־פְּנֵ֥י שְׁלֹמֹ֖ה לִשְׁמֹ֣עַ אֶת־חָכְמָתֹ֑ו אֲשֶׁר־נָתַ֥ן
אֱלֹהִ֖ים בִּלְבֹּֽו׃ **כה** וְהֵ֣מָּה מְבִאִ֗ים אִ֚ישׁ מִנְחָתֹ֔ו כְּלֵי֙
כֶ֣סֶף וּכְלֵי֙ זָהָ֔ב וּשְׂלָמֹ֖ות וְנֶ֣שֶׁק וּבְשָׂמִ֑ים סוּסִ֥ים
וּפְרָדִ֖ים דְּבַר־שָׁנָ֥ה בְשָׁנָֽה׃ {ס} **כו** וַיֶּאֱסֹ֥ף שְׁלֹמֹ֖ה
רֶ֣כֶב וּפָרָשִׁ֑ים וַיְהִי־לֹ֤ו אֶ֙לֶף֙ וְאַרְבַּ֣ע־מֵא֔וֹת רֶ֖כֶב
וּשְׁנֵים־עָשָׂ֣ר אֶ֔לֶף פָּרָשִׁ֑ים וַיַּנִּחֵ֣ם בְּעָרֵ֣י הָרֶ֔כֶב
וְעִם־הַמֶּ֖לֶךְ בִּירוּשָׁלִָֽם׃ **כז** וַיִּתֵּ֤ן הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶת־הַכֶּ֣סֶף
בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם כָּאֲבָנִ֖ים וְאֶת־הָאֲרָזִ֣ים נָתַ֑ן כַּשִּׁקְמִ֞ים
אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָ֗ה לָרֹ֔ב׃ **כח** וּמוֹצָ֥א הַסּוּסִ֖ים אֲשֶׁר
לִשְׁלֹמֹ֑ה מִמִּצְרַ֣יִם וּמִקְוֵ֔ה סֹחֲרֵ֥י הַמֶּ֖לֶךְ יִקְח֥וּ
מִקְוֵ֖ה בְּמִחִֽיר׃ **כט** וְתַעֲלֶ֣ה וַתֵּצֵ֗א מֶרְכָּבָה֙
מִמִּצְרַ֔יִם בְּשֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת כֶּ֑סֶף וְסוּס֙ בַּחֲמִשִּׁ֣ים וּמֵאָ֔ה
וְכֵ֣ן לְכָל־מַלְכֵ֔י הַחִתִּ֖ים וּלְמַלְכֵ֣י אֲרָ֑ם בְּיָדָ֖ם יֹצֵֽאוּ׃
{פ}

מלכים א פרק יא

א וְהַמֶּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֗ה אָהַ֤ב נָשִׁים֙ נָכְרִיֹּ֔ות רַבֹּ֖ות וְאֶת־
בַּת־פַּרְעֹ֑ה מֹואֲבִיֹּ֥ות עַמֳּנִיֹּ֖ות אֲדֹמִיֹּ֥ת צִדְנִיֹּ֖ת
חִתִּיֹּֽת׃ **ב** מִן־הַגֹּויִם֮ אֲשֶׁ֣ר אָמַר־יְהוָה֒ אֶל־בְּנֵ֣י
יִשְׂרָאֵל֮ לֹא־תָבֹ֣אוּ בָהֶם֒ וְהֵ֣ם לֹא־יָבֹ֣אוּ בָכֶ֔ם אָכֵן֙
יַטֶּ֣ינָה אֶת־לְבַבְכֶ֔ם אַחֲרֵ֖י אֱלֹהֵיהֶ֑ם בָּהֶ֥ם דָּבַ֛ק
שְׁלֹמֹ֖ה לְאַהֲבָֽה׃ **ג** וַיְהִי־לֹ֗ו נָשִׁ֤ים שָׂרֹות֙ שְׁבַ֣ע
מֵא֔וֹת וּפִלַגְשִׁ֖ים שְׁלֹ֣שׁ מֵא֑וֹת וַיַּטּ֥וּ נָשָׁ֖יו אֶת־
לִבֹּֽו׃ **ד** וַיְהִי֙ לְעֵ֣ת זִקְנַ֔ת שְׁלֹמֹ֔ה נָשָׁ֥יו הִטּ֖וּ אֶת־
לִבֹּ֑ו אַחֲרֵ֣י אֱלֹהִ֔ים אֲחֵרִ֖ים וְלֹא־הָיָ֣ה לְבָבֹ֔ו שָׁלֵ֕ם
עִם־יְהוָ֖ה אֱלֹהָ֑יו כִּלְבַ֖ב דָּוִ֥יד אָבִֽיו׃ **ה** וַיֵּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֗ה
אַחֲרֵ֤י עַשְׁתֹּ֙רֶת֙ אֱלֹהֵ֣י צִדֹנִ֔ים וְאַחֲרֵ֖י מִלְכֹּ֥ם שִׁקֻּ֖ץ
עַמֹּנִֽים׃ **ו** וַיַּ֤עַשׂ שְׁלֹמֹה֙ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה וְלֹא֙ מִלֵּ֣א
אַחֲרֵ֔י יְהוָ֖ה כְּדָוִ֥ד אָבִֽיו׃ {ס} **ז** אָ֣ז יִבְנֶ֣ה שְׁלֹמֹ֗ה
בָּמָה֙ לִכְמֹ֣ושׁ שִׁקֻּ֔ץ מֹואָ֖ב בָּהָ֑ר אֲשֶׁ֥ר עַל־פְּנֵ֖י
יְרוּשָׁלָ֔͏ִם וּלְמֹלֶךְ֙ שִׁקֻּ֔ץ בְּנֵ֖י עַמֹּֽון׃ **ח** וְכֵ֣ן עָשָׂ֔ה לְכָל־
נָשָׁ֖יו הַנָּכְרִיֹּ֑ות מַקְטִירֹ֥ות וּמְזַבְּחֹ֖ות
לֵאלֹהֵיהֶֽן׃ **ט** וַיִּתְאַנַּ֥ף יְהוָ֖ה בִּשְׁלֹמֹ֑ה כִּֽי־נָטָ֣ה
לְבָבֹ֗ו מֵעִם֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל הַנִּרְאָ֖ה אֵלָֽיו
פַּעֲמָֽיִם׃ **י** וְצִוָּ֥ה אֵלָ֖יו עַל־הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֑ה לְבִלְתִּי־לֶ֣כֶת
אַחֲרֵ֔י אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֑ים וְלֹ֣א שָׁמַ֔ר אֵ֥ת אֲשֶׁר־צִוָּ֖ה
יְהוָֽה׃ {פ}
יא וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ לִשְׁלֹמֹ֔ה יַ֗עַן אֲשֶׁ֤ר הָיְתָה־זֹּאת֙
עִמָּ֔ךְ וְלֹא־שָׁמַ֖רְתָּ בְּרִיתִ֣י וְחֻקֹּתַ֑י אֲשֶׁ֥ר צִוִּ֖יתִי עָלֶ֑יךָ

קָרֹעַ אֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מֵעָלֶיךָ וּנְתַתִּיהָ
לְעַבְדֶּךָ: **יב** אַךְ־בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָּה לְמַעַן דָּוִד
אָבִיךָ מִיַּד בִּנְךָ אֶקְרָעֶנָּה: **יג** רַק אֶת־כָּל־
הַמַּמְלָכָה לֹא אֶקְרָע שֵׁבֶט אֶחָד אֶתֵּן לִבְנֶךָ לְמַעַן
דָּוִד עַבְדִּי וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי:
{ס} **יד** וַיָּקֶם יְהוָה שָׂטָן לִשְׁלֹמֹה אֶת הֲדַד הָאֲדֹמִי
מִזֶּרַע הַמֶּלֶךְ הוּא בֶּאֱדוֹם: **טו** וַיְהִי בֶּהְיוֹת דָּוִד
אֶת־אֱדוֹם בַּעֲלוֹת יוֹאָב שַׂר הַצָּבָא לְקַבֵּר אֶת־
הַחֲלָלִים וַיַּךְ כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם: **טז** כִּי שֵׁשֶׁת
חֳדָשִׁים יָשַׁב־שָׁם יוֹאָב וְכָל־יִשְׂרָאֵל עַד־הִכְרִית
כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם: **יז** וַיִּבְרַח אֲדַד הוּא וַאֲנָשִׁים
אֲדֹמִיִּים מֵעַבְדֵי אָבִיו אִתּוֹ לָבוֹא מִצְרָיִם וַהֲדַד
נַעַר קָטָן: **יח** וַיָּקֻמוּ מִמִּדְיָן וַיָּבֹאוּ פָּארָן וַיִּקְחוּ
אֲנָשִׁים עִמָּם מִפָּארָן וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם אֶל־פַּרְעֹה
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־לוֹ בַּיִת וְלֶחֶם אָמַר לוֹ וְאֶרֶץ
נָתַן לוֹ: **יט** וַיִּמְצָא הֲדַד חֵן בְּעֵינֵי פַרְעֹה מְאֹד
וַיִּתֶּן־לוֹ אִשָּׁה אֶת־אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס
הַגְּבִירָה: **כ** וַתֵּלֶד לוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס אֶת גְּנֻבַת
בְּנוֹ וַתִּגְמְלֵהוּ תַחְפְּנֵס בְּתוֹךְ בֵּית פַּרְעֹה וַיְהִי
גְנֻבַת בֵּית פַּרְעֹה בְּתוֹךְ בְּנֵי פַרְעֹה: **כא** וַהֲדַד
שָׁמַע בְּמִצְרַיִם כִּי־שָׁכַב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וְכִי־מֵת
יוֹאָב שַׂר־הַצָּבָא וַיֹּאמֶר הֲדַד אֶל־פַּרְעֹה שַׁלְּחֵנִי
וְאֵלֵךְ אֶל־אַרְצִי: **כב** וַיֹּאמֶר לוֹ פַּרְעֹה כִּי מָה־
אַתָּה חָסֵר עִמִּי וְהִנְּךָ מְבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אֶל־אַרְצֶךָ
וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי שַׁלֵּחַ תְּשַׁלְּחֵנִי: **כג** וַיָּקֶם אֱלֹהִים
לוֹ שָׂטָן אֶת־רְזוֹן בֶּן־אֶלְיָדָע אֲשֶׁר בָּרַח מֵאֶת
הַדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה אֲדֹנָיו: **כד** וַיִּקְבֹּץ עָלָיו
אֲנָשִׁים וַיְהִי שַׂר־גְּדוּד בַּהֲרֹג דָּוִד אֹתָם וַיֵּלְכוּ
דַּמֶּשֶׂק וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּמְלְכוּ בְּדַמֶּשֶׂק: **כה** וַיְהִי שָׂטָן
לְיִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵי שְׁלֹמֹה וְאֶת־הָרָעָה אֲשֶׁר הֲדַד
וַיָּקָץ בִּישְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ עַל־אֲרָם: {פ}
כו וְיָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֶפְרָתִי מִן־הַצְּרֵדָה וְשֵׁם אִמּוֹ
צְרוּעָה אִשָּׁה אַלְמָנָה עֶבֶד לִשְׁלֹמֹה וַיָּרֶם יָד
בַּמֶּלֶךְ: **כז** וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־הֵרִים יָד בַּמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא סָגַר אֶת־פֶּרֶץ עִיר דָּוִד
אָבִיו: **כח** וְהָאִישׁ יָרָבְעָם גִּבּוֹר חָיִל וַיַּרְא שְׁלֹמֹה
אֶת־הַנַּעַר כִּי־עֹשֶׂה מְלָאכָה הוּא וַיַּפְקֵד אֹתוֹ
לְכָל־סֵבֶל בֵּית יוֹסֵף: {ס} **כט** וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא
וְיָרָבְעָם יָצָא מִירוּשָׁלָ͏ִם וַיִּמְצָא אֹתוֹ אֲחִיָּהּ
הַשִּׁילֹנִי הַנָּבִיא בַּדֶּרֶךְ וְהוּא מִתְכַּסֶּה בְּשַׂלְמָה
חֲדָשָׁה וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה: **ל** וַיִּתְפֹּשׂ אֲחִיָּה
בַּשַּׂלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעֶהָ שְׁנֵים עָשָׂר
קְרָעִים: **לא** וַיֹּאמֶר לְיָרָבְעָם קַח־לְךָ עֲשָׂרָה
קְרָעִים כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי קֹרֵעַ
אֶת־הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לְךָ אֵת עֲשָׂרָה
הַשְּׁבָטִים: **לב** וְהַשֵּׁבֶט הָאֶחָד יִהְיֶה־לּוֹ לְמַעַן |
עַבְדִּי דָּוִד וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַ͏ִם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי בָהּ
מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: **לג** יַעַן | אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְעַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדְנִים לִכְמוֹשׁ אֱלֹהֵי
מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם אֱלֹהֵי בְּנֵי־עַמּוֹן וְלֹא־הָלְכוּ בִדְרָכַי
לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי וְחֻקֹּתַי וּמִשְׁפָּטַי כְּדָוִד
אָבִיו: **לד** וְלֹא־אֶקַּח אֶת־כָּל־הַמַּמְלָכָה מִיָּדוֹ כִּי |
נָשִׂיא אֲשִׁתֶּנּוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר
בָּחַרְתִּי אֹתוֹ אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי
וְחֻקֹּתָי: **לה** וְלָקַחְתִּי הַמְּלוּכָה מִיַּד בְּנוֹ וּנְתַתִּיהָ
לְךָ אֵת עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים: **לו** וְלִבְנוֹ אֶתֵּן שֵׁבֶט־
אֶחָד לְמַעַן הֱיוֹת־נִיר לְדָוִיד־עַבְדִּי כָּל־הַיָּמִים |
לְפָנַי בִּירוּשָׁלַ͏ִם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לִי לָשׂוּם שְׁמִי
שָׁם: **לז** וְאֹתְךָ אֶקַּח וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה
נַפְשֶׁךָ וְהָיִיתָ מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: **לח** וְהָיָה אִם־

תִּשְׁמַע֙ אֶת־כָּל־אֲשֶׁ֣ר אֲצַוֶּ֔ךָּ וְהָלַכְתָּ֖ בִּדְרָכַ֑י
וְעָשִׂ֤יתָ הַיָּשָׁר֙ בְּעֵינַ֔י לִשְׁמֹ֖ר חֻקּוֹתַ֣י וּמִצְוֹתַ֑י
כַּאֲשֶׁ֤ר עָשָׂה֙ דָּוִ֣ד עַבְדִּ֔י וְהָיִ֥יתִי עִמָּ֖ךְ וּבָנִ֣יתִי לְךָ֣
בַּ֤יִת נֶאֱמָן֙ כַּאֲשֶׁ֣ר בָּנִ֔יתִי לְדָוִ֖ד וְנָתַ֥תִּי לְךָ֖ אֶת־
יִשְׂרָאֵ֑ל: **לט** וְאַעֲנֶ֞ה אֶת־זֶ֣רַע דָּוִ֗ד לְמַ֤עַן זֹאת֙ אַךְ
לֹ֣א כָל־הַיָּמִ֔ים: {ס} **מ** וַיְבַקֵּ֥שׁ שְׁלֹמֹ֖ה לְהָמִ֣ית
אֶת־יָרָבְעָ֑ם וַיָּ֣קָם יָרָבְעָ֗ם וַיִּבְרַ֛ח מִצְרַ֖יְמָה אֶל־
שִׁישַׁ֥ק מֶֽלֶךְ־מִצְרַ֖יִם וַיְהִ֣י בְמִצְרַ֑יִם עַד־מ֥וֹת
שְׁלֹמֹ֖ה: {ס} **מא** וְיֶ֤תֶר דִּבְרֵי֙ שְׁלֹמֹ֔ה וְכָל־אֲשֶׁ֥ר
עָשָׂ֖ה וְחָכְמָתֹ֑ו הֲלוֹא־הֵ֣ם כְּתֻבִ֗ים עַל־סֵ֛פֶר דִּבְרֵ֥י
שְׁלֹמֹֽה: **מב** וְהַיָּמִ֗ים אֲשֶׁר֙ מָלַ֣ךְ שְׁלֹמֹ֔ה בִּירוּשָׁלַ֖͏ִם
עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל אַרְבָּעִ֖ים שָׁנָֽה: **מג** וַיִּשְׁכַּ֤ב שְׁלֹמֹה֙
עִם־אֲבֹתָ֔יו וַיִּקָּבֵ֖ר בְּעִ֣יר דָּוִ֣ד אָבִ֑יו וַיִּמְלֹ֤ךְ רְחַבְעָם֙
בְּנ֣וֹ תַחְתָּ֔יו: {ס}

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת משפטים

יום **ראשון**	**יח** 16	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"א **ירושלמי:** מגילה ל' **תוספתא:** פסחים ג **נ"ך:** מלכים א ה **משניות:** בבא בתרא ו **זהר:** חלק ב עמ' סה-סו	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:07 **נץ החמה** ..... 6:20 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:21 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:06 **סו"ז תפילה** ..... 10:01 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:23 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:36
יום **שני**	**יט** 17	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"ב **ירושלמי:** מגילה ל"א **תוספתא:** פסחים ד **נ"ך:** מלכים א ו **משניות:** בבא בתרא ז **זהר:** חלק ב עמ' סז-סח	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:06 **נץ החמה** ..... 6:19 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:20 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:05 **סו"ז תפילה** ..... 10:01 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:24 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:37
יום **שלישי**	**כ** 18	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"ג **ירושלמי:** מגילה ל"ב **תוספתא:** פסחים ה **נ"ך:** מלכים א ז **משניות:** בבא בתרא ח **זהר:** חלק ב עמ' סט-ע	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:05 **נץ החמה** ..... 6:18 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:20 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:05 **סו"ז תפילה** ..... 10:01 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:25 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:38
יום **רביעי**	**כא** 19	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"ד **ירושלמי:** מגילה ל"ג **תוספתא:** פסחים ו **נ"ך:** מלכים א ח **משניות:** בבא בתרא ט **זהר:** חלק ב עמ' עא-עב	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:04 **נץ החמה** ..... 6:17 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:19 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 **סו"ז תפילה** ..... 10:00 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:26 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:39
יום **חמישי**	**כב** 20	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"ה **ירושלמי:** מגילה ל"ד **תוספתא:** פסחים ז **נ"ך:** מלכים א ט **משניות:** בבא בתרא י **זהר:** חלק ב עמ' עג-עד	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:03 **נץ החמה** ..... 6:16 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:18 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:04 **סו"ז תפילה** ..... 10:00 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:27 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:40
יום **שישי**	**כג** 21	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"ו **ירושלמי:** חגיגה א' **תוספתא:** פסחים ח **נ"ך:** מלכים א י **משניות:** סנהדרין א **זהר:** חלק ב עמ' עה-עו	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:02 **נץ החמה** ..... 6:15 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:18 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:03 **סו"ז תפילה** ..... 9:59 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:28 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:41 **הדלקת נרות** (40 דק): **4:48** (20 דק): **5:08**
שב"ק	**כד** 22	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס"ז **ירושלמי:** חגיגה ב' **תוספתא:** פסחים ט **נ"ך:** מלכים א יא **משניות:** סנהדרין ב **זהר:** חלק ב עמ' עז-עח	**שבת קודש פרשת משפטים, מברכין חודש אדר** **עלות השחר** (72 דק) ... 5:01 **נץ החמה** ..... 6:14 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:17 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:03 **סו"ז תפילה** ..... 9:59 **חצות היום** ..... 11:51 **שקיעה** ..... 5:29 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:42 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:42**

מולד חודש אדר יהיה בליל שישי בשעה 7 ו 2 דקות

לִפְעָמִים עִם דִּבּוּר אֶחָד קָטָן בַּמָּקוֹם הַנָּכוֹן, יְכוֹלִים לִפְעֹל דָּבָר שֶׁכָּל הוֹן דְּעָלְמָא לֹא הָיָה מוֹעִיל לְזֶה ; יוֹשֵׁב לוֹ בֶּן אָדָם שָׁבוּר וְרָצוּץ, עַד שֶׁהוּא חוֹשֵׁב, ה' יִשְׁמֹר, מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הִתְאַבְּדוּת ; תָּבִיא לוֹ מִלְיוֹן דּוֹלָר, וְתָשִׂים עַל הַשֻּׁלְחָן, זֶה יַעֲזֹר ? הוּא מִיָּד מֵגִיב : "לֵךְ עִם הַכֶּסֶף שֶׁלְּךָ !... לֹא צָרִיךְ אֶת זֶה !"... זֶה לֹא יוֹעִיל לְשׁוּם דָּבָר ! מַה כֵּן יוֹעִיל לוֹ ? דִּבּוּר טוֹב ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)